

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
науково-практичної конференції
молодих вчених і здобувачів вищої освіти
«МОЛОДЬ, НАУКА, БІЗНЕС:
ТРАДИЦІЙНІ Й НОВІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

18-20 березня 2026 року

Дніпро 2026

УДК 336 : 338 : 378 : 631 : 657 : 658

Організатор конференції:

Факультет обліку і фінансів Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Схвалено до друку Вченою радою факультету обліку і фінансів ДДАЕУ (протокол № 6 від 24 березня 2026 р.).

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками:

1. Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок.
2. Облік і оподаткування: виклики сьогодення.
3. Інформаційні системи і технології.
4. Професійне мовлення та комунікативні практики.

Молодь, наука, бізнес: традиційні й нові аспекти досліджень: збірник тез науково-практичної конференції молодих вчених і здобувачів вищої освіти 18-20 березня 2026 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2026. 107 с.

*Матеріали друкуються в авторській редакції.
Відповідальність за зміст представлених тез несуть автори.*

© ДДАЕУ, 2026

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

АНТИКРИЗОВІ ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.

Расім АБІБУЛЛАЄВ, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ОНП «Фінанси, банківська справа та страхування»

*Науковий керівник: Юлія МАСЮК, к. е. н.,
професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Антикризові фінансові механізми підтримки інноваційного сектору в умовах макроекономічної нестабільності становлять одну з ключових передумов збереження довгострокової конкурентоспроможності національної економіки, оскільки саме інноваційний сектор формує основу технологічного оновлення виробництва, підвищення продуктивності праці, створення нових ринків, зростання доданої вартості та зміцнення економічної безпеки держави. У періоди макроекономічної нестабільності, що характеризуються високою інфляцією, девальваційними процесами, нестабільністю валютного ринку, зниженням ділової активності, погіршенням доступу до довгострокового кредитування, зростанням вартості фінансових ресурсів, посиленням бюджетних обмежень і загальним зростанням невизначеності, інноваційний сектор опиняється в особливо вразливому становищі. Це пояснюється тим, що інноваційна діяльність за своєю природою є високоризиковою, потребує значних початкових інвестицій, має тривалий цикл окупності, залежить від наявності якісного людського капіталу, стабільного фінансування, доступу до сучасних технологій, ефективної інституційної інфраструктури та сприятливого інвестиційного клімату. У кризових умовах саме ці елементи зазнають найбільшого руйнування або обмеження, тому держава, фінансові інститути, міжнародні організації та приватний сектор повинні формувати комплекс антикризових фінансових механізмів, здатних не лише запобігти деградації інноваційного середовища, а й забезпечити його адаптивність, стійкість і подальший розвиток.

Сутність антикризових фінансових механізмів підтримки інноваційного сектору полягає у системі взаємопов'язаних форм, методів, інструментів, важелів і процедур мобілізації, розподілу, використання та контролю фінансових ресурсів, спрямованих на нейтралізацію або мінімізацію негативного впливу кризових макроекономічних чинників на інноваційну діяльність. Такі механізми мають не лише компенсаторний характер, коли держава або фінансові установи відшкодовують частину витрат чи втрат суб'єктів інноваційної діяльності, а й стимулюючий, структуроутворюючий, інституційний та трансформаційний характер, оскільки вони формують нові моделі взаємодії між державою, бізнесом,

наукою, фінансовими посередниками та інвесторами. В умовах нестабільності особливого значення набуває здатність фінансового механізму забезпечувати швидку реакцію на кризові явища, підтримувати ліквідність інноваційних підприємств, зменшувати вартість капіталу, страхувати ризики, стимулювати інвесторів до участі в інноваційних проєктах і створювати довгострокові джерела фінансування модернізаційних змін.

Одним із базових антикризових фінансових механізмів є бюджетне фінансування інноваційної діяльності, яке в умовах нестабільності виступає інструментом стабілізації та збереження критично важливого науково-технологічного потенціалу. Бюджетна підтримка може реалізовуватися через пряме фінансування наукових досліджень, прикладних розробок, державних цільових програм, галузевих інноваційних проєктів, інноваційних кластерів, технопарків, індустриальних парків, центрів трансферу технологій, університетських дослідницьких платформ та інкубаторів стартапів. Антикризове значення бюджетного фінансування полягає в тому, що в умовах скорочення приватних інвестицій саме держава здатна виступити інвестором останньої інстанції, підтримавши ті напрями, які є стратегічно важливими, але тимчасово непривабливими для ринку. Водночас ефективність бюджетного механізму залежить від прозорості розподілу ресурсів, конкурсного відбору проєктів, чітких критеріїв результативності, незалежної експертизи та належного фінансового контролю. Без таких елементів бюджетна підтримка може перетворитися на формальне розпорошення коштів без належного антикризового ефекту.

Важливу роль у стимулюванні інноваційної діяльності відіграють податкові пільги, які дозволяють зменшити фінансове навантаження на підприємства, що здійснюють інноваційні розробки. До таких інструментів належать податкові кредити на дослідження та розробки, прискорена амортизація технологічного обладнання, податкові знижки на витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю, а також звільнення від окремих податків для підприємств, що працюють у сфері високих технологій. Податкові стимули створюють додаткові мотивації для бізнесу інвестувати у створення нових продуктів і технологій навіть у періоди економічного спаду.

Важливим антикризовим механізмом є пільгове кредитування інноваційних підприємств, яке спрямоване на забезпечення доступу до фінансових ресурсів за нижчою вартістю, ніж на ринкових умовах. У періоди макроекономічної нестабільності традиційні банки посилюють вимоги до позичальників, скорочують довгострокове кредитування, вимагають високу заставу та встановлюють підвищені процентні ставки, що фактично виключає значну частину інноваційних компаній із ринку позикового капіталу. За таких обставин держава може компенсувати частину процентної ставки, надавати гарантії за кредитами, створювати спеціалізовані фонди розвитку інновацій, стимулювати банки до кредитування пріоритетних технологічних напрямів через механізми рефінансування або часткового покриття ризиків. Особливої уваги заслуговує модель портфельних гарантій, за якої держава або міжнародна інституція покриває певну частину можливих збитків кредитора, що знижує ризиковість фінансування інноваційних суб'єктів. Такий підхід є надзвичайно

важливим для малого і середнього бізнесу, стартапів, наукоємних виробництв і компаній, що працюють на стику науки та комерціалізації технологій.

Значне місце у системі антикризових фінансових механізмів займають грантові програми підтримки інновацій, які забезпечують безповоротне фінансування досліджень, розробок і стартапів. Гранти можуть надаватися державними установами, міжнародними організаціями або приватними фондами та спрямовуватися на розвиток нових технологій, створення прототипів продукції, проведення наукових досліджень і впровадження цифрових рішень у бізнес-процеси підприємств.

У структурі антикризових фінансових механізмів надзвичайно важливу роль відіграє венчурне та квазі-венчурне фінансування. У звичайних умовах венчурний капітал є одним із головних джерел ресурсів для високоризикових інноваційних проєктів, однак у періоди макроекономічної нестабільності приватні венчурні інвестори часто скорочують активність, зосереджуючись на менш ризикових активах або підтримці вже профінансованих компаній. Саме тому держава або міжнародні фінансові інституції можуть відігравати роль каталізатора через створення фондів фондів, співфінансування приватних венчурних фондів, механізми *matching funds*, інвестиційні гарантії, підтримку корпоративного венчурного інвестування та розвиток платформ для спільного інвестування. Такий підхід дозволяє розділити ризики між державою і приватними інвесторами, підвищити довіру до інноваційних рішень і активізувати ринок капіталу навіть у складних макроекономічних умовах. У перспективі це створює мультиплікативний ефект, оскільки кожна одиниця державної підтримки здатна залучити додаткові приватні інвестиції в інноваційний сектор.

Окрему роль у забезпеченні фінансової стійкості інноваційного сектору відіграють механізми державних гарантій та страхування інноваційних ризиків. Надання гарантій за інноваційними кредитами або інвестиційними проєктами дозволяє зменшити ризики для фінансових установ і стимулювати їх до активнішого фінансування інноваційної діяльності. Страхування інноваційних ризиків, у свою чергу, сприяє підвищенню довіри інвесторів і кредиторів до інноваційних підприємств. Важливим джерелом фінансової підтримки інновацій у кризових умовах є також міжнародні фінансові організації та донорські програми. Вони можуть надавати кредити, гранти, технічну допомогу та інвестиції у розвиток інноваційної інфраструктури, підтримку цифрової трансформації економіки та розвиток наукоємних галузей. Участь міжнародних інституцій сприяє залученню додаткових ресурсів і підвищенню довіри до інноваційного середовища країни.

Антикризові фінансові механізми підтримки інноваційного сектору являють собою комплекс взаємопов'язаних інструментів, спрямованих на забезпечення стабільного розвитку інноваційної діяльності навіть у складних макроекономічних умовах. Поєднання бюджетного фінансування, податкових стимулів, пільгового кредитування, грантової підтримки, венчурного інвестування, державних гарантій та міжнародної допомоги дозволяє зберегти інноваційний потенціал економіки, стимулювати технологічний розвиток і створити передумови для подальшого економічного зростання після завершення кризових процесів.

РОЛЬ КРЕДИТНИХ ІНСТРУМЕНТІВ БАНКІВ У СТИМУЛЮВАННІ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

*Дмитро БІЛЕНКО, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Оксана ВОДОЛАЗСЬКА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Агропромисловий комплекс є однією з базових складових економічної системи України, що формує продовольчу безпеку держави, експортний потенціал та соціально-економічну стабільність сільських територій. В умовах трансформаційних процесів, цифровізації фінансової системи, воєнних ризиків та обмеженості внутрішніх інвестиційних ресурсів особливої актуальності набуває проблема фінансового забезпечення розвитку АПК.

Кредитні інструменти банківської системи виконують багатовекторну функцію в економіці АПК. З економічної точки зору кредит виступає не лише формою фінансування, але й механізмом стимулювання структурних змін, технологічного оновлення та інституційного розвитку аграрного сектору.

Разом із тим специфіка агропромислового виробництва (сезонність, залежність від природних факторів, тривалі виробничі цикли, високий рівень ризиків) потребує адаптації класичних кредитних механізмів до потреб аграрного сектору. Це обумовлює необхідність формування спеціалізованих кредитних інструментів, орієнтованих на аграрних виробників.

У сучасній банківській практиці для фінансування агропромислового комплексу застосовується комплекс кредитних інструментів, які можна систематизувати за функціональним призначенням:

1) короткострокові кредити на оборотний капітал. Використовуються для фінансування сезонних витрат (насіння, добрива, паливо, корми, засоби захисту рослин, оплата праці). Ці кредити забезпечують безперервність виробничого процесу та стабільність операційної діяльності агропідприємств;

2) середньо- та довгострокові інвестиційні кредити. Спрямовані на модернізацію матеріально-технічної бази, придбання сільськогосподарської техніки, будівництво виробничої інфраструктури, розвиток переробних потужностей, логістики та зберігання продукції;

3) лізингові механізми. Виступають альтернативою класичному кредитуванню, дозволяючи агровиробникам отримувати доступ до сучасної техніки та обладнання без значних одноразових капіталовкладень;

4) кредитні лінії та овердрафти. Забезпечують гнучкість фінансування, оперативне покриття тимчасових розривів у грошових потоках;

5) проектне фінансування. Орієнтоване на реалізацію інфраструктурних та інноваційних аграрних проектів із довгостроковим економічним ефектом.

Кожен із зазначених інструментів виконує окрему функцію в системі стимулювання агропромислового розвитку, формуючи комплексний фінансовий механізм підтримки галузі.

Застосування банківських кредитних інструментів формує багаторівневий позитивний вплив на розвиток агропромислового виробництва:

- економічний ефект – зростання обсягів виробництва, продуктивності праці, доходів підприємств;
- технологічний ефект – оновлення технічної бази, цифровізація виробничих процесів, впровадження інновацій;
- соціальний ефект – створення робочих місць, розвиток сільських територій, підвищення рівня життя населення;
- екологічний ефект – впровадження ресурсозберігаючих технологій та сталих моделей агровиробництва.

Таким чином, кредитні інструменти банків виступають не лише фінансовими механізмами, а й інституційними чинниками сталого розвитку аграрного сектору.

Незважаючи на значний потенціал, ефективність використання кредитних інструментів у розвитку АПК обмежується низкою факторів: високий рівень кредитних ризиків; нестабільність доходів аграрних підприємств; недостатній рівень фінансової грамотності агровиробників; обмежений доступ до заставних ресурсів; високі процентні ставки; недосконалість механізмів державної підтримки кредитування. Ці обмеження знижують стимулюючий потенціал банківського кредитування та стримують розвиток агропромислового виробництва.

З метою посилення ролі банківських кредитних інструментів у стимулюванні розвитку агропромислового виробництва доцільним є:

- розвиток системи державного гарантування аграрних кредитів;
- розширення програм пільгового кредитування;
- впровадження аграрних страхових механізмів як елементу зниження кредитних ризиків;
- цифровізація банківських продуктів для аграрного сектору;
- розвиток партнерських програм між банками, аграрними підприємствами та державними інституціями;
- формування спеціалізованих фінансових продуктів для малих і середніх агровиробників.

Кредитні інструменти банків відіграють системоутворюючу роль у розвитку агропромислового виробництва, формуючи фінансову основу для модернізації, інноваційного розвитку та структурної трансформації аграрного сектору. Їх вплив виходить за межі суто фінансових відносин, охоплюючи економічні, соціальні та інституційні аспекти розвитку агропромислового комплексу.

Ефективна система банківського кредитування здатна перетворитися на потужний драйвер сталого розвитку аграрної економіки України за умови інтеграції державної підтримки, інноваційних фінансових інструментів та сучасних управлінських підходів. Таким чином, формування адаптивної, ризик-орієнтованої та інноваційно спрямованої системи кредитних інструментів банків є стратегічною передумовою стимулювання розвитку агропромислового виробництва в умовах сучасних економічних викликів.

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

*Юрій ЖЕРЕБКО, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
ОНП «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»*

*Науковий керівник: Оксана ГРАБЧУК,
д. е. н., професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Регіональні аспекти бюджетно-податкового впливу на розвиток малого бізнесу в Україні є важливим предметом сучасних економічних досліджень, оскільки саме мале підприємництво відіграє ключову роль у формуванні економічного потенціалу регіонів, забезпеченні зайнятості населення та підтримці інноваційної активності. У більшості розвинених країн світу частка малого і середнього бізнесу у формуванні валового внутрішнього продукту становить приблизно 60–70 %, що свідчить про його визначальне значення для економічного зростання та структурної трансформації економіки. У зв'язку з цим державна політика, зокрема бюджетно-податкові механізми, відіграє важливу роль у формуванні сприятливого середовища для функціонування та розвитку малого підприємництва.

Бюджетно-податкова політика виступає важливим інструментом державного регулювання економічних процесів і включає сукупність заходів щодо формування доходів бюджету, розподілу бюджетних ресурсів та регулювання податкового навантаження на суб'єктів господарювання. Вона виконує не лише фіскальну функцію, спрямовану на забезпечення доходної частини державного бюджету, але й стимулюючу та регулюючу функції, впливаючи на інвестиційну активність, рівень підприємницької ініціативи та розвиток окремих секторів економіки. Ефективність бюджетно-податкової політики визначається її здатністю забезпечувати баланс між потребами держави у фінансових ресурсах та необхідністю створення сприятливих умов для розвитку підприємництва.

В умовах децентралізації фінансової системи України значно зростає роль регіональних аспектів бюджетно-податкової політики. Місцеві бюджети отримали ширші повноваження щодо формування та використання фінансових ресурсів, що дозволяє органам місцевого самоврядування більш активно впливати на розвиток підприємництва на своїй території. Регіональні органи влади можуть використовувати різноманітні інструменти підтримки малого бізнесу, зокрема податкові пільги, місцеві програми фінансової підтримки, інвестиційні стимули та розвиток інфраструктури підприємництва. Таким чином, регіональна бюджетно-податкова політика стає важливим фактором формування конкурентоспроможності територій та підвищення рівня економічної активності в регіонах.

Малий бізнес має значний вплив на формування податкового потенціалу регіонів. З одного боку, він забезпечує надходження до місцевих бюджетів через сплату податків та зборів, а з іншого – сприяє розвитку економічної активності, створенню нових робочих місць та формуванню середнього класу. У результаті функціонування малого підприємництва відбувається розширення економічної бази регіонів, що позитивно впливає на соціально-економічний розвиток територій. Водночас малий бізнес характеризується високою чутливістю до змін податкового навантаження, адміністративних бар'єрів та економічної нестабільності, що потребує зваженого підходу до формування бюджетно-податкової політики.

Одним із ключових елементів податкового регулювання малого підприємництва в Україні є спрощена система оподаткування, обліку та звітності. Її запровадження стало важливим кроком у напрямі стимулювання розвитку малого бізнесу, оскільки вона передбачає спрощені правила ведення обліку, зменшення податкового навантаження та мінімізацію адміністративних витрат. Спрощена система оподаткування сприяє легалізації підприємницької діяльності, зменшенню рівня тіньової економіки та розширенню бази платників податків. Разом з тим, незважаючи на наявність позитивних ефектів, існують певні проблеми, пов'язані з її функціонуванням, зокрема можливість використання спрощеної системи для оптимізації податкових зобов'язань великими підприємствами та нерівномірність податкового навантаження між різними групами платників податків.

Регіональні відмінності у розвитку малого бізнесу в Україні зумовлені низкою економічних, соціальних та інституційних факторів. До них належать рівень економічного розвитку регіону, структура господарства, доступ до фінансових ресурсів, рівень інфраструктурного забезпечення та ефективність місцевого управління. У регіонах із більш розвинутою економічною інфраструктурою, високим рівнем урбанізації та активною інвестиційною діяльністю малий бізнес розвивається значно швидше. Водночас у депресивних регіонах, де спостерігається низька економічна активність та обмежені можливості для інвестування, розвиток малого підприємництва відбувається повільніше.

Особливого значення у цьому контексті набуває бюджетна політика, спрямована на вирівнювання регіонального розвитку. Через механізми міжбюджетних трансфертів, субвенцій та державних програм підтримки держава може стимулювати економічну активність у регіонах з нижчим рівнем розвитку. Важливу роль відіграють також регіональні програми підтримки підприємництва, які передбачають фінансову допомогу для започаткування бізнесу, компенсацію відсоткових ставок за кредитами, розвиток бізнес-інкубаторів та створення інноваційних кластерів.

Податкова політика також має значний вплив на інвестиційну привабливість регіонів. Зменшення податкового навантаження, впровадження податкових стимулів для інноваційної діяльності та підтримка стартапів

можуть сприяти залученню інвестицій і розвитку нових підприємств. У сучасних умовах важливим напрямом розвитку податкової політики є цифровізація податкового адміністрування, яка дозволяє зменшити адміністративні витрати бізнесу, підвищити прозорість фінансових операцій та покращити ефективність податкового контролю.

Важливим аспектом бюджетно-податкового впливу на розвиток малого бізнесу є формування сприятливого інституційного середовища. Це передбачає забезпечення прозорості фінансового управління, підвищення рівня довіри між державою та підприємцями, а також створення умов для добровільної сплати податків. Реформування податкової системи України спрямоване на адаптацію до європейських стандартів, підвищення ефективності адміністрування податків та зниження рівня тіньової економіки. У цьому контексті важливу роль відіграють електронні сервіси податкового адміністрування, які спрощують взаємодію між бізнесом та державними органами та сприяють підвищенню ефективності податкової системи.

У сучасних умовах важливим викликом для розвитку малого бізнесу в Україні є економічна нестабільність, спричинена військовими та геополітичними факторами. Воєнні дії, зниження інвестиційної активності та порушення логістичних зв'язків негативно впливають на підприємницьку діяльність, особливо у регіонах, що зазнали значних економічних втрат. У таких умовах роль державної підтримки малого бізнесу значно зростає, оскільки саме цей сектор може стати одним із драйверів економічного відновлення.

З огляду на це, важливим напрямом удосконалення бюджетно-податкової політики є впровадження комплексних програм підтримки підприємництва на регіональному рівні. До таких заходів можуть належати податкові канікули для новостворених підприємств, компенсація витрат на інноваційні проекти, розвиток програм мікрокредитування та створення сприятливого інвестиційного клімату. Крім того, важливим є розвиток партнерства між державою, бізнесом та громадянським суспільством, що сприятиме формуванню ефективної системи підтримки підприємництва.

Таким чином, бюджетно-податкова політика відіграє важливу роль у розвитку малого бізнесу в Україні, визначаючи умови його функціонування та перспективи зростання. Регіональні аспекти цієї політики мають особливе значення, оскільки дозволяють враховувати специфіку економічного розвитку окремих територій та формувати ефективні механізми підтримки підприємництва. Ефективна реалізація бюджетно-податкових інструментів може сприяти підвищенню економічної активності, розвитку інновацій та зміцненню фінансової спроможності регіонів. У перспективі вдосконалення бюджетно-податкової політики повинно бути спрямоване на забезпечення балансу між фіскальними інтересами держави та необхідністю стимулювання підприємницької діяльності, що є важливою передумовою сталого соціально-економічного розвитку України.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Софія ЗЕМЕЛЬКО, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Фінанси банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Лариса БРОВКО, к. е. н.,
доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

В умовах запровадження воєнного стану питання соціального захисту набуло критичної гостроти, перетворившись із гуманітарного аспекту на фундамент національної безпеки. За науковим визначенням, соціальне забезпечення – це динамічний комплекс суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальний захист населення від дестабілізуючих наслідків соціальних ризиків. В сучасних реаліях повномасштабна військова агресія рф класифікується як екзогенний соціальний ризик найвищого рівня, що потребує повної адаптації фінансово-кредитних та облікових механізмів держави.

Під час дії воєнного стану в законодавчій сфері було імплементовано значну кількість нормативно-правових актів, що забезпечують оперативне реагування на потреби населення. До ключових інструментів регулювання належать: спеціальний порядок призначення пенсій та державних допомог у зонах активних бойових дій; нормативи грошового забезпечення військовослужбовців, працівників поліції та членів їхніх родин, адаптовані до умов воєнного часу; механізми надання екстреної допомоги цивільному населенню; комплексна програма підтримки та виплат на проживання для внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Дослідження Світового банку свідчать про безпрецедентне зростання рівня бідності в Україні у 2022–2024 рр. Прогнозується, що через руйнацію економічного потенціалу Україна була відкинута у досягненні цілей сталого розвитку щодо подолання бідності на 15 років.

Статистичні дані демонструють катастрофічну траєкторію: якщо у 2021 р. відсоток населення за межею бідності (менше 5,5 дол. США на день) становив рекордно низькі 5,5%, то у 2022 р. цей показник сягнув критичної позначки у 58,2%. Для порівняння, у відносно стабільний період 2019-2020 рр. цей індикатор тримався на рівні 7,1%. Така динаміка підкреслює пряму залежність між стабільністю публічних фінансів та фінансовим благополуччям домогосподарств.

Дослідження впливу війни на соціальну сферу проведено шляхом компаративного аналізу видатків Державного бюджету за період 2021-2023 років. Кошти, спрямовані на соціальну підтримку, наразі становлять одну з найбільших статей бюджетних витрат після сектору оборони.

У 2023 р. у державному бюджеті було закладено 163,1 млрд грн на надання соціальної допомоги, що на 12,4 млрд грн більше за показник 2022 року (150,7

млрд грн) та на 51,8 млрд грн перевищує довоєнний рівень 2021 року. Це свідчить про вимушене розширення фіскального навантаження для компенсації втрат доходів населення.

Окремої уваги заслуговує категорія ВПО як найбільш вразлива верства населення. Статистичні розрахунки вказують на суттєву зміну структури видатків. У довоєнний період виплати ВПО склали лише 12,5% (восьму частину) загальних видатків на соціальний захист. З початком повномасштабного вторгнення ця частка зросла до 20% (п'ятої частини), що відображає колосальні масштаби внутрішньої міграції.

Ситуація у сфері публічних фінансів залишається критичною. Руїнація активів, логістичних ланцюгів та звуження податкової бази відбуваються паралельно з двократним зростанням потреб у фінансових ресурсах для виконання функцій держави. Практично всі внутрішні доходи від функціонування економіки спрямовуються в оборонний сектор. Водночас виникають нові напрями бюджетних асигнувань для осіб, що втратили житло, майно та звичні умови життєдіяльності. Рівень бюджетного дефіциту досяг історичного максимуму за часи незалежності.

Попри кризу, у 2024 р. спостерігається позитивна тенденція прискореного зростання податкових доходів. За три квартали 2024 р. обсяг податкових надходжень майже зрівнявся з річними показниками попереднього року за умови помірної інфляції. Частка податків у сукупних доходах бюджету зросла до 55,4% станом на вересень 2024 р. Хоча цей показник все ще нижчий за довоєнний рівень, він свідчить про поступову адаптацію бізнесу та зміцнення фінансової самостійності уряду, що є життєво важливим в умовах можливої волатильності зовнішньої допомоги.

Необхідність фінансування дефіциту призвела до стрімкого нарощування державного боргу. Тільки з початку 2024 р. він зріс на 0,93 трлн грн, а загалом за 2022-2024 рр. - у 2,6 рази. Станом на вересень 2024 р. сукупний державний борг перевищив 6,1 трлн грн. (2/3 становить зовнішня заборгованість).

Ключовим кредитором виступають міжнародні фінансові організації, зокрема Європейський Союз. Борг перед МФО за період війни збільшився у 6,6 рази, досягнувши 3,1 трлн грн.

Повномасштабна війна спричинила фундаментальну трансформацію архітектури соціального захисту в Україні. Бойові дії обумовили експоненціальне зростання витрат на соціальну допомогу, і ця тенденція зберігатиметься у короткостроковій перспективі. Держава стикається з необхідністю розв'язання дилеми між критичними оборонними видатками та забезпеченням базових соціальних гарантій.

У майбутньому стратегічним завданням є комплексне упорядкування системи соціального захисту з переходом до предиктивних моделей управління та впровадженням цифрових інструментів (Big Data), що дозволить забезпечити адресність та ефективність кожної витраченої гривні в умовах обмежених ресурсів.

АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ ПОТРЕБИ У ЦИФРОВИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГАХ

Дмитро КОВАЛЬОВ, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ОНП «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

В умовах трансформаційної економіки та зростання впливу глобальних технологічних трендів інноваційна діяльність стає ключовим чинником забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України. Впровадження новітніх технологій, smart-рішень, екоінновацій та цифрових платформ не лише підвищує ефективність виробництва, а й сприяє формуванню конкурентних переваг національного сільського господарства на міжнародному ринку.

Оцінка рівня інноваційної активності, аналіз національних і міжнародних тенденцій, виявлення бар'єрів та факторів стимулювання інновацій разом із визначенням потреби у цифрових фінансових послугах є необхідною передумовою для формування ефективної стратегії підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору та забезпечення його фінансової стійкості.

В умовах трансформації аграрного сектору України та активного впровадження цифрових технологій інноваційна діяльність виступає ключовим чинником забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Рівень технологічного оновлення, здатність адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури, впровадження smart-інструментів агровиробництва та екологічно орієнтованих практик дедалі більше залежать від ефективності організаційно-економічного і фінансового механізму управління інноваціями.

Особливо актуальною ця проблема є в умовах воєнного стану, кліматичних змін та нестабільності фінансових ринків, коли аграрні підприємства стикаються з численними бар'єрами у процесі впровадження інновацій. Це потребує створення комплексного механізму, який забезпечуватиме системну підтримку інноваційної активності на всіх етапах – від генерації ідей до їх практичної реалізації, з урахуванням доступності фінансових ресурсів, управління ризиками та інтеграції у глобальні інноваційні та фінансові екосистеми.

В умовах поглиблення глобальних трансформаційних процесів та зростання ролі технологічних змін інноваційна діяльність набуває визначального значення для забезпечення ефективності функціонування підприємств, зокрема у сільському господарстві. Аграрний сектор, як один із ключових для продовольчої безпеки та економіки України, потребує модернізації виробничих процесів, впровадження smart-рішень, цифрових

платформ і переорієнтації на сталий розвиток. Це зумовлює необхідність формування ефективного організаційно-економічного та фінансового механізму управління інноваціями, адаптованого до особливостей аграрної галузі.

Передумовою такого механізму є всебічне вивчення сучасного рівня інноваційної активності аграрних підприємств, аналіз тенденцій її розвитку та визначення факторів впливу, включно з фінансовими потребами для впровадження інновацій і цифрових фінансових сервісів. Враховуючи стратегічну важливість аграрного виробництва для національної економіки, актуальним є дослідження динаміки, структури та специфіки запровадження інновацій у сільському господарстві як на національному, так і на міжнародному рівнях.

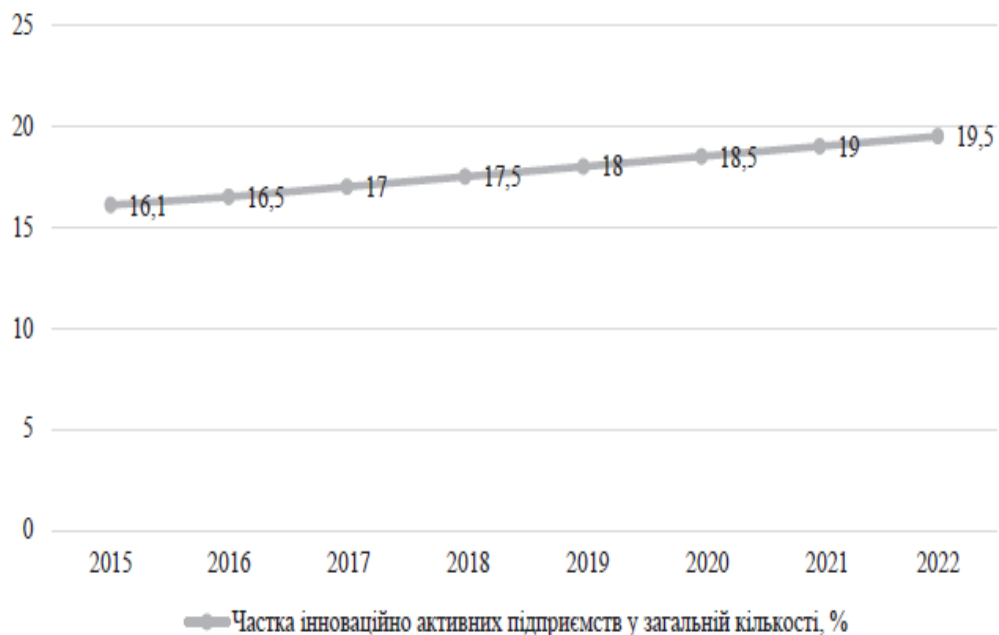

Рис. 1. Динаміка частки інноваційно активних підприємств України у загальній кількості підприємств, % [1].

На рис. 1 ілюструється стійка тенденція до зростання частки інноваційно активних підприємств в Україні протягом 2015–2022 років. Якщо у 2015 році цей показник становив 16,1%, то у 2022 році він досяг 19,5%, що відповідає середньому приросту близько 0,5 процентного пункту на рік, що може бути результатом як державної підтримки інновацій, так і зростання попиту на нові продукти та технології в умовах цифровізації економіки. Незважаючи на позитивну динаміку, значення індикатора залишаються нижчими за середні показники країн ОЕСР, що підкреслює необхідність активізації інноваційної політики, особливо у стратегічно важливих галузях, зокрема в аграрному

секторі, та формування фінансових інструментів підтримки інноваційного розвитку.

У 2023–2024 роках інноваційна діяльність аграрних підприємств України формувалася в надзвичайно складних умовах, обумовлених продовженням повномасштабної війни, високою економічною невизначеністю, порушенням логістичних ланцюгів та зростаючими кліматичними ризиками. Водночас вітчизняний аграрний сектор продемонстрував здатність до часткової адаптації, зокрема через активніше впровадження цифрових технологій, автоматизованих рішень, smart-інструментів та екоінновацій [2].

За наявними статистичними та експертними даними, у 2023 році частка інноваційно активних аграрних підприємств зросла до приблизно 7%, що відображає незначне, але стабільне підвищення порівняно з попередніми роками (5,2% у 2015 році та 6,5% у 2021 році). У 2024 році цей показник орієнтовно досяг 7,5–8%, що демонструє тенденцію поступового зростання інноваційної спроможності. Незважаючи на позитивну динаміку, ці значення залишаються значно нижчими за середні показники в країнах ОЕСР (близько 35–40%), що підкреслює необхідність активізації інноваційної та фінансової політики у аграрному секторі [3].

У 2023–2024 роках на державному рівні було здійснено низку кроків, спрямованих на формування сприятливого середовища для інновацій та цифровізації:

- продовження програм компенсації вартості агротехніки та підтримки інвестицій у цифрові та фінансові сервіси для аграрних підприємств;
- пілотні проекти на базі агроінноваційних хабів (зокрема у західних регіонах), що сприяють впровадженню новітніх технологій;
- посилення співпраці з міжнародними партнерами (FAO, GIZ, USAID) у напрямі трансферу інновацій та відбудови агросектору на засадах сталого розвитку.

Такі кроки не лише стимулюють технологічне оновлення, а й формують попит на цифрові фінансові послуги, необхідні для ефективного впровадження інновацій та забезпечення фінансової стійкості аграрних підприємств.

Список використаних джерел.

1. Державна служба статистики України. Економічні рахунки сільського господарства : статистичний збірник. Київ: Держстат України, 2023. 112 с. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
2. Павлова Г. Є., Атамас О. П. Управління інноваційною та інвестиційною діяльністю підприємств для підвищення їх конкурентоспроможності. *Агросвіт*. № 9. 2024. С. 13-18. URL: [10.32702/2306-6792.2024.9.13](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.9.13)
3. Пермінова С., Ситник Н., Чупріна М. Інноваційна діяльність в Україні в період воєнної агресії: тенденції та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62>

РОЛЬ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

*Богдан МАКАРЕВИЧ, здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Анна СІРКО, к. е. н.,
доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

У сучасних умовах глобалізації та цифровізації економіки грошово-кредитна система відіграє ключову роль у забезпеченні стабільного розвитку національної економіки. Грошово-кредитна система включає центральний банк, комерційні банки, небанківські фінансові установи та інструменти монетарної політики, такі як процентні ставки, резервні вимоги та операції на відкритому ринку. Вона впливає на рівень інфляції, зайнятість, інвестиції та економічне зростання через регулювання грошової маси та кредитування [1].

Грошово-кредитна система сприяє розвитку економіки шляхом забезпечення ліквідності, стимулювання інвестицій та контролю інфляції. Зниження ключової ставки центральним банком може здешевити кредити, що активізує бізнес-активність і сприяє ВВП зростанню на 1-2% у короткостроковій перспективі. У контексті України, де Національний банк впроваджує інфляційне таргетування, це стає інструментом для подолання економічних шоків [2].

Теоретично, грошово-кредитна система базується на кейнсіанських і монетаристських підходах. Згідно з кейнсіанською теорією, монетарна політика через кредитний канал впливає на сукупний попит, стимулюючи інвестиції та споживання. Монетаристи, такі як М. Фрідман, наголошують на контролі грошової маси для уникнення інфляції, яка гальмує зростання. Сучасні теорії, включаючи теорію фінансового посередництва, підкреслюють роль банків у трансформації заощаджень в інвестиції, що є основою економічного розвитку [3].

Грошово-кредитна система виконує функції: емісійну, регуляторну, стимулюючу та перерозподільну. У розвинених економіках, як США чи ЄС, Федеральна резервна система чи ЄЦБ використовують кількісне пом'якшення для подолання рецесій, що призводить до відновлення зростання. У країнах, що розвиваються, ефективність монетарної політики залежить від рівня фінансової інклюзії, де низький доступ до кредитів обмежує її вплив [4].

Економічний розвиток вимірюється показниками ВВП, зайнятості та продуктивності. Монетарна політика впливає на них через кредитний мультиплікатор: збільшення резервів банків веде до зростання кредитування, що стимулює виробництво. Однак, у разі гіперінфляції чи боргових криз система може стати фактором дестабілізації. Теорія ендогенних грошей

підкреслює, що кредити створюються банками ендогенно, сприяючи циклічному розвитку економіки [3].

Емпіричні дані свідчать про позитивний вплив ефективної грошово-кредитної системи на економічний розвиток. У розвинених країнах фінансова розвиненість посилює ефективність монетарної політики, дозволяючи центральним банкам швидко реагувати на шоки. У період 2008-2009 рр. кількісне пом'якшення в США сприяло відновленню зростання ВВП на 3-4% . У країнах, що розвиваються, як Індія чи Бразилія, монетарна політика через фінансову інклюзію підвищує доступ до кредитів, що стимулює МСП і знижує бідність [4].

Порівняльний аналіз показує, що в економіках з високим рівнем кредитування монетарна політика ефективніше впливає на зростання, ніж у країнах з низьким фінансовим розвитком. Кредитна система забезпечує фінансування інфраструктури та інновацій, що є драйверами довгострокового зростання. Однак, виклики включають ризики кредитних бульбашок та залежність від зовнішніх факторів, як валютні курси [3].

У контексті України грошово-кредитна система, реформована після 2014 р., через інфляційне таргетування стабілізувала гривню та стимулювала інвестиції. Емпіричні дослідження підтверджують, що монетарна політика може прискорити зростання на 1-2% за рахунок контролю інфляції та підтримки кредитування. Проте, війна 2022 р. посилила виклики, вимагаючи гнучкої політики для відновлення.

Грошово-кредитна система є фундаментальним елементом розвитку національної економіки, забезпечуючи стабільність, стимулювання зростання та адаптацію до криз. Дослідження підтверджує, що ефективна монетарна політика через кредитний канал посилює економічні показники, але вимагає балансу між зростанням та стабільністю , . Рекомендації: посилювати фінансову інклюзію, інтегрувати цифрові технології в банківську систему та координувати монетарну політику з фіскальною.

Список використаних джерел.

1. Mehar M. A. Role of monetary policy in economic growth and development: from theory to empirical evidences. Asian Journal of Economics and Banking. 2022. Vol. 6, No. 2. С. 99–120.
2. Nikolaychuk S. A decade of inflation targeting in Ukraine – lessons for a new era of uncertainty. BIS Review. 2025. No. 126. 26 с.
3. Ma Y. Financial development and the effectiveness of monetary policy. Journal of Banking & Finance. 2016. Vol. 68. P. 1–11.
4. Arshad M. U., Zafar O., Fatima M., Khan S. A. Financial inclusion and monetary policy effectiveness: A sustainable development approach of developed and under-developed countries. PLoS ONE. 2021. Vol. 16, No. 12. e0261337.

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ

*Юлія ПАНЬШИНА, здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Світлана КАЧУЛА, д. е. н.,
професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Банківська система є фундаментальною складовою національної економіки, виконуючи роль посередника між суб'єктами господарської діяльності, забезпечуючи ефективний розподіл фінансових ресурсів та підтримуючи стабільність грошових потоків. В умовах глобалізації та швидкої технологічної трансформації банківська система стає не лише інструментом акумуляції та кредитування, а й платформою для інновацій, інтеграції у міжнародні фінансові ринки та підвищення конкурентоспроможності економіки. Вона виконує комплекс функцій, серед яких забезпечення збереження заощаджень населення та бізнесу, кредитування різних секторів економіки, організація міжбанківських розрахунків, управління ризиками та розвиток фінансових інструментів, здатних відповідати на нові економічні виклики. Однією з особливостей сучасної банківської системи є її здатність адаптуватися до стрімких змін ринкового середовища та економічної кон'юнктури, зокрема реагувати на глобальні фінансові кризи, коливання валютних курсів та інфляційні процеси.

Цифровізація стала провідною тенденцією розвитку банківського сектору. Впровадження інтернет- та мобільного банкінгу, блокчейн-технологій, систем штучного інтелекту та аналітичних платформ трансформують традиційні моделі банківської діяльності, підвищуючи ефективність управління ресурсами, скорочуючи витрати на операційну діяльність та забезпечуючи швидкий та зручний доступ до фінансових послуг для клієнтів. Водночас цифровізація створює нові виклики у сфері кібербезпеки, захисту персональних даних та запобігання шахрайству, що вимагає постійного вдосконалення технологічних протоколів та систем внутрішнього контролю банків. Інтеграція аналітичних платформ дозволяє прогнозувати ризики, оцінювати кредитоспроможність клієнтів та оптимізувати інвестиційні стратегії, що є важливим для забезпечення фінансової стабільності та підвищення надійності банківських установ.

Основною проблемою функціонування банківської системи залишається управління ризиками та підтримання фінансової стабільності. Недостатня капіталізація, низька якість кредитного портфеля, управлінські помилки або економічні коливання можуть призвести до зростання неплатежів, зниження довіри клієнтів та фінансових збитків. Тому сучасні банки активно впроваджують системи управління ризиками, що поєднують класичні методи контролю з технологічними інноваціями, а також підвищують кваліфікацію персоналу, що відповідає за прийняття управлінських рішень. Регуляторна функція держави у цьому контексті залишається надзвичайно важливою, оскільки наявність прозорих правил гри, чітких вимог до капіталізації та

контролю за діяльністю банків дозволяє зменшити системні ризики та забезпечити захист інтересів клієнтів.

Міжнародна інтеграція банківського сектору сприяє розширенню доступу до капіталу, розвитку інноваційних фінансових продуктів та підвищенню конкурентоспроможності. Проте вона одночасно вимагає від національних банків відповідності міжнародним стандартам фінансового регулювання, дотримання правил управління ризиками та забезпечення стабільності національної валютної системи. Активне впровадження блокчейн-технологій та цифрових фінансових інструментів дозволяє забезпечити прозорість, швидкість та безпеку проведення транзакцій, водночас відкриваючи нові можливості для розвитку фінансових послуг, зокрема для малого та середнього бізнесу, стартапів та інноваційних проєктів.

Особлива увага у сучасній банківській системі приділяється соціальній відповідальності банківських установ, яка проявляється у підтримці підприємництва, фінансуванні інновацій, розвитку фінансової грамотності населення та забезпеченні доступності банківських послуг для всіх верств суспільства. Ця функція стає особливо важливою в умовах економічних криз або нестабільності ринків праці, коли банки можуть виступати стабілізуючим елементом, підтримуючи фінансову активність економічних агентів. Одночасно розвиток цифрових технологій дозволяє застосовувати індивідуалізовані підходи до клієнтів, впроваджувати альтернативні моделі оцінки кредитоспроможності та персоналізовані програми обслуговування, що підвищує ефективність діяльності та рівень задоволеності клієнтів.

Еволюція сучасної банківської системи демонструє необхідність поєднання традиційних принципів функціонування, таких як акумуляція фінансових ресурсів, управління кредитними та операційними ризиками, з інноваційними підходами до цифровізації, аналітики та управління інформаційними потоками. Такий баланс дозволяє забезпечити стійке економічне зростання, підтримувати стабільність національної та міжнародної фінансової системи, підвищувати ефективність банківських операцій та створювати умови для інвестиційного розвитку. В умовах стрімкої трансформації глобальної економіки та зростаючої ролі фінансових технологій успішна банківська система повинна одночасно бути технологічно прогресивною, соціально відповідальною та стабільною, здатною забезпечити надійний функціональний простір для клієнтів, бізнесу та держави.

Висновки сучасних досліджень свідчать, що майбутнє банківської системи лежить у комплексному поєднанні традиційного банківського управління з передовими технологіями, інтеграцією у міжнародні фінансові ринки та підвищенням рівня фінансової грамотності населення, дозволяючи не лише оптимізувати діяльність банківських установ, але й забезпечити стійкість національної економіки, сприяти розвитку підприємництва та створювати умови для довгострокового економічного зростання. Важливість інноваційного підходу у банківському секторі підкреслює необхідність постійного вдосконалення механізмів управління, контролю та регулювання, що забезпечують фінансову безпеку та довіру всіх учасників економічного процесу.

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ СИСТЕМ ТА ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ ФОНДОВОГО РИНКУ

*Кирило СЕМЕНЧЕНКО, здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Оксана ГРАБЧУК,
д. е. н., професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Розвиток електронних торговельних систем та цифрових платформ фондового ринку є однією з ключових тенденцій трансформації сучасної фінансової інфраструктури. Упродовж останніх десятиліть глобальні фінансові ринки зазнали значних змін, пов'язаних із широким впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, автоматизацією торговельних процесів та інтеграцією цифрових інструментів у всі етапи функціонування фондового ринку. Ці процеси суттєво вплинули на механізми організації біржової торгівлі, підвищили швидкість укладання угод, розширили доступ учасників до фінансових інструментів та сприяли формуванню глобалізованого фінансового середовища. У сучасних умовах електронні торговельні системи та цифрові платформи стають основою функціонування фондових ринків, забезпечуючи ефективну взаємодію між емітентами, інвесторами, посередниками та регуляторами.

Фондовий ринок традиційно виконує важливу функцію мобілізації фінансових ресурсів та їхнього перерозподілу між різними секторами економіки. Проте ефективність цієї функції значною мірою залежить від рівня розвитку інфраструктури ринку, зокрема систем організації торгівлі цінними паперами. Історично торгівля на фондових біржах здійснювалася у фізичних торговельних залах, де брокери уклали угоди шляхом безпосереднього спілкування. Така форма торгівлі, хоча і була ефективною на певному етапі розвитку фінансових ринків, мала низку обмежень, пов'язаних із повільністю обробки інформації, обмеженим доступом до ринку та високими транзакційними витратами. Впровадження електронних торговельних систем стало важливим етапом модернізації фондових ринків, що дозволило значно підвищити ефективність торговельних процесів.

Електронні торговельні системи являють собою комплекс програмно-технічних засобів, які забезпечують автоматизоване укладання угод з фінансовими інструментами на основі електронного обміну інформацією між учасниками ринку. Вони дозволяють здійснювати купівлю та продаж цінних паперів у режимі реального часу, використовуючи спеціалізовані програмні платформи та алгоритми обробки даних. Основною перевагою таких систем є значне підвищення швидкості та точності виконання торговельних операцій. Завдяки автоматизації процесів обробки заявок та укладання угод електронні системи здатні обробляти значно більші обсяги операцій порівняно з

традиційними формами торгівлі. Це сприяє підвищенню ліквідності ринку та створює більш сприятливі умови для інвесторів.

Однією з ключових характеристик сучасних електронних торговельних систем є використання принципу централізованого електронного аукціону або системи зіставлення заявок. У таких системах учасники подають заявки на купівлю або продаж фінансових інструментів, які автоматично зіставляються на основі визначених алгоритмів, зокрема за принципом пріоритету ціни та часу подання заявки. Такий механізм забезпечує прозорість процесу формування цін, оскільки всі учасники мають доступ до інформації про поточні заявки та укладені угоди. Крім того, електронні торговельні системи дозволяють значно зменшити ризик маніпуляцій на ринку, оскільки всі операції фіксуються в електронних журналах та можуть бути перевірені регуляторними органами.

Розвиток електронних торговельних систем також сприяв появі нових форм організації біржової торгівлі, зокрема альтернативних торговельних платформ та електронних комунікаційних мереж. Такі платформи забезпечують можливість укладання угод безпосередньо між учасниками ринку без використання традиційної біржової інфраструктури. Вони функціонують на основі спеціалізованих програмних систем, які забезпечують автоматичне зіставлення заявок та виконання угод. Альтернативні торговельні системи відіграють важливу роль у підвищенні конкуренції на фінансових ринках, оскільки створюють додаткові можливості для торгівлі фінансовими інструментами та знижують транзакційні витрати для учасників ринку.

Цифрові платформи фондового ринку є більш широким поняттям, що охоплює не лише системи організації торгівлі, а й інші елементи фінансової інфраструктури, зокрема системи клірингу, розрахунків, зберігання цінних паперів та управління даними. У сучасних умовах цифрові платформи забезпечують інтеграцію різних елементів інфраструктури фондового ринку в єдине інформаційне середовище. Це дозволяє значно підвищити ефективність взаємодії між різними учасниками ринку та забезпечити безперервність процесів торгівлі, розрахунків та обліку фінансових інструментів. Важливою особливістю цифрових платформ є можливість використання сучасних технологій обробки даних, таких як хмарні обчислення, великі дані та штучний інтелект.

Одним із важливих напрямів розвитку цифрових платформ фондового ринку є впровадження технологій алгоритмічної та високочастотної торгівлі. Алгоритмічна торгівля передбачає використання спеціальних комп'ютерних програм для автоматичного прийняття торговельних рішень та виконання угод на основі заданих алгоритмів. Такі алгоритми можуть аналізувати великі обсяги ринкової інформації, включаючи ціни фінансових інструментів, обсяги торгівлі та інші показники, і на основі цього формувати торговельні стратегії. Високочастотна торгівля є різновидом алгоритмічної торгівлі, що характеризується надзвичайно високою швидкістю виконання угод та використанням складних математичних моделей. Хоча такі технології

підвищують ліквідність ринку, вони також створюють нові виклики для регуляторів, пов'язані з необхідністю контролю за стабільністю фінансових ринків.

Цифровізація фондових ринків також сприяла розширенню доступу інвесторів до фінансових інструментів. Завдяки розвитку онлайн-платформ та мобільних додатків інвестори можуть здійснювати операції з цінними паперами з будь-якої точки світу, використовуючи лише комп'ютер або смартфон. Це значно знижує бар'єри входу на фондовий ринок та сприяє залученню нових категорій інвесторів, зокрема роздрібних інвесторів. Водночас розширення доступу до ринку потребує належного рівня фінансової грамотності та ефективного регулювання, оскільки недосвідчені інвестори можуть наражатися на підвищені фінансові ризики.

Важливим аспектом розвитку електронних торговельних систем є забезпечення надійності та безпеки інформаційної інфраструктури фондового ринку. Оскільки всі торговельні операції здійснюються в електронній формі, стабільність функціонування програмно-технічних систем має критичне значення для нормального функціонування ринку. Будь-які технічні збої або кібератаки можуть призвести до значних фінансових втрат та підриву довіри до ринку. У зв'язку з цим значна увага приділяється розвитку систем кібербезпеки, резервування даних та забезпечення безперервності функціонування торговельних платформ.

Суттєвий вплив на розвиток цифрових платформ фондового ринку має також використання технологій розподілених реєстрів, зокрема блокчейну. Ці технології дозволяють створювати децентралізовані системи обліку фінансових інструментів, у яких інформація про операції зберігається у вигляді послідовного ланцюга блоків даних. Такий підхід забезпечує високий рівень прозорості та захищеності інформації, оскільки зміна або видалення записів у блокчейні практично неможливі без згоди більшості учасників мережі. Використання технологій розподілених реєстрів може значно спростити процеси клірингу та розрахунків на фондовому ринку, скоротити час виконання угод та знизити операційні витрати.

Розвиток електронних торговельних систем і цифрових платформ фондового ринку тісно пов'язаний із діяльністю регуляторних органів, які здійснюють контроль за функціонуванням фінансових ринків. Регулятори повинні забезпечити баланс між стимулюванням інновацій та захистом інвесторів і стабільністю фінансової системи. У сучасних умовах регуляторні органи активно використовують цифрові технології для моніторингу діяльності учасників ринку, аналізу торговельних операцій та виявлення можливих порушень. Зокрема, застосовуються системи автоматичного аналізу торговельних даних, які дозволяють виявляти підозрілі операції, маніпуляції з цінами та інші порушення правил торгівлі.

У контексті глобалізації фінансових ринків важливого значення набуває інтеграція електронних торговельних систем різних країн. Багато фондових

бірж створюють спільні цифрові платформи або встановлюють технологічні зв'язки між своїми торговельними системами, що дозволяє інвесторам здійснювати операції з іноземними фінансовими інструментами. Така інтеграція сприяє підвищенню ліквідності ринку, розширенню інвестиційних можливостей та зміцненню міжнародної фінансової співпраці. Водночас вона потребує гармонізації регуляторних вимог та стандартів функціонування торговельних систем.

Для країн з ринками, що розвиваються, розвиток електронних торговельних систем та цифрових платформ фондового ринку має особливе значення. Впровадження сучасних технологій дозволяє таким країнам швидше інтегруватися у глобальну фінансову систему та підвищити привабливість своїх ринків для іноземних інвесторів. У цьому контексті важливими є модернізація біржової інфраструктури, створення сучасних депозитарних систем, розвиток електронних платформ для торгівлі цінними паперами та вдосконалення регуляторної бази.

Розвиток електронних торговельних систем також сприяє підвищенню прозорості фондового ринку. Завдяки цифровим технологіям учасники ринку отримують доступ до значних обсягів інформації про ціни, обсяги торгівлі, фінансовий стан емітентів та інші показники. Це дозволяє інвесторам приймати більш обґрунтовані інвестиційні рішення та знижує інформаційну асиметрію між різними учасниками ринку. Крім того, електронні системи дозволяють регуляторам ефективніше здійснювати нагляд за діяльністю учасників ринку та забезпечувати дотримання правил торгівлі.

Разом з тим цифровізація фондового ринку створює нові виклики, пов'язані з необхідністю адаптації нормативно-правової бази до нових технологій. Зокрема, виникає потреба у регулюванні діяльності електронних торговельних платформ, алгоритмічної торгівлі, використання технологій блокчейн та інших інноваційних фінансових інструментів. Важливим завданням є також забезпечення захисту інвесторів від шахрайства, маніпуляцій та інших ризиків, що можуть виникати у цифровому середовищі.

Отже, розвиток електронних торговельних систем та цифрових платформ фондового ринку є важливим етапом еволюції сучасних фінансових ринків. Впровадження цифрових технологій дозволяє підвищити ефективність функціонування ринку, забезпечити швидке та прозоре укладання угод, розширити доступ інвесторів до фінансових інструментів та зміцнити інтеграцію національних ринків у глобальну фінансову систему. Водночас подальший розвиток цифрових платформ потребує комплексного підходу, що включає модернізацію інфраструктури, удосконалення регуляторної бази, розвиток систем кібербезпеки та підвищення фінансової грамотності учасників ринку. Лише за умови ефективного поєднання технологічних інновацій та належного регулювання цифрові платформи фондового ринку зможуть повною мірою реалізувати свій потенціал і сприяти сталому розвитку фінансової системи та економіки загалом.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

*Олександр ТОКАРЄВ, здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Оксана ГРАБЧУК,
д. е. н., професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Цифровізація фінансового моніторингу в Україні є одним із ключових напрямів модернізації державного управління у сфері протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. У сучасних умовах глобалізації фінансових потоків, розвитку електронних платіжних систем і зростання обсягів цифрових транзакцій ефективність фінансового моніторингу значною мірою залежить від рівня використання цифрових технологій, автоматизованих систем аналізу даних та інтеграції інформаційних ресурсів державних органів і фінансових установ. Україна, як держава, що прагне до інтеграції у світову фінансову систему та гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, активно впроваджує цифрові інструменти у систему фінансового моніторингу.

Система фінансового моніторингу в Україні функціонує відповідно до міжнародних стандартів, зокрема рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), а також директив Європейського Союзу у сфері протидії відмиванню коштів. Законодавча база України у цій сфері була суттєво модернізована протягом останніх років, зокрема шляхом прийняття Закону України «Про запобігання та протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Цей закон передбачає створення багаторівневої системи фінансового моніторингу, яка включає державний і первинний рівні, а також визначає ключові суб'єкти фінансового моніторингу, їхні функції та механізми взаємодії. У контексті цифровізації особливого значення набуває використання інформаційно-аналітичних систем, які дозволяють здійснювати автоматичний аналіз великих обсягів фінансових даних, виявляти підозрілі операції та оперативно передавати інформацію відповідним органам.

Цифрова трансформація фінансового моніторингу в Україні тісно пов'язана із загальнодержавною політикою цифровізації, спрямованою на впровадження електронного урядування, розвиток цифрових сервісів і створення інтегрованих інформаційних систем. У цьому контексті важливу роль відіграє розвиток електронних державних реєстрів, систем обміну інформацією між державними органами та впровадження сучасних технологій обробки даних. Одним із ключових елементів цифровізації фінансового моніторингу є автоматизація процесів збору, обробки та аналізу фінансової інформації. Це дозволяє значно скоротити час реагування на підозрілі фінансові операції, підвищити точність аналізу та зменшити ризик людської помилки.

Особливе значення у системі фінансового моніторингу має діяльність Державної служби фінансового моніторингу України, яка є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Цей орган виконує функції фінансової розвідки, здійснює аналіз інформації про фінансові операції, що можуть бути пов'язані з незаконною діяльністю, та передає відповідні матеріали правоохоронним органам. У процесі цифровізації діяльності Державної служби фінансового моніторингу значна увага приділяється створенню сучасних інформаційних систем, які забезпечують автоматичний збір та аналіз фінансових даних, а також інтеграцію з іншими державними інформаційними ресурсами. Використання таких систем дозволяє підвищити ефективність виявлення підозрілих фінансових схем, а також забезпечити оперативний обмін інформацією між різними суб'єктами фінансового моніторингу.

Цифровізація фінансового моніторингу також передбачає активне використання технологій аналізу великих даних, штучного інтелекту та машинного навчання. Ці технології дозволяють автоматично обробляти значні обсяги фінансової інформації, виявляти складні фінансові схеми та прогнозувати потенційні ризики відмивання коштів. Наприклад, алгоритми машинного навчання можуть аналізувати поведінкові моделі клієнтів фінансових установ і виявляти відхилення від типових моделей фінансової діяльності, що може свідчити про можливу незаконну діяльність. Використання таких технологій значно підвищує ефективність фінансового моніторингу, оскільки дозволяє виявляти складні фінансові операції, які можуть залишатися непоміченими при традиційному ручному аналізі.

Важливою складовою цифровізації фінансового моніторингу є розвиток електронної ідентифікації та верифікації клієнтів фінансових установ. У сучасних умовах значна частина фінансових операцій здійснюється дистанційно, через інтернет-банкінг або мобільні додатки, що створює нові виклики для системи фінансового моніторингу. Для забезпечення ефективного контролю за такими операціями використовуються сучасні технології електронної ідентифікації, зокрема системи BankID, MobileID та інші інструменти цифрової ідентифікації. Ці системи дозволяють фінансовим установам швидко та надійно ідентифікувати клієнтів, що значно знижує ризик використання фінансових установ для незаконних операцій.

У контексті цифровізації важливу роль відіграє також інтеграція різних державних інформаційних систем і реєстрів. Наявність єдиних цифрових платформ для обміну інформацією між державними органами, банками та іншими суб'єктами фінансового моніторингу дозволяє значно підвищити ефективність контролю за фінансовими операціями. Наприклад, інтеграція систем фінансового моніторингу з реєстрами юридичних осіб, реєстрами бенефіціарних власників та іншими державними базами даних дає змогу швидко отримувати необхідну інформацію про учасників фінансових операцій і виявляти потенційні ризики. Такий підхід

відповідає сучасним міжнародним тенденціям у сфері фінансового моніторингу, які передбачають використання інтегрованих інформаційних систем та автоматизованих аналітичних інструментів.

Важливим напрямом цифровізації фінансового моніторингу в Україні є розвиток електронної звітності суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Банки, небанківські фінансові установи, страхові компанії, кредитні спілки та інші суб'єкти зобов'язані подавати інформацію про підозрілі фінансові операції до Державної служби фінансового моніторингу. Завдяки цифровим технологіям цей процес значною мірою автоматизований, що дозволяє забезпечити швидке та надійне передавання інформації, а також її подальший аналіз. Використання електронних систем звітності дозволяє зменшити адміністративне навантаження на фінансові установи та підвищити ефективність взаємодії між державними органами та суб'єктами фінансового моніторингу.

Разом з тим цифровізація фінансового моніторингу супроводжується певними викликами та ризиками. Одним із основних викликів є необхідність забезпечення належного рівня кібербезпеки інформаційних систем, що використовуються у сфері фінансового моніторингу. Оскільки ці системи містять значні обсяги конфіденційної фінансової інформації, вони можуть бути об'єктом кібератак або інших форм незаконного втручання. Тому важливим завданням є впровадження сучасних технологій захисту інформації, зокрема криптографічних засобів захисту даних, систем контролю доступу та моніторингу кіберзагроз. Крім того, необхідно забезпечити належний рівень підготовки персоналу, який працює з інформаційними системами фінансового моніторингу, а також постійне оновлення програмного забезпечення відповідно до сучасних стандартів кібербезпеки.

Іншим важливим викликом є необхідність забезпечення балансу між ефективністю фінансового моніторингу та захистом прав і свобод громадян, зокрема права на приватність та захист персональних даних. Використання цифрових технологій у сфері фінансового моніторингу передбачає обробку значних обсягів персональної інформації, що може створювати ризики порушення прав громадян. У зв'язку з цим важливим є дотримання принципів пропорційності, законності та прозорості при використанні інформаційних систем фінансового моніторингу, а також забезпечення належного правового регулювання обробки персональних даних.

Таким чином, цифровізація фінансового моніторингу в Україні є важливим елементом реформування фінансової системи та зміцнення фінансової безпеки держави. Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє значно підвищити ефективність виявлення та запобігання фінансовим злочинам, забезпечити прозорість фінансових операцій та зміцнити довіру до фінансової системи. Разом з тим подальший розвиток цифровізації потребує комплексного підходу, який включає вдосконалення законодавчої бази, розвиток інформаційної інфраструктури, підвищення рівня кібербезпеки та забезпечення належного захисту прав громадян.

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У СТАБІЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

*Софія ТЮРЯХІНА, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Оксана ГРАБЧУК,
д. е. н., професор, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Міжнародні фінансові організації відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності світової фінансової системи та підтримці економічного розвитку держав, особливо тих, що перебувають у стані трансформації або стикаються з економічними кризами. Для України співпраця з міжнародними фінансовими інституціями має стратегічне значення, оскільки сприяє макроекономічній стабілізації, реформуванню фінансового сектору, модернізації інфраструктури та інтеграції національної економіки у глобальний фінансовий простір. Упродовж останніх десятиліть, а особливо після початку глибоких економічних трансформацій та в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів, роль міжнародних фінансових організацій у підтримці фінансової стабільності України суттєво зростає.

Міжнародні фінансові організації являють собою інституції, створені на міждержавному рівні з метою координації фінансової політики, надання фінансової допомоги, сприяння економічному розвитку та забезпечення стабільності міжнародної валютно-фінансової системи. До найбільш впливових міжнародних фінансових організацій, з якими співпрацює Україна, належать Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк та інші інституції. Кожна з цих організацій виконує специфічні функції, однак усі вони спрямовані на підтримку економічної стабільності, фінансової стійкості та розвитку країн-членів.

Однією з ключових організацій, що відіграє важливу роль у стабілізації фінансової системи України, є Міжнародний валютний фонд. Ця інституція була створена з метою забезпечення стабільності міжнародної валютної системи, підтримки валютних курсів, сприяння розвитку міжнародної торгівлі та надання фінансової допомоги країнам, які стикаються з проблемами платіжного балансу. Співпраця України з Міжнародним валютним фондом розпочалася після здобуття незалежності та стала важливим елементом макроекономічної політики держави. Програми фінансової підтримки, що надаються фондом, спрямовані на стабілізацію державних фінансів, зміцнення банківського сектору, реформування економічної політики та створення умов для сталого економічного розвитку.

Фінансова допомога Міжнародного валютного фонду має не лише прямий фінансовий ефект, а й важливе сигналізуюче значення для міжнародних фінансових ринків. Участь країни у програмі фонду свідчить про готовність уряду здійснювати структурні реформи та дотримуватися принципів

макроекономічної стабільності. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню довіри з боку міжнародних інвесторів та інших фінансових інституцій, що полегшує доступ країни до міжнародних фінансових ресурсів. Для України співпраця з Міжнародним валютним фондом стала важливим фактором стабілізації валютного ринку, зниження інфляційного тиску та підтримки платіжного балансу.

Важливу роль у підтримці фінансової стабільності України відіграє також Світовий банк, який є однією з найбільших міжнародних фінансових інституцій розвитку. Основною метою діяльності Світового банку є сприяння економічному розвитку, зменшення рівня бідності та підтримка інституційних реформ у країнах-членах. На відміну від Міжнародного валютного фонду, який зосереджується переважно на макроекономічній стабілізації, Світовий банк надає фінансування для реалізації довгострокових інвестиційних проектів у різних секторах економіки, включаючи енергетику, транспорт, освіту, охорону здоров'я та державне управління.

У контексті стабілізації фінансової системи України проекти Світового банку спрямовані на модернізацію економічної інфраструктури, підвищення ефективності державного управління, реформування фінансового сектору та зміцнення інституційної спроможності державних органів. Значна частина проектів реалізується у сфері розвитку фінансових ринків, удосконалення банківського регулювання, підтримки малого та середнього бізнесу та підвищення прозорості фінансових операцій. Такі заходи сприяють формуванню більш стабільної та ефективної фінансової системи, що здатна протистояти внутрішнім та зовнішнім економічним шокам.

Європейський банк реконструкції та розвитку також займає важливе місце у системі міжнародної фінансової підтримки України. Ця організація була створена з метою сприяння переходу країн Центральної та Східної Європи до ринкової економіки та розвитку приватного сектору. Діяльність банку спрямована на фінансування інвестиційних проектів, розвиток підприємництва, підтримку фінансових установ та модернізацію інфраструктури.

Однією з важливих особливостей діяльності Європейського банку реконструкції та розвитку є орієнтація на підтримку приватного сектору та стимулювання інвестиційної активності. Банк надає фінансування комерційним банкам, підприємствам та іншим економічним суб'єктам, що сприяє розвитку підприємництва та створенню нових робочих місць. Крім того, банк активно підтримує проекти, спрямовані на підвищення енергоефективності, розвиток відновлюваної енергетики та модернізацію промисловості. Усі ці заходи мають важливе значення для забезпечення довгострокової фінансової стабільності та економічного розвитку України.

Важливим партнером України у сфері фінансової підтримки є також Європейський інвестиційний банк, який є фінансовою установою Європейського Союзу. Основною метою діяльності банку є фінансування проектів, що сприяють економічному розвитку, інфраструктурній модернізації та інтеграції країн у європейський економічний простір. Для України співпраця

з Європейським інвестиційним банком має особливе значення у контексті європейської інтеграції та реалізації масштабних інфраструктурних проектів.

Фінансування, що надається Європейським інвестиційним банком, спрямовується на розвиток транспортної інфраструктури, модернізацію енергетичного сектору, підтримку муніципальних проектів та підвищення енергоефективності. Такі інвестиції сприяють підвищенню конкурентоспроможності української економіки, розвитку внутрішнього ринку та створенню сприятливих умов для залучення приватних інвестицій. Крім того, реалізація інфраструктурних проектів позитивно впливає на розвиток фінансового сектору, оскільки сприяє розширенню фінансових потоків та підвищенню економічної активності.

Важливим аспектом співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями є не лише отримання фінансових ресурсів, але й запровадження інституційних реформ. Більшість програм фінансової допомоги передбачає виконання певних умов, пов'язаних із реформуванням економічної політики, удосконаленням системи державного управління, підвищенням прозорості фінансових операцій та зміцненням антикорупційних механізмів. Такі вимоги спрямовані на формування ефективною та стабільною фінансовою системою, здатною забезпечувати сталий економічний розвиток.

Одним із важливих напрямів співпраці з міжнародними фінансовими організаціями є реформування банківського сектору. У різні періоди економічної нестабільності банківська система України зазнавала значних труднощів, пов'язаних із недостатнім рівнем капіталізації банків, високою часткою проблемних кредитів та низьким рівнем довіри з боку населення. Міжнародні фінансові організації надавали технічну та фінансову підтримку у проведенні реформ, спрямованих на зміцнення банківського нагляду, підвищення прозорості діяльності банків та вдосконалення механізмів управління ризиками.

Крім того, міжнародні фінансові організації відіграють важливу роль у розвитку фінансових ринків України. Вони сприяють створенню сучасної інфраструктури фондового ринку, розвитку системи державних та корпоративних запозичень, а також удосконаленню механізмів регулювання фінансових інструментів. Розвиток фінансових ринків має важливе значення для забезпечення ефективного перерозподілу фінансових ресурсів, залучення інвестицій та підвищення стійкості фінансової системи.

У сучасних умовах особливого значення набуває роль міжнародних фінансових організацій у подоланні кризових явищ та підтримці економіки в періоди нестабільності. Фінансові кризи, військові конфлікти, глобальні економічні потрясіння та інші фактори можуть суттєво впливати на фінансову систему держави. У таких ситуаціях міжнародні фінансові організації виступають важливим джерелом фінансової підтримки та експертної допомоги, що дозволяє стабілізувати економічну ситуацію та запобігти поглибленню кризи.

ПРІОРИТЕТИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

*Антоніна ЧЕРЧАТА, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Оксана ПАВЛЕНКО, к. е. н.,
доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Повномасштабна війна, що розпочалася після повномасштабного вторгнення в Україну, спричинила суттєві трансформації соціально-економічного середовища та загострила проблему ефективного страхового захисту населення і бізнесу. Руйнування інфраструктури, значні матеріальні збитки, підвищені ризики для життя і здоров'я громадян, зниження інвестиційної активності та загальна економічна нестабільність потребують формування нових підходів до розвитку страхового ринку. У таких умовах страхування стає важливим інструментом фінансової стабільності, відновлення економіки та підвищення рівня соціальної безпеки.

Одним із ключових пріоритетів розвитку страхового захисту є адаптація страхового ринку до нових ризиків, пов'язаних із військовими діями. Більшість традиційних страхових договорів містять обмеження щодо покриття збитків, спричинених війною, що значно знижує ефективність страхування в сучасних умовах. Тому важливим напрямом є розробка спеціалізованих страхових продуктів, спрямованих на часткове покриття воєнних ризиків. Йдеться про страхування майна від військових пошкоджень, страхування підприємницьких ризиків, а також страхування життя та здоров'я громадян, які працюють у зонах підвищеної небезпеки.

Важливу роль у забезпеченні стабільності страхового ринку відіграє державне регулювання та підтримка. У період воєнної нестабільності держава має сприяти розвитку страхового сектору через формування спеціальних гарантійних механізмів, компенсаційних фондів та програм співфінансування страхових платежів. Регуляторну функцію на страховому ринку України виконує Національний банк України, який здійснює нагляд за діяльністю страховиків, забезпечує їх фінансову стійкість та адаптацію до нових економічних умов. Ефективна регуляторна політика сприятиме зміцненню довіри до страхових компаній та підвищенню рівня їх платоспроможності.

Особливо актуальним напрямом є розвиток страхування майна та бізнесу. Підприємства різних галузей економіки зазнають значних втрат через руйнування виробничих потужностей, пошкодження обладнання та логістичної інфраструктури. У таких умовах страхування може стати важливим механізмом компенсації збитків і стимулом для відновлення підприємницької діяльності. Доцільним є впровадження державних та міжнародних програм страхування

інвестицій і майна, що дозволить зменшити ризики для підприємців та інвесторів.

Не менш важливим є розвиток особистого страхування, зокрема страхування життя, здоров'я та від нещасних випадків. В умовах підвищеної небезпеки для населення зростає потреба у фінансовому захисті громадян та їхніх сімей. Розвиток таких видів страхування сприятиме підвищенню рівня соціального захисту, особливо для військовослужбовців, працівників критичної інфраструктури та інших категорій населення, які працюють в умовах підвищеного ризику.

Важливим пріоритетом є розширення міжнародної співпраці у сфері страхування та перестраховування ризиків. Участь міжнародних фінансових інституцій, таких як Світовий банк та Міжнародна фінансова корпорація, може сприяти створенню спеціальних програм страхування воєнних і політичних ризиків. Такі механізми дозволяють розподілити ризики між національними та міжнародними страховими ринками, що підвищує фінансову стійкість страхової системи та сприяє залученню іноземних інвестицій у процес післявоєнного відновлення економіки.

Ще одним важливим напрямом є цифровізація страхових послуг. В умовах війни значна частина населення змушена змінювати місце проживання або працювати дистанційно, тому розвиток електронних сервісів страхування набуває особливого значення. Використання онлайн-платформ, мобільних додатків та електронних полісів дозволяє спростити доступ до страхових послуг, прискорити процес укладання договорів та отримання страхових виплат. Цифрові технології також сприяють підвищенню прозорості діяльності страховиків та зменшенню адміністративних витрат.

Водночас важливим завданням залишається формування страхової культури населення. Тривалий час рівень довіри громадян до страхових компаній залишався недостатньо високим, що обмежувало розвиток страхового ринку. Підвищення фінансової грамотності, інформування населення про переваги страхового захисту та розвиток освітніх програм у сфері страхування сприятимуть формуванню більш відповідального ставлення до управління ризиками.

Отже, розвиток страхового захисту в умовах війни в Україні потребує комплексного підходу, що поєднує вдосконалення державного регулювання, створення нових страхових продуктів, розширення міжнародної співпраці, цифровізацію страхових послуг та підвищення страхової культури населення. Реалізація зазначених пріоритетів сприятиме підвищенню стійкості страхового ринку, забезпеченню фінансового захисту громадян і бізнесу та створенню передумов для ефективного відновлення національної економіки у післявоєнний період.

СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ УНІВЕРСАЛЬНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

*Катерина ЧУПРИНКА, здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Олена ЛИСА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Ефективне управління фінансовими ресурсами є вирішальним чинником фінансової стійкості та конкурентоспроможності універсальних банків України. В умовах макроекономічної нестабільності, високих ризиків та посилення регуляторних вимог оптимізація структури та якості ресурсної бази стає пріоритетним завданням фінансового менеджменту. Основним завданням управління фінансовими ресурсами банку є формування оптимальної за обсягом, структурою та вартістю пасивної бази для її ефективного та ризик-орієнтованого розміщення в активи. Сучасні українські банки стикаються з низкою системних викликів: високою вартістю залучення коштів, дефіцитом довгострокових ресурсів, підвищеними вимогами Національного банку України до нормативів адекватності капіталу (Н1-Н3) та ліквідності (LCR, NSFR), а також високою конкуренцією на депозитному ринку [2; 4]. У відповідь на ці виклики банки змушені впроваджувати комплексні стратегії, спрямовані на диверсифікацію джерел, оптимізацію процентної політики та активне використання інструментів казначейського управління.

Однією з ключових специфічних рис управління ресурсами в українських банках є структурна перевага короткострокових депозитів фізичних і юридичних осіб. Це обмежує можливості кредитування реального сектору економіки довгостроковими інвестиційними проектами. Для подолання цієї асиметрії провідні банківські установи активно розвивають програми довгострокового залучення коштів, такі як ощадні сертифікати, структурні депозити та цільові накопичувальні програми. Крім того, спостерігається тенденція до зростання частки коштів юридичних осіб на поточних рахунках, що є відносно стабільним та дешевим джерелом фінансування.

Другою важливою особливістю є значна залежність банків від операцій на міжбанківському ринку та ринку коштів НБУ для підтримки поточної ліквідності. Ця залежність робить їх чутливими до коливань ключових процентних ставок та кон'юнктури фінансового ринку в цілому. Тому впровадження стрес-тестування та сценарного аналізу грошових потоків стає невід'ємною частиною системи управління активами та пасивами (ALM). Банки-лідери також активно використовують інструменти рефінансування НБУ та міжнародних фінансових установ для стабілізації своїх ресурсних позицій.

Третім елементом, що визначає специфіку, є посилення ролі власного капіталу. Підвищення регуляторних вимог НБУ змушує банки не лише дотримуватися нормативів, але й активно управляти структурою капіталу, зокрема, шляхом реінвестування прибутку або випуску додаткових акцій та

субординованого боргу для найбільших гравців. Особливу увагу приділяють управлінню кредитним ризиком, оскільки якість кредитного портфеля безпосередньо впливає на потребу в формуванні резервів та, відповідно, на величину капіталу.

Важливим стратегічним напрямком є цифровізація як інструмент оптимізації витрат і залучення нових клієнтів. Онлайн-банкінг, мобільні додатки та фінтех-партнерства дозволяють банкам знижувати операційні витрати на залучення та обслуговування коштів, а також пропонувати клієнтам індивідуальні умови, тим самим підвищуючи лояльність і стабільність ресурсної бази. Окрім того, використання Big Data та штучного інтелекту для аналітики поведінки клієнтів дозволяє більш точно прогнозувати їх потреби та оптимізувати пропозиції за депозитними та кредитними продуктами.

Окремим викликом для банківської системи є управління валютними ризиками, зумовленими значною часткою операцій в іноземній валюті. Банки зобов'язані підтримувати відкриті валютні позиції в межах нормативів, що вимагає використання складних інструментів хеджування, таких як валютні свопи, форвардні контракти та опціони. Ефективне управління цими ризиками безпосередньо впливає на фінансовий результат та стабільність банківських установ.

Крім зазначених напрямів, важливим чинником ефективного управління фінансовими ресурсами є розвиток системи внутрішнього контролю та комплаєнс-функції. Вони забезпечують відповідність операцій банку регуляторним вимогам, мінімізують операційні ризики та підвищують прозорість фінансової діяльності. Особливої уваги потребує моніторинг пов'язаних осіб і управління концентрацією ризиків у кредитному портфелі.

Також значну роль у формуванні ресурсного потенціалу відіграє репутаційний капітал банку. Довіра клієнтів та інвесторів визначає стабільність депозитної бази, особливо в умовах інформаційних ризиків і зростання ролі соціальних мереж у комунікаційній політиці фінансових установ. Підтримання позитивного іміджу через прозорість звітності, корпоративну соціальну відповідальність і стабільність фінансових результатів сприяє зниженню вартості залученого капіталу.

Важливо зазначити, що в умовах євроінтеграційного курсу України банки поступово адаптують підходи до управління ресурсами відповідно до стандартів Базельського комітету з банківського нагляду. Це передбачає впровадження системи ризик-менеджменту, орієнтованої на капітал (ICAAP), удосконалення політики ліквідності та підвищення якості корпоративного управління.

Вітчизняні науковці (наприклад, [1; 3]) останніми роками відзначають трансформації стратегічного підходу до управління активами та пасивами банківської системи в Україні в умовах тривалих негативних шоків, зокрема повномасштабної війни. Серед головних проблем управління фінансовими ресурсами універсальних банків в Україні можна виокремити наступні:

1. Висока невизначеність макросередовища (повномасштабна війна, економічна нестабільність та коливання попиту на кредити й депозити

створюють значні труднощі для прогнозування грошових потоків та оптимального розподілу активів і пасивів; це, в свою чергу, ускладнює стратегічне планування ліквідності і капіталу).

2. Проблеми кредитної політики (управління кредитними портфелями універсальних банків у сучасних умовах є надзвичайно складним завданням: високий рівень невизначеності щодо повернення кредитів, потенційні втрати від проблемних позичальників і значні ризики погіршення якості активів негативно впливають на ефективність використання фінансових ресурсів).

3. Регуляторні виклики (вимоги регулятора щодо утримання адекватних рівнів капіталу і ліквідності, зростання стандартів звітності та більш жорсткий моніторинг ризиків створюють додаткове навантаження на управлінські процеси банків і змушують коригувати внутрішні політики щодо управління ресурсами).

4. Конкуренція та новітні технології (посилена конкуренція як серед традиційних банківських установ, так і з боку фінтех-компаній змушує банки адаптуватися до цифрової трансформації, що ставить нові вимоги щодо ефективного управління ресурсами в умовах діджиталізації фінансових операцій).

5. Зростання ризиків системної нестабільності у разі надмірної концентрації активів або недостатньої диверсифікації портфелів (потреба в більш ефективних механізмах управління ризиками стає критичною для запобігання кризовим явищам у фінансовому секторі).

Таким чином, управління фінансовими ресурсами в українських універсальних банках є динамічним процесом, що вимагає поєднання консервативних підходів до управління ризиками з інноваційними методами залучення та розміщення коштів. Пріоритетними напрямками його вдосконалення залишаються диверсифікація пасивів, розвиток довгострокових інструментів, активне використання ALM-методології та інтеграція фінтех-рішень. Реалізація цих заходів сприятиме посиленню фінансової стійкості не лише окремих банків, але й банківської системи України в цілому, що є запорукою її ефективного функціонування в умовах євроінтеграції.

Список використаних джерел.

1. Заруцька О., Павлов Р., Павлова Т., Гринько Т., Левкович О., Гвініашвілі Т. Трансформації стратегії управління ресурсами українських банків. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. №2(55). С. 20-34.

2. Звіт про фінансову стабільність / НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2025-roku>

3. Земсков К., Лиса О. В. Управління фінансовими ресурсами банку з метою підвищення рентабельності його діяльності. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 68. С. 74-88.

4. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

ESSENCE AND PRINCIPLES OF ACCOUNTING ORGANIZATION IN THE ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM

Sofia SUDOPLATOVA, Master student in EPP Accounting and Taxation

Scientific supervisor: Lesya VASILIEVA, D. Sc.

(Public Administration), Professor,

Professor of the Department of

Accountancy, Taxation and Management of

Financial and Economic Security

Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

The essence of accounting in the enterprise management system is to create a comprehensive information base that provides timely, reliable, and complete reflection of all business transactions, financial results, and the state of the enterprise's assets and liabilities. Accounting is not only a technical process of recording transactions, but also an important management tool that allows making informed decisions, controlling the use of resources, and evaluating the effectiveness of the enterprise's activities. High-quality accounting contributes to the transparency of the enterprise's activities, increases the confidence of investors, partners, and regulatory authorities, as well as stability and competitiveness in the market.

Accounting includes a set of interrelated activities that ensure the collection, systematization, generalization, and analysis of information about economic processes. It allows the enterprise to control the movement of assets and liabilities, forecast financial results, plan activities, and respond quickly to changes in the internal and external environment. Accounting in the enterprise management system performs the functions of control, analysis, and information support for decision-making, ensuring a balance between the internal needs of management and the external requirements of users of financial information.

Accounting is based on a number of interrelated elements that form a coherent system. These include regulatory framework, organizational structure of the accounting department, primary documentation and accounting registers, accounting policy, automation of accounting processes, and control over the accuracy of accounting. Regulatory framework defines the legal basis for accounting, establishes requirements for the preparation of financial statements, maintenance of accounting registers, and responsibility for the accuracy of accounting data. In Ukraine, it is implemented on the basis of the Law "On Accounting and Financial Reporting," national accounting standards, and methodological recommendations that regulate accounting for enterprises of various forms of ownership and types of activity.

The organizational structure of the accounting department determines the distribution of responsibilities among employees, responsibility for accounting and reporting, ensures control over the accuracy and timeliness of accounting records, as well as the effective use of accounting resources. The use of primary documents and accounting registers ensures the systematic recording, confirmation, and summarization of business transactions, which is the basis for the preparation of financial and management reports. The accounting policy of the enterprise defines the

principles, methods, and procedures for evaluating, classifying, and reflecting business transactions in accounting and financial reporting, ensuring consistency in accounting, comparability of financial reporting indicators, and reliability of information for management decision-making.

The principles of accounting organization determine the logic, structure, and methods of accounting in the enterprise management system. These include consistency, which ensures a comprehensive approach to accounting for all aspects of activity; reliability, which guarantees the accuracy and documentary confirmation of accounting data; consistency, which ensures the stable application of accounting methods and the comparability of financial results indicators; timeliness, which ensures the prompt receipt of information for management decision-making; completeness, covering all business transactions; classification and systematization of transactions, facilitating analysis and control; economic expediency, ensuring an optimal balance between the costs of accounting and the benefits of the information obtained; legal compliance, guaranteeing compliance with legislation and accounting standards; and the interconnection of internal and financial accounting, which allows you to meet the needs of enterprise management and prepare external financial statements at the same time.

Effective accounting in the enterprise management system allows for timely detection of deviations from planned indicators, control over resource use, assessment of financial results, informed management decisions, and stable development of the enterprise. It ensures the transparency of financial information for external users, increases the level of trust among investors and partners, and helps minimize the risk of distortions in financial indicators.

Thus, the organization of accounting in the enterprise management system is a complex, multifactorial system that integrates regulatory, organizational, technical, and informational components. It ensures the formation of reliable, complete, and timely information about the economic activities of the enterprise and creates the basis for improving management efficiency, strengthening financial stability, and ensuring the transparency of financial reporting. The implementation of effective accounting principles allows the company not only to maintain the continuity and consistency of the accounting process, but also ensures the integration of all components of the accounting system, which contributes to a more accurate and comprehensive reflection of business transactions. This enables the enterprise's management to quickly analyze financial and management indicators, identify deviations from planned values, and make timely management decisions. Effective accounting forms a reliable information base for assessing the efficiency of resource use, optimizing costs, and increasing the profitability of activities, as well as creating the prerequisites for planning the development of the enterprise in the medium and long term.

In the current economic climate, where companies face fierce competition, rapid technological change, and market globalization, accounting is becoming strategically important. It allows companies to adapt to new regulatory requirements and international financial reporting standards, ensures transparency, and increases the confidence of investors, partners, and regulatory authorities. In addition, properly organized accounting helps reduce the risk of financial misrepresentation, improves internal discipline in resource management, and creates conditions for long-term financial stability, which in turn strengthens the competitive position of the enterprise in national and international markets.

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВА РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ

*Валерія БЕВЕРАКІ, Вікторія ВІТРОВА здобувачки першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Альона МІНЬКОВСЬКА, к. е. н.,
доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Податкова система є важливим інструментом державного регулювання економіки та формування доходів бюджету. Водночас податки істотно впливають на фінансові результати діяльності підприємств, їх інвестиційну активність і конкурентоспроможність. У зв'язку з цим актуальним є дослідження рівня податкового навантаження та його впливу на діяльність підприємств.

Податкове навантаження характеризує частку доходів підприємства, що вилучається державою у вигляді податків і обов'язкових платежів. Його рівень залежить від системи оподаткування, галузі діяльності, фінансових результатів та форми власності підприємства. Особливу увагу необхідно приділяти аналізу податкового навантаження підприємств різних форм власності, оскільки вони функціонують у різних економічних умовах і мають різні можливості щодо оптимізації податкових платежів.

Для оцінки податкового навантаження використовують систему показників:

- коефіцієнт податкового навантаження (співвідношення сплачених податків до доходу або прибутку), де оптимальний показник складає 20–30% від прибутку або 5–10% від доходу (залежно від галузі);

- податкову віддачу (співвідношення доходу до суми податків), де оптимальний показник складає - більше 8–10;

- частку податкових платежів у собівартості продукції (співвідношення суми податків до собівартості продукції), де оптимальний показник складає - 10–20%;

- ефективну ставку оподаткування підприємства (співвідношення суми податків до прибутку до оподаткування), де оптимальний показник складає - 18–25% (близько до стандартної ставки податку на прибуток).

Податкове навантаження на підприємства значною мірою залежить від форми власності, специфіки господарської діяльності, джерел фінансування та рівня державного регулювання. У процесі аналізу показників податкового навантаження важливо враховувати особливості функціонування державних та приватних підприємств.

Приватні підприємства зазвичай мають ширші можливості для оптимізації податкових платежів. Вони активно застосовують інструменти податкового планування, обирають оптимальні системи оподаткування, використовують податкові пільги та спеціальні режими оподаткування. Завдяки цьому коефіцієнт податкового навантаження на приватних підприємствах часто є

нижчим порівняно з підприємствами інших форм власності. Також для них характерна вища податкова віддача, що пояснюється більш ефективним управлінням ресурсами, гнучкістю управлінських рішень та орієнтацією на підвищення прибутковості діяльності. У структурі собівартості продукції частка податкових платежів, як правило, оптимізується через ефективне управління витратами.

Державні підприємства функціонують у більш регламентованих умовах і перебувають під постійним контролем державних органів. У зв'язку з цим можливості використання інструментів податкової оптимізації для них є обмеженими. Як правило, коефіцієнт податкового навантаження на державних підприємствах є вищим, ніж у приватних, оскільки вони зобов'язані дотримуватися жорсткіших фінансових та податкових вимог. Податкова віддача таких підприємств часто є нижчою через нижчу ефективність управління та більшу частку адміністративних витрат. Крім того, у структурі собівартості продукції податкові платежі можуть займати значну частку, що впливає на фінансові результати діяльності.

Методика аналізу податкового навантаження підприємства включає комплекс взаємопов'язаних методів: коефіцієнтний аналіз; структурний аналіз; порівняльний аналіз; динамічний аналіз; аналіз податкового навантаження на окремі економічні показники (дохід, прибуток, фонд оплати праці). Їх застосування дозволяє оцінити ефективність податкової політики підприємства, визначити резерви оптимізації податкових платежів та підвищити фінансову стійкість суб'єкта господарювання.

Аналіз податкового навантаження передбачає декілька основних етапів: визначення переліку податків і зборів, які сплачує підприємство; розрахунок показників податкового навантаження; аналіз структури податкових платежів; оцінку впливу податків на фінансові результати підприємства; порівняння отриманих результатів з аналогічними підприємствами або середньогалузевими показниками.

Серед основних проблем, що виникають при аналізі податкового навантаження, можна виділити: складність визначення реального рівня податкового навантаження через різноманітність методик розрахунку; нестабільність податкового законодавства; різні підходи до обліку податкових платежів; значну частку непрямих податків у структурі податкових витрат.

У сучасних умовах спостерігається тенденція до диференціації податкового навантаження залежно від галузі економіки та масштабу підприємства. Також важливу роль відіграє застосування спрощеної системи оподаткування, яка дозволяє зменшити податкове навантаження для малого та середнього бізнесу.

Важливим фактором також є економічна нестабільність та воєнний стан в Україні, що зумовлює необхідність перегляду податкової політики та створення умов для підтримки підприємницької діяльності. Зміни у податковому законодавстві можуть як зменшувати податковий тиск на підприємства, так і створювати нові виклики для їх фінансової стабільності

Оптимізація податкового навантаження є важливою складовою фінансового менеджменту підприємства. Вона передбачає використання законних методів мінімізації податкових платежів з метою підвищення ефективності діяльності підприємства. До основних інструментів оптимізації податкового навантаження належать: податкове планування; вибір оптимальної системи оподаткування; використання податкових пільг і преференцій; оптимізація структури витрат підприємства; управління податковими ризиками.

Податкове планування передбачає прогнозування майбутніх податкових зобов'язань та розробку заходів щодо їх оптимізації. Воно дозволяє підприємствам зменшити податкові витрати та підвищити фінансову стійкість. Важливу роль у цьому процесі відіграє фінансовий аналіз, який дає змогу оцінити ефективність податкової політики підприємства та визначити можливі резерви її вдосконалення.

Разом з тим оптимізація податкового навантаження пов'язана з певними ризиками. До них належать: ризик порушення податкового законодавства; можливі фінансові санкції та штрафи; репутаційні втрати підприємства; зростання податкового контролю з боку держави.

Для підприємств різних форм власності характерні різні підходи до оптимізації податкового навантаження. Приватні підприємства більш активно використовують інструменти податкового планування та фінансового аналізу. Державні підприємства, навпаки, мають обмежені можливості оптимізації через жорстке регулювання їх діяльності.

Важливим елементом управління податковим навантаженням є формування корпоративної податкової політики, яка повинна враховувати особливості діяльності підприємства, галузеву специфіку та вимоги податкового законодавства. Ефективна система податкового менеджменту дозволяє не лише зменшити податкові витрати, але й підвищити конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Аналіз податкового навантаження є важливим елементом фінансового управління підприємством та необхідною умовою забезпечення його ефективної діяльності. Проведене дослідження показало, що податкове навантаження залежить від багатьох факторів, серед яких форма власності підприємства, система оподаткування, галузь діяльності та державна податкова політика. Порівняльний аналіз податкового навантаження підприємств різних форм власності свідчить про наявність суттєвих відмінностей у структурі податкових платежів та можливостях їх оптимізації. Приватні підприємства мають ширші можливості для застосування інструментів податкового планування, тоді як державні підприємства функціонують у більш регламентованих умовах.

Оптимізація податкового навантаження є важливою складовою фінансової стратегії підприємства. Вона повинна здійснюватися виключно в межах чинного законодавства та базуватися на використанні ефективних інструментів податкового планування і фінансового аналізу. Таким чином, удосконалення методики аналізу податкового навантаження та розробка ефективних механізмів його оптимізації сприятимуть підвищенню фінансової стійкості підприємств, розвитку підприємницької діяльності та зміцненню економіки держави.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

*Ангеліна ГАЦ, здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Олександр АТАМАС,
д. е. н., доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Внутрішній контроль у державному секторі – це цілісна система управління за яку відповідає керівник установи. Такий контроль є дуже важливим і обов'язковим для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів та здійснення завдань і цілей установи.

Особливостями є те, що керівник установи несе повну відповідальність за організацію та забезпечення функціонування системи контролю. Керівники структурних підрозділів здійснюють даний контроль в межах своїх повноважень. В державному секторі є внутрішній аудитор, який має свій план дослідження виконання всіх посадових обов'язків працівників. За відсутність організації системи внутрішнього контролю відповідає безпосередньо керівник установи.

Для виявлення порушень в діяльності установи, внутрішній аудитор складає стратегічний та операційний плани. Аудитор має чіткий наказ і план де зазначається період який перевіряється та які саме процеси будуть вивчатися. Він функціонує незалежно від інших структурних підрозділів та оцінює ефективність системи внутрішнього контролю. Його діяльність спрямована не лише на виявлення недоліків, а й на надання рекомендацій щодо удосконалення процесів управління, підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів та мінімізації фінансових ризиків. Кожен працівник діє в межах затвердженої посадової інструкції. Працівник повинен знати вимоги, які стосуються його ділянки роботи і слідкувати за правильністю проведення операцій. Важливим елементом системи внутрішнього контролю є документування всіх управлінських рішень та господарських операцій, що забезпечує прозорість діяльності установи.

Система внутрішнього контролю охоплює всі рівні управління: стратегічний, тактичний та операційний. На стратегічному рівні визначаються цілі установи та оцінюються ключові ризики. На тактичному – розробляються конкретні заходи реагування на ризики, а на операційному – здійснюється щоденний контроль за правильністю проведення господарських операцій, ведення бухгалтерського обліку та складання звітності.

Основні засади функціонування внутрішнього контролю зазначено в постанові кабінету міністрів №1062 [1], де чітко зазначаються всі повноваження посадових осіб задіяних в системі внутрішнього контролю. Саме

цей документ структурує внутрішній контроль за п'яти елементами - ризики, середовище, заходи, інформація, моніторинг [2].

В наш час дуже актуальний внутрішній контроль, бо насамперед в умовах обмежених ресурсів витрачені кошти мають бути ефективними і цільовими. Нецільове використання бюджетних коштів тягне за собою адміністративну, кримінальну та фінансову відповідальність. Стаття 117 Бюджетного кодексу України передбачає суворі санкції за порушення, наприклад блокування рахунків установи, тимчасове припинення права на використання виділених коштів та зменшення асигнувань на наступний період. Саме тому організація внутрішнього контролю є важливою, оскільки допомагає виявити помилки або порушення на початковому етапі при перевірці бухгалтером, що зменшує шанс на покарання.

В статті 26 Бюджетного кодексу України [3] зазначаються міжнародні стандарти якими регламентується внутрішній контроль в державному секторі. Ця стаття зобов'язує розпорядників бюджетних коштів (в особі керівників) організувати внутрішній контроль і внутрішній аудит. Це свідчить про гармонізацію національного законодавства з європейськими підходами до публічного фінансового управління.

Міністерство фінансів України запровадив наказ №420 від 20.08.2025р.[4], де затвердив нові «Методичні рекомендації щодо функціонування внутрішнього контролю», які замінили застарілі норми та посилили вимоги до підзвітності, що робить внутрішній контроль ще більш невід'ємним в процесі роботи установи. З 2026 року вже впроваджується нова форма звітності – Декларація керівника з внутрішнього контролю, що буде підтверджувати ефективність управління ризиками та використання коштів. Важливим доповненням до системи є впровадження принципів управлінської підзвітності. Це означає, що відповідальність керівника поширюється не тільки на дотримання регламентів, а й на економічну доцільність прийнятих рішень.

Отже, внутрішній контроль є обов'язковою, комплексною та відповідальною системою управління, від якою безпосередньо залежить фінансова стабільність установи, її правова безпека та рівень довіри з боку держави й суспільства. Посилення нормативних вимог і впровадження декларації керівника з внутрішнього контролю говорять про перехід до більш сучасної моделі управлінської підзвітності, де відповідальність охоплює не лише формальне дотримання правил, а й економічну доцільність прийнятих рішень.

Список використаних джерел.

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062 «Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів».
2. COSO «Internal Control – Integrated Framework».
3. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
4. Наказ Мінфіну від 20.08.2025 № 420. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0420201-25>

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК БІЗНЕС-АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

*Анастасія ДЕВІШЕК, Анна КРАВЧЕНКО здобувачки першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Олександр ТКАЧЕНКО, к. е. н.,
доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

У сучасних умовах розвитку економіки підприємства функціонують у середовищі постійних змін, що зумовлює необхідність швидкого реагування на ринкові виклики та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Для цього керівництво підприємств потребує достовірної, своєчасної та аналітично опрацьованої інформації. Важливу роль у забезпеченні такої інформації відіграють управлінський облік і бізнес-аналіз.

Управлінський облік формує інформаційну базу про господарські процеси, витрати, доходи та результати діяльності підприємства, тоді як бізнес-аналіз забезпечує глибоке дослідження цієї інформації, виявлення тенденцій, проблем і можливостей розвитку. Саме взаємодія цих двох складових дозволяє підприємству підвищити ефективність управління та забезпечити стійкий розвиток у довгостроковій перспективі.

Управлінський облік є важливим елементом обліково-аналітичної системи підприємства, спрямованим на забезпечення внутрішніх користувачів інформацією для прийняття управлінських рішень. Його основним завданням є формування даних щодо витрат, доходів, фінансових результатів та інших показників діяльності підприємства. Завдяки управлінському обліку керівництво підприємства отримує необхідну інформацію для планування діяльності, контролю за витратами і підвищення ефективності використання ресурсів.

Бізнес-аналіз є процесом дослідження діяльності підприємства з метою виявлення проблем, оцінки ефективності функціонування та пошуку шляхів удосконалення бізнес-процесів. Він передбачає використання різноманітних методів аналізу для обробки інформації та формування рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень. Основною метою бізнес-аналізу є забезпечення ефективного управління підприємством шляхом перетворення облікової та іншої інформації на аналітичні висновки, що можуть бути використані у процесі планування та прийняття стратегічних і тактичних рішень. Таким чином, бізнес-аналіз дозволяє не лише оцінити поточний стан підприємства, але й виявити потенційні резерви підвищення ефективності та обґрунтувати стратегічні напрями діяльності.

Управлінський облік і бізнес-аналіз тісно взаємопов'язані між собою, оскільки облікова інформація є основною базою для проведення аналітичних досліджень. Дані управлінського обліку використовуються для оцінки ефективності діяльності підприємства, аналізу витрат і доходів, визначення

прибутковості окремих напрямів діяльності. У свою чергу, результати бізнес-аналізу дозволяють удосконалити систему управлінського обліку, оскільки допомагають визначити, яка саме інформація є найбільш важливою для прийняття управлінських рішень.

Основні напрями взаємодії управлінського обліку та бізнес-аналізу включають:

- аналіз витрат і доходів підприємства;
- оцінку рентабельності продукції або послуг;
- аналіз ефективності використання ресурсів;
- прогнозування фінансових результатів;
- оцінку ефективності інвестиційних проєктів.

Завдяки такій взаємодії підприємство отримує можливість більш ефективно використовувати інформаційні ресурси та підвищувати якість управління.

Бізнес-аналіз відіграє важливу роль у перетворенні облікової інформації на інструмент управління. За допомогою аналітичних методів відбувається систематизація, узагальнення та інтерпретація даних, отриманих у процесі управлінського обліку. Серед основних методів бізнес-аналізу, що використовуються на основі облікових даних, можна виділити:

- аналіз витрат і прибутку;
- аналіз беззбитковості;
- факторний аналіз;
- порівняльний аналіз;
- прогнозний аналіз.

Використання цих методів дозволяє керівництву підприємства приймати більш обґрунтовані управлінські рішення, визначати стратегічні напрями розвитку та підвищувати ефективність діяльності.

Сучасний розвиток інформаційних технологій значно впливає на систему обліково-аналітичного забезпечення підприємств. Використання автоматизованих систем обліку, ERP-систем, систем бізнес-аналітики дозволяє значно підвищити ефективність обробки інформації. Завдяки впровадженню сучасних технологій підприємства можуть отримувати більш точну та оперативну інформацію для прийняття управлінських рішень.

Отже, управлінський облік і бізнес-аналіз є важливими складовими системи інформаційного забезпечення управління підприємством. Управлінський облік формує необхідну інформаційну базу, тоді як бізнес-аналіз забезпечує її глибоке дослідження та інтерпретацію. Тісний взаємозв'язок цих двох елементів дозволяє підвищити ефективність управління, покращити якість прийняття управлінських рішень і забезпечити стабільний розвиток підприємства. У сучасних умовах господарювання особливого значення набуває інтеграція управлінського обліку та бізнес-аналізу, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств та їх адаптації до змін економічного середовища.

МОДЕЛЬ КОМПЛЕКСНОГО АУДИТУ ОПЕРАЦІЙНОГО ЦИКЛУ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПІДПРИЄМСТВА

Олександр КЛІПАЙЛО, здобувач першого (бакалаврського)

рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Ігор ПРИХОДЬКО,

д. н. держ. упр., професор, професор кафедри

обліку, оподаткування та управління

фінансово-економічною безпекою

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Комплексний аудит виробництва, реалізації та фінансових результатів агропідприємства передбачає поетапне проведення аудиторської перевірки, що включає планування, збір інформації, аналіз, безпосередню перевірку та формування висновків. На етапі планування визначаються цілі та обсяг аудиту, оцінюються ризики, розробляється програма і графік проведення робіт. Збір інформації охоплює отримання первинних документів, звітності, внутрішніх регламентів та інших матеріалів, необхідних для подальшого аналізу. На етапі аналізу здійснюється попередня оцінка фінансового стану, виробничих процесів та системи внутрішнього контролю, що дає змогу уточнити напрями перевірки. Безпосередня перевірка включає застосування аудиторських процедур, а на заключному етапі формуються висновки і рекомендації, які узагальнюють результати комплексного аудиту.

На рис. 1 запропонована авторська методична модель етапів проведення аудиту виробництва, реалізації та фінансових результатів діяльності на аграрному підприємстві. Використання аудиторських процедур у комплексному аудиті передбачає застосування різноманітних методів перевірки, серед яких основними є аналітичні процедури, тестування вибірок, перевірка документів і інвентаризація. Аналітичні методи дозволяють виявляти аномалії, тенденції та відхилення у фінансових і виробничих показниках, що є основою для подальшого детального вивчення окремих операцій. Вибіркові перевірки застосовуються для контролю достовірності окремих елементів обліку та звітності без необхідності повного охоплення всіх даних, що забезпечує економію часу і ресурсів. Такий комплексний підхід підвищує ефективність аудиту та мінімізує ризики пропуску важливої інформації.

Аудит виробничої діяльності агропідприємства враховує специфіку аграрного виробництва, зокрема земельні ресурси, техніку, матеріали та кормову базу. Контроль обліку витрат, калькуляції собівартості та документального оформлення реалізації забезпечує достовірність фінансової звітності й обґрунтовані управлінські рішення. Особлива увага приділяється ризикам, пов'язаним із сезонністю та природно-кліматичними умовами, що допомагає мінімізувати втрати. Комплексний аудит, що об'єднує аналіз виробництва, реалізації та фінансових результатів із використанням сучасних інформаційних технологій, підвищує ефективність контролю, оптимізує ресурси та сприяє стабільному розвитку в умовах динамічного аграрного ринку.

Взаємозв'язок аудиту виробництва, реалізації і фінансових результатів є основою формування цілісної картини діяльності агропідприємства. Виробничі процеси безпосередньо впливають на якість і обсяги продукції, що реалізується, а результати реалізації відображаються у фінансових показниках. Тому аудиторі здійснюють синхронний аналіз цих трьох напрямів, виявляючи взаємозалежності та взаємовпливи, що допомагає точніше оцінити ефективність діяльності і достовірність звітності. Такий

підхід дозволяє уникнути фрагментарного сприйняття інформації та забезпечує глибше розуміння реального стану підприємства.

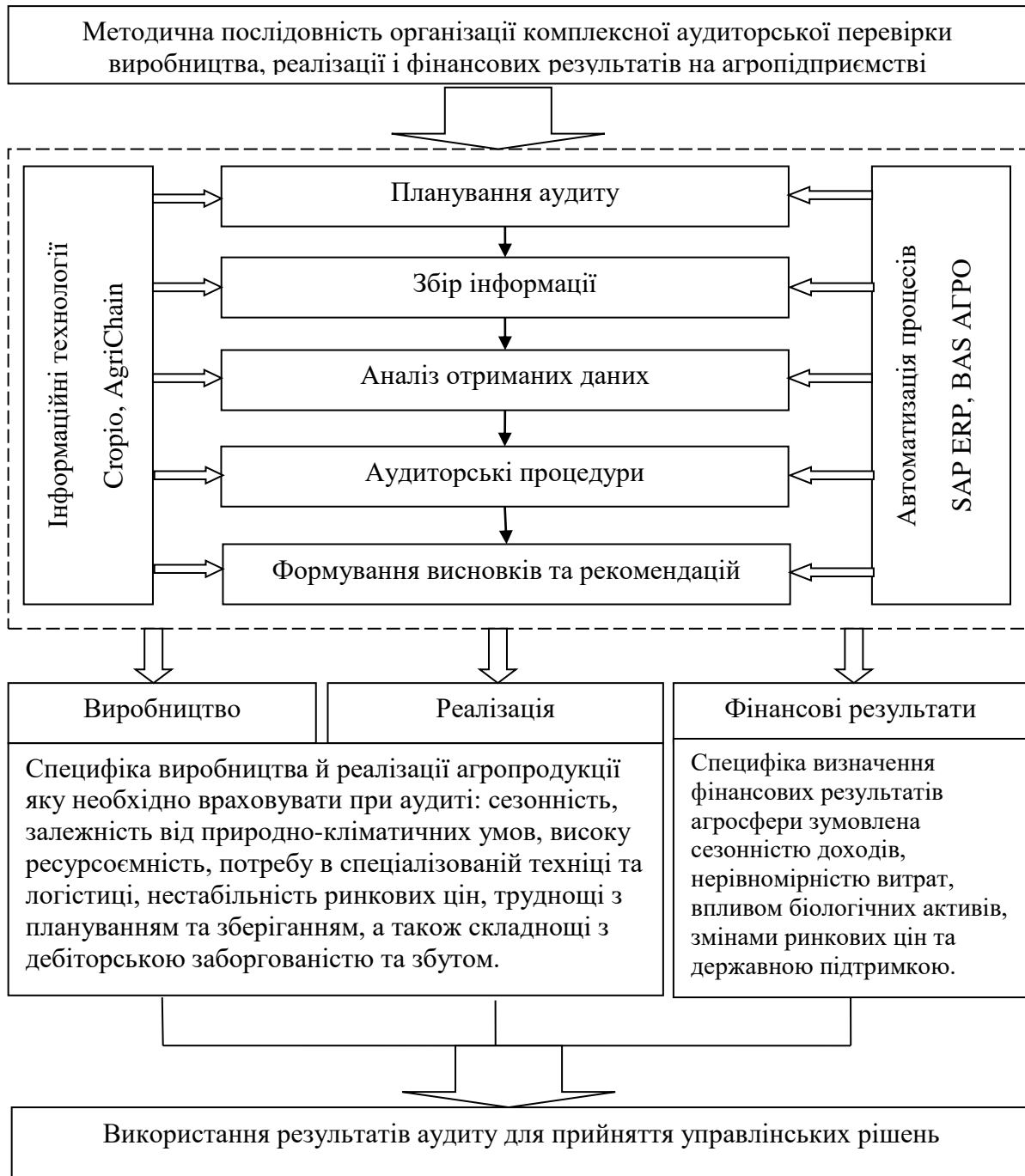

Рис. 1. Методична модель етапів проведення аудиту виробництва, реалізації та фінансових результатів діяльності на аграрному підприємстві.

Список використаних джерел.

1. Гевлич Л., Кривенко Т. Особливості аудиту доходів, витрат і фінансових результатів вітчизняного сільськогосподарського підприємства в умовах воєнного стану. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences. 2024. Т. 324, № 6. С. 279–283.
2. Полятикіна Л. Аудит в системі аграрного підприємства України. Економіка та суспільство. 2022. № 35. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-7>

ОБЛІК ТА АУДИТ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АГРАРНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЛАНИ УКРАЇНИ»)

Катерина КОВАЛЕНКО, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Ольга ГУБАРИК, к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Земельні ресурси є головним виробничим фактором у діяльності аграрних підприємств. Їх ефективне використання визначає рівень урожайності, фінансові результати та конкурентоспроможність господарств. У сучасних умовах реформування земельних відносин, зміни податкового законодавства та запровадження ринку землі зростає роль бухгалтерського обліку та аудиту як інструментів забезпечення прозорості, законності й раціонального управління земельними ресурсами [1].

Земля у сільському господарстві може перебувати у власності, постійному користуванні або оренді. Відповідно, в обліку вона відображається як основний засіб (у випадку власності) або як об'єкт позабалансового обліку (у випадку оренди). Особливу увагу слід приділяти правильності оформлення договорів оренди, розрахунків з орендодавцями та відображенню витрат, пов'язаних з обробіткою землі. У практиці українських аграрних підприємств часто виникають проблеми з аналітичним обліком, оскільки недостатньо відображається інформація щодо конкретних земельних ділянок, їх цільового використання та строків оренди [2].

ТОВ «Аграрне підприємство «Лани України» здійснює свою діяльність на території Дніпропетровської області та спеціалізується на вирощуванні зернових та технічних культур. Підприємство використовує як власні, так і орендовані земельні ділянки. Аналіз організації обліку показав:

- облік земельних ресурсів ведеться відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку, проте потребує більшої деталізації за кожною земельною ділянкою;

- відсутня систематизація даних щодо строків дії договорів оренди та умов їх пролонгації;

- існує потреба у вдосконаленні внутрішнього контролю за фактичним використанням земельних площ, особливо орендованих [4].

Під час аудиту в ТОВ «Аграрне підприємство «Лани України» основна увага приділяється відповідності укладених договорів вимогам чинного

законодавства, зокрема Закон України «Про оренду землі», а також перевірі дотримання положень Податковий кодекс України щодо сплати земельного податку та єдиного податку (за наявності).

Аудиторські процедури включають: інвентаризацію земельних ділянок; звірку площ із даними кадастру; перевірку розрахунків орендної плати; аналіз витрат на обробіток 1 га землі; оцінку рентабельності використання земельного банку.

Важливим аспектом є також екологічний аудит – оцінка дотримання сівозмін, рівня родючості ґрунтів, застосування добрив та засобів захисту рослин [3].

Для підвищення ефективності обліку та аудиту земельних ресурсів у ТОВ «Аграрне підприємство «Лани України» доцільно:

1. впровадити аналітичний облік земельних ділянок із відображенням кожної ділянки за площею, строками оренди та орендодавцями;
2. використовувати електронні карти землекористування для контролю фактичного обробітку площ;
3. розробити внутрішні реєстри обліку розрахунків з орендодавцями для контролю своєчасності платежів;
4. застосовувати під час аудиту ризикоорієнтований підхід, що дозволить зосередитися на найбільш проблемних ділянках у використанні землі.

Отже, облік і аудит земельних ресурсів мають ключове значення для забезпечення ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств. На прикладі ТОВ «Аграрне підприємство «Лани України» встановлено, що існують певні проблеми у веденні аналітичного обліку та контролю за орендованими ділянками. Удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення та впровадження сучасних технологій аудиту сприятиме підвищенню прозорості фінансової інформації, зростанню ефективності використання земель та формуванню достовірних показників звітності.

Список використаних джерел.

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (із змінами і доповненнями).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Міністерство фінансів України.
3. Гуцаленко Л. В., Кравченко О. І. Облік і аудит у сільськогосподарських підприємствах: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 320 с.
4. Офіційний сайт ТОВ «Аграрне підприємство «Лани України». URL: <https://tripoli.land/farmers/dnepropetrovskaya/dnepropetrovskiy/agrame-pidpriemstvo-45306385>

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІНСЬКЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТУ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД)

*Анна КРАВЧЕНКО, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Ольга ЧЕРНЕЦЬКА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Фінансовий облік є важливим компонентом бухгалтерської системи підприємства, який охоплює документальне оформлення бухгалтерських записів, безперервний облік господарських операцій на відповідних аналітичних і синтетичних рахунках, а також у реєстрах обліку. До цього додається складання фінансової звітності. Такий підхід дозволяє чітко окреслити підсистему фінансового обліку, що реалізується через три основні етапи: первинний, поточний і підсумковий облік. Вони забезпечують повну обробку облікових даних для їх подальшого відображення у фінансовій звітності та системі обліку.

Фінансовий звіт показує інформацію про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності та динаміку зміни грошових потоків за звітний період у вставленій формі. Без своєчасного, якісного та достовірного формування такої інформації ефективно управління підприємства неможливе. Водночас звіт про фінансові результати є важливою складовою інформаційного забезпечення, слугуючи засобом взаємозв'язку між підприємством, суспільством та його бізнес-партнерами. Звіт про сукупний дохід є дуже важливою частиною як квартальної, так і річної фінансової звітності господарюючого суб'єкта.

Мета звіту реалізується не лише через забезпечення доступу до повної, правильної, об'єктивної та правдивої інформації про поточний стан і результати діяльності компанії, але й у створенні умов для прогнозування майбутніх перспектив її розвитку на основі цих даних. Основні принципи бухгалтерського обліку, а також вимоги НП(С)БО чи МСФЗ є методологічним підґрунтям підготовки до складання звіту про фінансові результати. Як основу для підготовки цього звіту використовуються дані бухгалтерського обліку, які протягом звітного періоду піддаються узагальненню та систематизації.

Структура і зміст даного звіту, а також основні вимоги щодо розкриття його положення визначаються відповідно до положень НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3]. Цей стандарт застосовується до всіх фінансових звітів, які складаються господарюючими суб'єктами та іншими юридичними особами незалежно від форм власності, за виключенням банківських установ і бюджетних організацій, для них прийняті інші нормативні документи. Для суб'єктів малого підприємництва передбачені окремі правила та форми, визначені в НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єктів малого підприємництва».

Одним із найважливіших кроків у процесі підготовки фінансової звітності організації є оцінка її активів та зобов'язань. Дохід слід визнавати у момент

їхнього виникнення, незалежно від фактичного надходження коштів. Одночасно важливо застосовувати метод нарахування, за яким витрати враховуються в тому ж періоді, що й відповідний дохід. Постачальники та підприємства зобов'язані вести точний облік доходів і витрат за кожним видом діяльності, проводити взаємозвірки та вчасно надавати цю інформацію у відповідні звітні органи.

Реєстрація доходів, витрат, отриманих прибутків і збитків на відповідних бухгалтерських рахунках, зокрема на рахунку 79 «Фінансові результати» формують методологію відображення фінансових результатів у бухгалтерському обліку. Рахунок 79 слугує узагальненим інформаційним джерелом про фінансові надходження та витрати підприємства за відповідний період, що дозволяє визначити остаточний фінансовий результат – позитивний чи негативний. На дебетовій стороні цього рахунку обліковуються витрати, в на кредитовій - доходи. У разі, коли обсяг доходів перевищує рівень витрат, виникає прибуток, який трактується як позитивний фінансовий результат. У протилежному випадку виникає збиток - негативний фінансовий результат. Дані накопичені на рахунку 79, слугують базовою підставою для складання Звіту про фінансові результати. Відповідно, якщо наприкінці звітної періоду зафіксовано прибуток, він буде показуватися на рахунку 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)». При події виникнення збитків такі суми можуть бути компенсовані за рахунок резервів чи інших ресурсів підприємства.

Згідно з положеннями Податкового кодексу України [1], позитивний фінансовий результат підприємства визначається як сукупність валових доходів, скоригованих для податкових цілей з урахуванням даних фінансової звітності суб'єкта господарювання.

Звіт про сукупний дохід слугує важливим фундаментом для аналізу та оцінки фінансової діяльності компанії. Він дозволяє визначити розмір прибутків або збитків, отриманих в результаті виконання підприємницької діяльності. Формування цього звіту базується на принципах бухгалтерського обліку, що забезпечує правильність, об'єктивність та достовірність показників. Правильно сформований звіт дає змогу керівництву ухвалювати виважені рішення стосовно розподілу прибутку, покриття витрат або планування майбутнього розвитку. Таким чином, звіт про фінансові результати є важливим підґрунтям для розкриття фінансового стану підприємства та забезпечення раціонального управління його активами та джерелами їх утворення.

Список використаних джерел.

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02. 12. 2010 р. № 2755-VI із змінами та доповненнями. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html#1988
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ, рекомендація Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-1314>

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ: РИЗИКИ ТА ПЕРЕВАГИ

*Анна КРАВЧЕНКО, Альона ЛОГВИНЕНКО, здобувачки першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Альона МІНЬКОВСЬКА, к. е. н.,
доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

У сучасних умовах розвитку економіки України питання оптимізації податкових розрахунків на підприємстві набуває особливої актуальності. Це пов'язано з постійними змінами податкового законодавства, посиленням контролю з боку держави та необхідністю забезпечення фінансової стабільності підприємств. Податкова система виступає важливим інструментом регулювання економічних процесів, а ефективне управління податковими платежами дозволяє суб'єктам господарювання підвищити рівень фінансової результативності та конкурентоспроможності.

В Україні базовим нормативно-правовим актом, що регулює систему оподаткування, є Податковий кодекс України, який визначає порядок нарахування, сплати та адміністрування податків і зборів. Основна ставка податку на прибуток підприємств залишається на рівні 18 %, проте для окремих категорій платників можуть застосовуватися спеціальні ставки та особливі правила визначення об'єкта оподаткування [1]. Одночасно із цим у 2025–2026 роках відбулися суттєві зміни у сфері податкового регулювання, що впливають на організацію податкових розрахунків на підприємствах.

Зокрема, з 1 січня 2026 року набули чинності окремі норми податкового законодавства, спрямовані на посилення прозорості фінансових операцій та протидію ухиленню від оподаткування. Серед них – впровадження положень щодо виявлення операцій, пов'язаних із неправомірною вигодою, а також уточнення механізмів податкових наслідків таких операцій [2]. Крім того, для окремих секторів економіки змінено ставки оподаткування, зокрема для банківської діяльності тимчасово встановлено підвищену ставку податку на прибуток у розмірі 50 % [3]. Такі зміни зумовлюють необхідність перегляду підходів до формування податкової політики підприємств та вдосконалення системи податкового планування.

Важливим аспектом оптимізації податкових розрахунків є раціональне використання інструментів податкового планування. Під податковою оптимізацією розуміють законні дії платника податків, спрямовані на зменшення податкового навантаження шляхом використання передбачених законодавством пільг, спеціальних режимів оподаткування, особливостей обліку доходів і витрат. Серед основних інструментів оптимізації можна виділити вибір оптимальної системи оподаткування, ефективне використання податкових пільг, правильне формування витрат, застосування амортизаційної політики та використання механізмів перенесення збитків.

Водночас оптимізація податкових розрахунків має як переваги, так і певні ризики. До основних переваг належать зниження податкового навантаження, підвищення фінансової стійкості підприємства, збільшення обсягів власних фінансових ресурсів та можливість спрямування заощаджених коштів на інвестиційний розвиток. Ефективна система податкового планування дозволяє підприємству більш раціонально використовувати фінансові ресурси та забезпечує стабільність господарської діяльності.

Разом із тим надмірна або неправильно організована податкова оптимізація може призводити до виникнення значних ризиків. До них належать ризик податкових донарахувань, застосування штрафних санкцій, блокування податкових накладних, а також підвищення ймовірності проведення податкових перевірок. Сучасна практика адміністрування податків в Україні характеризується посиленням цифрового контролю, зокрема у сфері адміністрування податку на додану вартість, що підвищує прозорість операцій і водночас ускладнює можливості використання сумнівних схем оптимізації [4].

Особливої уваги потребує питання цифровізації податкових процесів. В умовах розвитку електронних сервісів Державної податкової служби підприємства мають можливість автоматизувати процеси податкового обліку та розрахунків, що сприяє підвищенню точності розрахунків і зниженню ризику помилок. Використання сучасних інформаційних систем бухгалтерського та податкового обліку дозволяє своєчасно аналізувати податкове навантаження, прогнозувати податкові платежі та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Таким чином, оптимізація податкових розрахунків на підприємстві є важливим елементом фінансового управління. Вона повинна базуватися на принципах законності, прозорості та економічної доцільності. Ефективна система податкового планування дозволяє підприємствам мінімізувати податкові ризики, забезпечити стабільність фінансової діяльності та підвищити рівень конкурентоспроможності. Водночас з огляду на постійні зміни податкового законодавства підприємствам необхідно регулярно аналізувати нормативно-правову базу та адаптувати власну податкову політику до нових умов господарювання.

Список використаних джерел.

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Державна податкова служба України. Податкові норми щодо операцій, пов'язаних з неправомірною вигодою (застосовуються з 01.01.2026). URL: https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/972555.html?utm_source=chatgpt.com
3. Податкові зміни 2026 року: зміна правил оподаткування прибутку банків. URL: https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/971195.html?utm_source=chatgpt.com
4. Податкові зміни - 2026 році: що зміниться для бізнесу і як до цього готуватися. URL: <https://surl.li/wkndje>

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСТОВІРНОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

*Максим ЛЯХ, здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Олександр ТКАЧЕНКО, к. е. н.,
доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Ефективне функціонування підприємств значною мірою залежить від достовірності та повноти інформації, що формується у системі бухгалтерського обліку. Саме бухгалтерський облік є основним джерелом інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух ресурсів підприємства. Водночас забезпечення достовірності облікових даних неможливе без належної системи внутрішнього контролю.

Внутрішній контроль відіграє важливу роль у запобіганні помилкам, зловживанням і викривленню інформації у бухгалтерському обліку. Його ефективна організація дозволяє підвищити якість облікових даних, забезпечити їх відповідність встановленим нормам і стандартам та сприяти прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. У зв'язку з цим дослідження ролі внутрішнього контролю у забезпеченні достовірності бухгалтерського обліку є актуальним для сучасної облікової практики підприємств.

Внутрішній контроль є важливою складовою системи управління підприємством, що спрямована на забезпечення законності, ефективності та доцільності господарських операцій. Він представляє собою сукупність організаційних заходів, процедур і методів, спрямованих на перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку, збереження активів підприємства та дотримання встановлених правил і норм.

Основною метою внутрішнього контролю є забезпечення достовірності інформації, що формується у бухгалтерському обліку, а також попередження можливих порушень у процесі здійснення господарської діяльності. Внутрішній контроль дозволяє своєчасно виявляти помилки у первинних документах, неправильне відображення господарських операцій та інші недоліки облікової системи.

Система внутрішнього контролю включає різні елементи, серед яких організація документообігу, контроль за правильністю оформлення первинних документів, перевірка облікових записів, проведення інвентаризацій та аналіз фінансової інформації. Усі ці заходи спрямовані на забезпечення достовірності бухгалтерських даних і підвищення ефективності управління підприємством.

Для забезпечення достовірності бухгалтерського обліку на підприємствах застосовуються різноманітні методи внутрішнього контролю. Одним із найважливіших методів є перевірка правильності оформлення первинних документів, які є основою для відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку. Важливим елементом контролю є також перевірка відповідності облікових записів даним первинних документів. Це дозволяє

виявити помилки або неточності у відображенні господарських операцій.

Суттєву роль відіграє проведення інвентаризації активів і зобов'язань підприємства. Інвентаризація дозволяє порівняти фактичну наявність майна з даними бухгалтерського обліку та виявити можливі розбіжності. До методів внутрішнього контролю також належать аналіз фінансової звітності, порівняння показників діяльності за різні періоди, а також контроль за дотриманням встановлених правил ведення бухгалтерського обліку.

Достовірність бухгалтерського обліку є важливою умовою формування якісної фінансової звітності. Внутрішній контроль забезпечує перевірку правильності відображення господарських операцій, що сприяє підвищенню точності облікових даних. Ефективна система внутрішнього контролю дозволяє своєчасно виявляти та виправляти помилки у бухгалтерських записах, що зменшує ризик викривлення фінансової інформації. Крім того, вона сприяє підвищенню дисципліни працівників та відповідальності за правильність ведення обліку. Внутрішній контроль також сприяє забезпеченню прозорості діяльності підприємства, що є важливим для зовнішніх користувачів фінансової інформації, зокрема інвесторів, кредиторів та державних органів.

Незважаючи на важливість внутрішнього контролю, на практиці підприємства часто стикаються з рядом проблем у його організації. Однією з основних проблем є недостатня увага керівництва до формування ефективної системи контролю. Ще однією проблемою є недостатній рівень кваліфікації працівників, які здійснюють контрольні функції. Відсутність необхідних знань і навичок може призводити до неефективності контрольних процедур. Також проблемою є недостатній рівень автоматизації облікових і контрольних процесів. Використання застарілих методів обліку ускладнює проведення ефективного контролю та збільшує ризик помилок.

Для підвищення ефективності внутрішнього контролю на підприємствах необхідно удосконалювати його організацію та методи здійснення. Важливим напрямом є впровадження сучасних інформаційних технологій, які дозволяють автоматизувати облікові та контрольні процеси. Необхідно також підвищувати рівень професійної підготовки працівників бухгалтерської служби та осіб, відповідальних за здійснення внутрішнього контролю. Це сприятиме підвищенню якості контрольних процедур та достовірності облікових даних. Крім того, доцільно вдосконалювати систему внутрішніх регламентів, які визначають порядок здійснення контролю, відповідальність працівників та процедури перевірки господарських операцій.

Отже, внутрішній контроль є важливою складовою системи управління підприємством та відіграє ключову роль у забезпеченні достовірності бухгалтерського обліку. Він сприяє своєчасному виявленню помилок, запобіганню зловживанням і підвищенню якості облікової інформації. Ефективна система внутрішнього контролю забезпечує правильність відображення господарських операцій в обліку, підвищує достовірність фінансової звітності та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СТАНДАРТІВ INTOSAI В ДІЯЛЬНІСТЬ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ: ЗМІСТОВНІ ОРІЄНТИРИ ТА ПРАКТИЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ

*Анна МАМЕНКО, Анастасія МОЇСЄЄНКО, здобувачки другого
(магістерського) рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Олександр АТАМАС,
д. е. н., доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Становлення сучасної системи державного фінансового контролю в Україні безпосередньо пов'язане з упровадженням міжнародних професійних стандартів. Для нас очевидно, що імплементація стандартів INTOSAI [4] – це не формальна вимога міжнародного співробітництва, а логічний етап інституційного розвитку Рахункової палати України як вищого органу державного аудиту. Йдеться про зміну підходів до самої сутності контролю: від фіксації порушень до комплексної оцінки ефективності управління публічними ресурсами.

INTOSAI (International Organization of Supreme Audit Institutions) сформувала систему професійних документів IFPP [2], яка визначає принципи незалежності, об'єктивності, прозорості та професійної етики державного аудиту. Для України орієнтація на ці стандарти стала важливою передумовою гармонізації національної практики із загальноновизнаними міжнародними підходами. Відповідні положення інтегровані у законодавство, насамперед у Закон України «Про Рахункову палату» [1], а також у внутрішні регламенти та методичні документи інституції.

На наш погляд, ключовим наслідком імплементації стандартів INTOSAI стало переосмислення функціонального призначення Рахункової палати. Якщо раніше контроль здебільшого асоціювався з перевіркою правильності ведення обліку та дотримання фінансової дисципліни, то нині акцент зміщується на оцінювання результативності бюджетних програм. Аудит розглядається як інструмент підвищення якості управлінських рішень, а не лише як спосіб виявлення порушень.

Водночас імплементація стандартів INTOSAI відбувається в умовах трансформації всієї системи публічних фінансів України. Реформа бюджетного процесу, запровадження середньострокового бюджетного планування, розширення програмно-цільового методу створюють нові вимоги до державного аудиту. У такому контексті Рахункова палата виконує не лише контрольну, а й аналітичну функцію, забезпечуючи зворотний зв'язок між результатами виконання бюджету та формуванням фінансової політики. Це підсилює стратегічний вимір її діяльності та поглиблює зміст імплементації міжнародних стандартів [3].

Практична реалізація міжнародних стандартів проявляється насамперед у зміні методології проведення аудиторських заходів. Планування роботи здійснюється з урахуванням ризик-орієнтованого підходу: визначаються найбільш значущі сфери використання бюджетних коштів, аналізуються потенційні загрози неефективності або нецільового використання ресурсів, формуються критерії оцінювання. Така логіка відповідає положенням ISSAI щодо системності, обґрунтованості та достатності аудиторських доказів.

Окремої уваги заслуговує впровадження аудиту ефективності (performance audit). Саме цей напрям, передбачений стандартами INTOSAI, дозволяє оцінити, наскільки раціонально, економно та результативно використовуються державні ресурси. У діяльності Рахункової палати це означає аналіз досягнення стратегічних цілей бюджетних програм, співвідношення витрат і отриманих суспільних результатів, а також виявлення системних недоліків у механізмах управління. Таким чином, аудит набуває аналітичного й прогностичного характеру.

Крім того, стандарти INTOSAI акцентують увагу на прозорості та комунікації результатів аудиту. У практиці Рахункової палати це проявляється в оприлюдненні звітів, проведенні публічних засідань та наданні рекомендацій органам державної влади. Відкритість інформації про результати перевірок посилює суспільний контроль і сприяє формуванню культури відповідального управління бюджетними ресурсами. Ми переконані, що саме публічність є важливою складовою довіри до інституції державного аудиту.

Водночас імплементація стандартів стосується не лише процедур аудиту, а й організаційних засад функціонування інституції. Принцип незалежності, закріплений у документах INTOSAI, передбачає наявність чітких гарантій автономності вищого органу аудиту. В українських реаліях це реалізується через визначений законом порядок формування складу Рахункової палати, особливий статус її членів та закріплення повноважень на рівні законодавства. Хоча питання ресурсного забезпечення залишаються актуальними, загальна тенденція свідчить про поступове посилення інституційної спроможності органу [3].

Суттєвих змін зазнала система забезпечення якості аудиту. Відповідно до вимог IFPP запроваджено внутрішні процедури контролю якості, що охоплюють перевірку дотримання методології, повноти доказової бази та логічної узгодженості висновків [2]. Регулярне оновлення методичних матеріалів і використання практики зовнішнього оцінювання сприяють наближенню національної моделі аудиту до міжнародних стандартів.

Важливим напрямом розвитку є цифровізація аудиторських процедур. Використання інформаційно-аналітичних систем, електронних баз даних та інструментів обробки великих масивів фінансової інформації підвищує оперативність і точність перевірок. Стандарти INTOSAI допускають застосування сучасних технологій за умови збереження принципів об'єктивності та достатності доказів. Для Рахункової палати це означає

поступовий перехід до електронного документообігу та аналітичних інструментів, що відповідають вимогам цифрової трансформації державного управління.

Не менш важливим аспектом є розвиток професійної компетентності аудиторів. Застосування стандартів INTOSAI потребує не лише знання нормативної бази, а й володіння сучасними методами аналізу, оцінювання ризиків та роботи з великими обсягами інформації. Тому підвищення кваліфікації, участь у міжнародних навчальних програмах і професійних обмінах стали невід'ємною складовою процесу імплементації. Інвестиції в людський капітал забезпечують реальне, а не декларативне впровадження міжнародних підходів.

Разом із позитивними зрушеннями зберігаються і певні труднощі. Адаптація окремих положень стандартів до особливостей бюджетного процесу України потребує додаткових методичних роз'яснень. Крім того, перехід від формального контролю до аналітичного аудиту вимагає зміни професійного мислення та управлінської культури. Проте ці виклики є закономірними для будь-якої трансформаційної реформи [3].

Підсумовуючи, можемо стверджувати, що імплементація стандартів INTOSAI в діяльність Рахункової палати України має комплексний і поступальний характер. Вона охоплює нормативне закріплення принципів незалежності, оновлення методології аудиту, запровадження системи управління якістю та розвиток професійної компетентності персоналу. У результаті формується сучасна модель державного зовнішнього фінансового контролю, орієнтована на ефективність, підзвітність і прозорість.

Таким чином, інтеграція міжнародних стандартів у практику Рахункової палати України є важливим кроком до зміцнення довіри до державних фінансів та підвищення результативності бюджетної політики. Вона сприяє переходу від контролю за формою до оцінювання змісту управлінських рішень і закладає підґрунтя для подальшого вдосконалення системи публічного управління відповідно до світових принципів належного врядування.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про Рахункову палату» : Закон України від 02 липня 2015 р. № 576-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 36. Ст. 360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19>
2. Система професійних документів INTOSAI (IFPP). URL: <https://www.rp.gov.ua/About/Standard/>
3. Шишкова Н.Л. Міжнародні стандарти в аудиті й контролі: стан імплементації та роль у забезпеченні прозорості державних фінансів. 2025. URL: <https://ir.nmu.org.ua/server/api/core/bitstreams/a0566636-4a5b-4af4-954c-0b764bdd1011/content>
4. INTOSAI. International Organization of Supreme Audit Institutions. URL: <https://intosai.org/>

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

*Анастасія МОЇСЄЄНКО, здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Леся ВАСІЛЬЄВА, д. н. держ. упр.,
професор, професор кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

На даному етапі розвитку економіки цифрові технології активно впроваджуються в усі сфери діяльності підприємств. Штучний інтелект є однією з ключових технологій, які мають величезний вплив на зміни процесів управління та бухгалтерського обліку. Вони застосовуються для автоматизації обробки великих даних, підвищення коректності фінансової інформації та покращення операцій прийняття управлінських рішень.

У нинішньому цифровому світі бухгалтерський облік позбавляється своїх традиційних підходів і замість цього використовує автоматизовані та інтелектуальні системи. Цифровізація економічних процесів зумовлює необхідність трансформації методології бухгалтерського обліку та адаптації облікових систем до нових інформаційних технологій. У таких умовах особливої актуальності набуває питання формування концептуальних та методологічних засад інтеграції технологій штучного інтелекту в систему фінансового обліку підприємств.

Наразі активно зростає значення автоматизації облікових процесів та використання інтелектуальних інформаційних систем. Технології штучного інтелекту дозволяють здійснювати автоматичний аналіз фінансових даних, виявляти помилки у первинних документах, прогнозувати фінансові результати діяльності підприємства та підвищувати ефективність контролю господарських операцій.

Штучний інтелект можна розглядати як систему алгоритмів і програм, здатних виконувати завдання, які традиційно потребують людського інтелекту. У сфері бухгалтерського обліку це може проявлятися у автоматизованій обробці документів, аналізі фінансових показників та формування аналітичної інформації.

Інтеграція технологій штучного інтелекту в систему фінансового обліку підприємства передбачає трансформацію традиційної моделі облікового процесу. Зокрема, змінюється характер виконання таких функцій, як реєстрація господарських операцій, узагальнення облікових даних та підготовка фінансової звітності.

Методичні принципи штучного інтелекту в системі фінансового обліку можуть бути виконані відповідно до наступних принципів:

1. Принцип автоматизації облікових процесів, який використовує програмні системи, які можуть виконувати рутинні операції.

2. Принцип інтеграції інформаційних систем, тобто система бухгалтерського обліку має бути пов'язана з іншими інформаційними системами на підприємстві.

3. Принцип достовірності та надійності інформації, що забезпечує формування якісної фінансової інформації для користувачів.

4. Принцип аналітичності, який передбачає розширення можливостей аналізу фінансових даних за допомогою інтелектуальних алгоритмів.

Аналітичний принцип стосується розширення можливостей аналізу фінансових даних за допомогою інтелектуальних алгоритмів. Технологія штучного інтелекту, що використовується в бухгалтерському обліку, підвищує ефективність облікового процесу. Деякі з основних переваг:

- економія часу при обробці бухгалтерських даних,
- мінімізація помилок у фінансових розрахунках;
- забезпечення більшої автоматизації облікових процесів;
- можливість прогнозування фінансових показників.

Однак впровадження технології штучного інтелекту створює специфічні ризики на робочому місці. Ризики, пов'язані з цією проблемою, пов'язані з кібербезпекою та помилками алгоритмів, а також необхідністю розширення електронних знань бухгалтерів.

Міжнародна федерація бухгалтерів зазначає, що використання штучного інтелекту у сфері бухгалтерського обліку не замінює професійного бухгалтера, а трансформує його функції. Надалі бухгалтер буде виконувати роль аналітика, який інтерпретує результати обробки даних і використовує їх для прийняття управлінських рішень.

Штучний інтелект був прийнятий у банках. Він використовується для виконання багатьох обчислень без допомоги людини. Кілька комп'ютерних систем працюють разом, і більша частина роботи базується на цифрах і аналізі чисел.

У цифровій економіці розвиток призводить до трансформації системи фінансового обліку компанії. Одним із головних рушійних факторів змін є впровадження технології штучного інтелекту, яка автоматизує бухгалтерську діяльність і підвищує точність фінансових даних і розширює можливості аналітичної обробки даних.

Важливим напрямом подальшого розвитку системи фінансового обліку є формування інтегрованих облікових інформаційних систем, у яких технології штучного інтелекту поєднуються з іншими цифровими рішеннями, зокрема хмарними технологіями, великими даними та автоматизованими системами управління підприємством. Така інтеграція сприяє підвищенню оперативності обробки облікової інформації, забезпечує безперервний моніторинг фінансових операцій та створює умови для формування більш якісної аналітичної інформації для керівництва підприємства. У результаті бухгалтерський облік поступово трансформується з системи фіксації господарських операцій у комплексну інформаційно-аналітичну систему, що підтримує стратегічне управління діяльністю підприємства.

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА АНАЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Єлизавета РЕШЕТНЯК, здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Леся ВАСІЛЬЄВА, д. н. держ. упр.,
професор, професор кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Цифрова трансформація економіки зумовила глибоке переосмислення підходів до бізнес-аналітики, перетворивши її на стратегічний інструмент управління, прогнозування та формування конкурентних переваг. У сучасному середовищі дані виступають ключовим ресурсом, а цифрові технології забезпечують їх збирання, обробку, інтерпретацію та інтеграцію в управлінські рішення. У цьому контексті можна виокремити кілька взаємопов'язаних напрямів застосування цифрових технологій, які формують нову парадигму аналітичної діяльності (рис. 1, сформована автором на основі [1]).

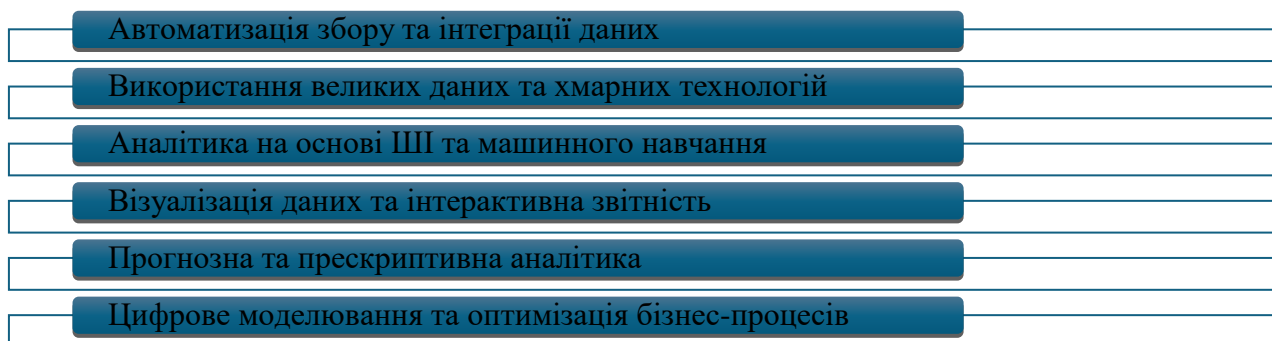

Рис. 1. Напрями застосування цифрових технологій в бізнес-аналітиці.

Як наведено на рис. 1, першим і базовим напрямом є автоматизація збору та інтеграції даних, що передбачає використання цифрових платформ, корпоративних інформаційних систем, хмарних сервісів та API-інтерфейсів для об'єднання розрізнених джерел інформації в єдину аналітичну екосистему. Завдяки цьому забезпечується безперервний моніторинг операційної діяльності та підвищується точність первинних даних. Інтегровані системи дозволяють об'єднувати фінансові, виробничі, маркетингові та логістичні показники в режимі реального часу, що створює основу для комплексного аналізу. Другим важливим напрямом виступає використання великих даних та хмарних технологій, які дають змогу працювати з масивами структурованої та неструктурованої інформації значного обсягу. Технології Big Data забезпечують масштабованість обчислень, швидкість обробки та можливість виявлення прихованих закономірностей у поведінці споживачів, динаміці ринку чи ефективності внутрішніх процесів. Наступним напрямом є аналітика на основі штучного інтелекту та машинного навчання, що відкриває можливості для побудови прогнозних моделей і автоматизованого прийняття рішень. У

межах цього напрямку активно застосовуються методи класифікації, регресійного аналізу, кластеризації та нейронні мережі, які дозволяють підвищити точність прогнозування попиту, оцінювання ризиків і персоналізації клієнтського досвіду.

Вагоме значення має також візуалізація даних та інтерактивна звітність, що сприяє підвищенню доступності аналітичної інформації для менеджерів різних рівнів. Використання цифрових панелей управління, інтерактивних графіків і динамічних моделей забезпечує швидке сприйняття складних аналітичних висновків і підтримує процес стратегічного планування. Прогнозна аналітика орієнтується на оцінювання ймовірних тенденцій на основі історичних даних, тоді як прескриптивна передбачає визначення конкретних дій, що максимізують ефективність діяльності підприємства. Важливим компонентом сучасної бізнес-аналітики є також цифрове моделювання та оптимізація бізнес-процесів, що реалізується через використання симуляційних моделей, цифрових двійників і спеціалізованого програмного забезпечення. Ці технології дозволяють тестувати управлінські рішення у віртуальному середовищі, оцінювати економічні наслідки та мінімізувати ризики перед впровадженням у практику [1].

Цифрові технології суттєво змінюють характер аналітичних процесів в управлінні підприємством, формуючи нову якість роботи з даними та прийняття управлінських рішень. Використання великих даних забезпечує можливість обробляти значні масиви інформації з різних джерел, що дозволяє глибше розуміти ринкові тенденції, поведінку споживачів і внутрішні процеси підприємства, що підвищує точність прогнозів, дає змогу виявляти приховані закономірності та формувати більш обґрунтовані управлінські рішення (табл. 1, сформована автором на основі [2-3]).

Таблиця 1. Вплив цифрових технологій на аналітичні процеси в управлінні підприємством.

Цифрові технології	Вплив на аналітичні процеси в управлінні підприємством
Великі дані (Big Data)	Розширюють можливості збору та аналізу великих масивів інформації, підвищують точність прогнозів і глибину аналітичних висновків
Хмарні технології	Забезпечують швидкий доступ до даних та підтримують безперервність аналітичних процесів
Машинне навчання та штучний інтелект	Автоматизують аналітичні операції, підвищують швидкість обробки даних і дозволяють формувати прогнозні моделі для прийняття рішень
Інтернет речей (IoT)	Забезпечує надходження оперативних даних із виробничих процесів, що підвищує точність аналітичного контролю
Бізнес-аналітичні платформи (BI-системи)	Удосконалюють візуалізацію даних, забезпечують інтерактивний аналіз і підтримують прийняття управлінських рішень у реальному часі
Блокчейн	Підвищує прозорість і достовірність даних, зменшує ризики маніпуляцій та покращує якість аналітичних звітів
Роботизована автоматизація процесів (RPA)	Автоматизує рутинні аналітичні операції, зменшує кількість помилок і прискорює підготовку управлінської інформації

Як показано у табл. 1, хмарні технології забезпечують безперервний доступ до інформації, спрощують її зберігання та обмін між підрозділами, що підвищує оперативність аналітичної роботи. Завдяки цьому аналітичні процеси стають більш гнучкими, а управлінські рішення – швидшими та узгодженішими. Машинне навчання та штучний інтелект дозволяють автоматизувати складні аналітичні операції, створювати прогнозні моделі та оцінювати сценарії розвитку подій, що значно скорочує час на обробку даних і підвищує точність оцінок, що особливо важливо в умовах високої конкуренції та динамічних ринкових змін [2].

Інтернет речей забезпечує підприємство оперативними даними з виробничих процесів, обладнання чи логістичних систем. Це дозволяє здійснювати точний моніторинг, швидко реагувати на відхилення та оптимізувати операційну діяльність. Бізнес-аналітичні платформи сприяють візуалізації даних, роблять аналітику доступною для різних рівнів управління та підтримують прийняття рішень у реальному часі. Блокчейн підвищує достовірність і прозорість даних, що зменшує ризики маніпуляцій і підвищує якість аналітичних звітів. Роботизована автоматизація процесів дозволяє позбутися рутинних операцій, зменшити кількість помилок і прискорити підготовку управлінської інформації.

Таким чином, цифрові технології трансформують бізнес-аналітику з інструмента ретроспективного аналізу в комплексну систему стратегічного управління, орієнтовану на прогнозування, адаптацію та інноваційний розвиток підприємства. У сукупності вони формують нову аналітичну інфраструктуру підприємства, яка забезпечує швидкість, точність, прозорість і стратегічну гнучкість управління. З їх допомогою на підприємстві можна оптимізувати поточні процеси, а також створити умови для довгострокового розвитку, підвищуючи конкурентоспроможність підприємства в умовах цифрової економіки. Інтегроване застосування цифрових технологій забезпечує підвищення обґрунтованості управлінських рішень, конкурентоспроможності та ефективності функціонування організацій у цифровій економіці [4].

Список використаних джерел.

1. Чернін О. Я. Вплив інструментів бізнес-аналітики на розвиток цифрової економіки України. Економіка та суспільство. 2025. № 72. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-40>
2. Долга Г. В., Хитрова О. А. Розвиток і тенденції цифровізації управління бізнес-процесами. Сталий розвиток економіки. 2024. № 2 (49). URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-22>
3. Юрчук Н. П. Цифрова трансформація бізнес-аналітики в умовах невизначеності. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні». 2025. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/46126/174293.pdf>

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН): МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ДЛЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ

Антон ТЕРНОВИЙ, здобувач першого (бакалаврського)

рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Тетяна МАЧАК, старший викладач

кафедри обліку, оподаткування та

управління фінансово-економічною безпекою

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро Україна

В умовах сучасної економіки, підприємства функціонують у середовищі підвищеної невизначеності, фінансових ризиків та жорсткої конкуренції. За таких обставин особливого значення набуває своєчасне отримання достовірної інформації про фінансовий стан суб'єкта господарювання. Основним джерелом такої інформації є Баланс (Звіт про фінансовий стан), який відображає структуру активів, зобов'язань і власного капіталу на певну дату [2].

Правильність складання Балансу безпосередньо впливає на якість фінансового аналізу, оцінку ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Крім того, процес гармонізації національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними вимогами зумовлює необхідність удосконалення методики складання Балансу та підвищення аналітичної цінності його показників. Саме це визначає актуальність обраної теми

Баланс (Звіт про фінансовий стан) є однією з основних формою фінансової звітності підприємства, характеризує майновий та фінансовий стан суб'єкта господарювання на визначену дату. Основною метою складання Балансу є надання користувачам повної, достовірної та неупередженої інформації про наявні ресурси підприємства, джерела їх формування та рівень фінансових зобов'язань для прийняття ефективних управлінських, інвестиційних та інших економічних рішень [1].

Структура Балансу в Україні регламентується НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та передбачає поділ на актив і пасив із відповідними розділами. Актив Балансу відображає склад і розміщення ресурсів підприємства, тоді як пасив характеризує джерела їх формування. Актив Балансу складається з трьох основних розділів:

- необоротні активи;
- оборотні активи;
- необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття.

У свою чергу пасив Балансу включає чотири розділи: власний капітал; довгострокові зобов'язання і забезпечення; поточні зобов'язання і забезпечення; зобов'язання, пов'язані з активами, утримуваними для продажу.

Якісними характеристиками інформації, відображеної у Балансі, є достовірність, повнота, своєчасність, послідовність, обачність, а також превалювання сутності над формою. Дотримання цих принципів забезпечує користувачів фінансової звітності об'єктивною інформацією про фінансовий

стан підприємства та підвищує довіру до фінансової звітності з боку інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін.

Нормативно-правове регулювання складання Балансу здійснюється на п'яти рівнях: міжнародному, законодавчому, національних стандартів, підзаконних нормативних актів та внутрішніх документів підприємства. Основним законодавчим актом у цій сфері є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який визначає правові засади ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Крім того, методологічні засади формування показників Балансу визначаються Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, методичними рекомендаціями та іншими нормативними документами

Методика складання Балансу базується на узагальненні даних синтетичного та аналітичного обліку. Джерелом інформації для формування показників Балансу є дані бухгалтерських рахунків, які узагальнюються у Головній книзі або оборотно-сальдовій відомості. При складанні Балансу необхідно забезпечити правильне віднесення показників до відповідних статей активу та пасиву, а також їх узгодженість із даними інших форм фінансової звітності [2].

Перед складанням річного Балансу обов'язковим є проведення інвентаризації активів і зобов'язань з метою забезпечення достовірності показників. Інвентаризація дає змогу перевірити фактичну наявність майна, уточнити облікові дані та забезпечити достовірність показників Балансу. При цьому під час формування Балансу не допускається згортання статей активу і пасиву, за винятком випадків, прямо передбачених стандартами бухгалтерського обліку.

Використання даних Балансу має важливе значення для проведення фінансового аналізу діяльності підприємства. На основі показників Балансу здійснюється оцінка ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, структури капіталу та ефективності використання ресурсів підприємства.

Удосконалення використання даних Балансу можливе через застосування сучасних інформаційних технологій, автоматизованих систем обліку та цифрових аналітичних інструментів. За таких умов Баланс виступає як обов'язковою формою фінансової звітності так і важливим джерелом аналітичної інформації, що використовується для оцінки фінансового стану, прогнозування розвитку та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Список використаних джерел.

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Мінфіну України від 7 лютого 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

2. Мулик Т., Гуцаленко Л., Мулик Я. Розвиток системи обліково-аналітичного забезпечення управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства в умовах цифровізації. Економіка та суспільство. 2024. № 62. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-148>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ БІЗНЕС-АНАЛІЗУ В ОБЛІКОВУ ПРАКТИКУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Антон ТЕРНОВИЙ, Юлія ТРОНЬ здобувачі першого

(бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»

*Науковий керівник: Олександр ТКАЧЕНКО, к. е. н.,
доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

На сьогоднішній день підприємства України функціонують у складному та динамічному середовищі, що характеризується високим рівнем конкуренції, економічною нестабільністю, військовою агресією та швидкими змінами ринкових умов. За таких обставин ефективне управління підприємством потребує не лише достовірної облікової інформації, але й її глибокого аналітичного опрацювання. Саме тому зростає значення бізнес-аналізу як важливого інструменту підвищення ефективності управлінських рішень.

Бізнес-аналіз дозволяє трансформувати дані бухгалтерського обліку у корисну управлінську інформацію, що допомагає керівництву підприємства оцінювати результати діяльності, виявляти проблемні аспекти та визначати перспективи розвитку. Водночас процес впровадження бізнес-аналізу в облікову практику українських підприємств супроводжується певними труднощами, що зумовлює необхідність дослідження існуючих проблем та визначення напрямів їх вирішення.

Бізнес-аналіз є процесом систематичного дослідження діяльності підприємства з метою оцінки його ефективності, виявлення факторів впливу на результати діяльності та формування рекомендацій щодо вдосконалення управління. Він базується на використанні даних бухгалтерського та управлінського обліку, фінансової звітності, а також інших інформаційних ресурсів підприємства. Основною метою бізнес-аналізу є забезпечення керівництва підприємства інформацією, необхідною для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Для цього використовуються різноманітні методи аналізу, зокрема аналіз витрат, прибутковості, ліквідності, рентабельності, а також факторний та порівняльний аналіз.

У системі обліково-аналітичного забезпечення бізнес-аналіз виконує важливу функцію інтерпретації облікових даних. Бухгалтерський облік забезпечує накопичення та систематизацію інформації про господарські операції, тоді як бізнес-аналіз дозволяє оцінити її зміст та значення для управління підприємством. Таким чином, взаємодія бухгалтерського обліку та бізнес-аналізу створює основу для формування ефективної системи управління підприємством.

Незважаючи на важливість бізнес-аналізу для ефективного управління підприємствами, його впровадження в облікову практику українських підприємств супроводжується рядом проблем. Однією з основних проблем є недостатній рівень автоматизації облікових та аналітичних процесів. На багатьох підприємствах використовується застаріле програмне забезпечення

або облік ведеться частково вручну, що значно ускладнює проведення якісного аналізу даних. Відсутність сучасних інформаційних систем обмежує можливості використання інструментів бізнес-аналітики.

Ще однією важливою проблемою є недостатній рівень підготовки фахівців у сфері бізнес-аналізу. Традиційно бухгалтерський облік в Україні орієнтований на формування фінансової звітності та виконання вимог законодавства, тоді як аналітична складова обліку часто залишається недостатньо розвиненою. У результаті підприємства не завжди мають кваліфікованих спеціалістів, здатних проводити глибокий аналіз фінансово-господарської діяльності.

Також проблемою є недостатня інтеграція облікових і аналітичних систем. У багатьох випадках облікова інформація використовується лише для складання звітності, а її аналітичний потенціал залишається невикористаним. Це знижує ефективність управління підприємством та ускладнює процес прийняття стратегічних рішень.

Крім того, впровадження бізнес-аналізу стримується обмеженими фінансовими можливостями підприємств. Впровадження сучасних інформаційних систем, програмного забезпечення та навчання персоналу потребує значних інвестицій, які не всі підприємства можуть собі дозволити.

Незважаючи на існуючі проблеми, впровадження бізнес-аналізу в облікову практику українських підприємств має значні перспективи розвитку. Сучасні тенденції розвитку економіки свідчать про зростання ролі аналітичної інформації у процесі управління підприємствами.

Іншим важливим напрямом розвитку є підвищення рівня автоматизації облікових та аналітичних процесів. Використання сучасних інформаційних систем дозволить значно підвищити якість обробки інформації та розширити можливості її аналізу.

Важливим фактором розвитку бізнес-аналізу є також підвищення рівня професійної підготовки фахівців. Сучасні спеціалісти з обліку повинні володіти не лише знаннями бухгалтерського обліку, але й навичками аналітичної обробки даних, використання інформаційних систем та прийняття управлінських рішень.

Отже, бізнес-аналіз є важливим інструментом підвищення ефективності управління підприємством та важливою складовою системи обліково-аналітичного забезпечення. Його використання дозволяє перетворювати облікову інформацію на корисні аналітичні дані, необхідні для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Водночас впровадження бізнес-аналізу в облікову практику українських підприємств супроводжується рядом проблем, серед яких недостатній рівень автоматизації, обмежені фінансові ресурси та недостатня підготовка фахівців. Подолання цих проблем можливе шляхом впровадження сучасних інформаційних технологій, удосконалення системи підготовки кадрів та інтеграції облікових і аналітичних процесів.

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Юлія ТРОНЬ, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Ольга ГУБАРИК,
к. е. н., доцент, завідувач кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Воєнний стан суттєво вплинув на діяльність аграрних підприємств України, спричинивши значні втрати сільськогосподарської продукції внаслідок бойових дій, тимчасової окупації територій, мінування полів, руйнування складських приміщень, пожеж та порушення логістичних ланцюгів. У таких умовах належне документальне підтвердження втрат набуває не лише управлінського, а й правового та податкового значення, адже саме первинні документи є підставою для відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку та формування податкових показників.

Передусім слід зазначити, що втрати аграрної продукції можуть бути класифіковані за характером і причинами виникнення: фізичне знищення врожаю або запасів; пошкодження продукції, що унеможлиблює її подальшу реалізацію; нестача внаслідок крадіжок або мародерства; втрати через неможливість збирання врожаю на замінованих чи окупованих територіях. Кожен із цих випадків потребує належного документального оформлення з урахуванням специфіки ситуації.

Базовою вимогою є складання первинних документів, які фіксують факт та обсяг втрат. На підприємстві створюється комісія з визначення розміру збитків, яка проводить інвентаризацію залишків продукції, обстеження пошкоджених об'єктів та складає відповідний акт. В акті обов'язково зазначаються обставини настання події, характеристика пошкодженої або знищеної продукції, її кількісні та якісні показники, первісна та залишкова вартість, а також висновки комісії щодо неможливості подальшого використання. Доцільним є фото- та відеофіксація наслідків, що може виступати додатковим доказом у разі податкових перевірок або судових спорів.

В умовах воєнного стану особливого значення набуває взаємодія з державними органами. Для підтвердження факту знищення або пошкодження майна внаслідок бойових дій підприємства можуть залучати представників органів місцевого самоврядування, ДСНС, правоохоронних органів. Наявність довідок або актів, складених за участю таких органів, підвищує доказову силу документів. У разі втрат через воєнні дії також доцільним є внесення відомостей до відповідних державних реєстрів пошкодженого та знищеного майна.

Окремої уваги потребує питання інвентаризації. Проведення інвентаризації активів є обов'язковим у випадках встановлення фактів псування або нестачі. Проте у зоні активних бойових дій її проведення може бути ускладненим або тимчасово неможливим. У такій ситуації підприємство повинно документально зафіксувати причини неможливості доступу до активів та провести інвентаризацію одразу після відновлення безпечних умов. Відкладене документування не звільняє від необхідності підтвердження реальності втрат, але враховує об'єктивні обставини форс-мажору.

З точки зору бухгалтерського обліку, належним чином оформлені документи є підставою для списання знищеної продукції з балансу підприємства та відображення інших операційних витрат або надзвичайних втрат. Водночас саме документальне підтвердження визначає можливість коректного формування фінансового результату та обґрунтованість зменшення об'єкта оподаткування податком на прибуток. За відсутності достатніх доказів контролюючі органи можуть поставити під сумнів реальність втрат і донараховувати податкові зобов'язання.

Важливим є і питання податку на додану вартість. У випадку знищення продукції, за якою раніше було сформовано податковий кредит, необхідно обґрунтувати відсутність обов'язку нарахування компенсуючих податкових зобов'язань, якщо втрати спричинені обставинами непереборної сили. Тому наявність підтвердних документів про воєнний характер пошкодження має принципове значення для захисту інтересів підприємства. Крім того, належне документування втрат є необхідною передумовою для подальшого отримання компенсації – як від держави, так і в межах міжнародних механізмів відшкодування збитків. Чітко оформлені акти, висновки експертів, результати інвентаризації та інші документи формують доказову базу, яка може бути використана у процесі відшкодування.

Отже, в умовах воєнного стану документальне підтвердження втрат аграрної продукції виконує комплексну функцію: забезпечує достовірність бухгалтерського обліку, мінімізує податкові ризики, створює правові підстави для списання активів та відкриває можливості для компенсації завданих збитків. Системний підхід до фіксації фактів знищення чи пошкодження продукції, своєчасне оформлення первинних документів і залучення уповноважених органів є ключовими умовами захисту економічних інтересів аграрних підприємств у складних реаліях воєнного часу.

Список використаних джерел.

1. Стадник С. Знищення або псування сільгосппродукції під час воєнного стану: що треба знати бухгалтеру. Електронний сервіс Uteka.ua. 04.08.2022. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-nalogooblozhenie-selхозpredpriyatij-12-unichtozhenie-ili-porcha-selхозprodukcii-vo-vremya-voennogo-polozheniya-chnado-znat-buxgalteru>

2. Як документально підтвердити знищення товарів у період дії воєнного стану. Головне управління ДПС у Тернопільській області. Опубліковано 23 червня 2022. URL: <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-590632.html>

УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Оксана ЧАЛА, здобувачка першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Олена ДУБИНА, старший викладач
кафедри обліку, оподаткування та управління*

фінансово-економічною безпекою

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Удосконалення системи розрахунків з оплати праці виступає важливою передумовою підвищення ефективності управління трудовими ресурсами та раціонального використання бюджетних коштів. Проведений аналіз показав, що належна організація роботи бухгалтерської служби та застосування сучасних інформаційних технологій створюють сприятливі умови для забезпечення прозорості, точності й своєчасності нарахування заробітної плати. Водночас потребує подальшого вдосконалення організація документообігу, посилення контролю за повнотою первинної інформації та оптимізація облікових процедур.

Застосування автоматизованих бухгалтерських програм значно підвищує ефективність облікових процесів, проте додаткова інтеграція облікових модулів, впровадження електронних систем обліку робочого часу та розширення аналітичних функцій програмного забезпечення можуть суттєво покращити точність, оперативність і контроль розрахунків із заробітної плати.

Одним із перспективних напрямів модернізації системи нарахування заробітної плати є впровадження електронних табелів обліку робочого часу. Перехід від традиційних паперових форм до цифрових інструментів сприяє автоматизації фіксації відпрацьованого часу, зменшує ризик помилок і забезпечує більш швидку обробку інформації. Водночас у багатьох автоматизованих бухгалтерських системах відсутній окремий модуль для ведення табельного обліку працівників. Для бюджетних установ важливим є використання безкоштовного програмного забезпечення через обмеженість фінансових ресурсів та необхідність раціонального використання бюджетних коштів. Застосування таких рішень дозволяє зменшити витрати на придбання та обслуговування програм, а також уникнути складних процедур закупівель.

З огляду на це доцільним є використання системи Kimai, яка може виступати ефективним інструментом для організації електронного обліку робочого часу. Дана система має відкритий програмний код, що дає можливість безкоштовного використання та адаптації до потреб установи. Крім того, вона підтримує роботу з великою кількістю користувачів, дозволяє вести облік різних видів робочого часу, може бути розгорнута на власному сервері установи та має потенціал для локалізації українською мовою. Впровадження електронних табелів обліку робочого часу передбачає виконання наступних етапів (рис. 1).

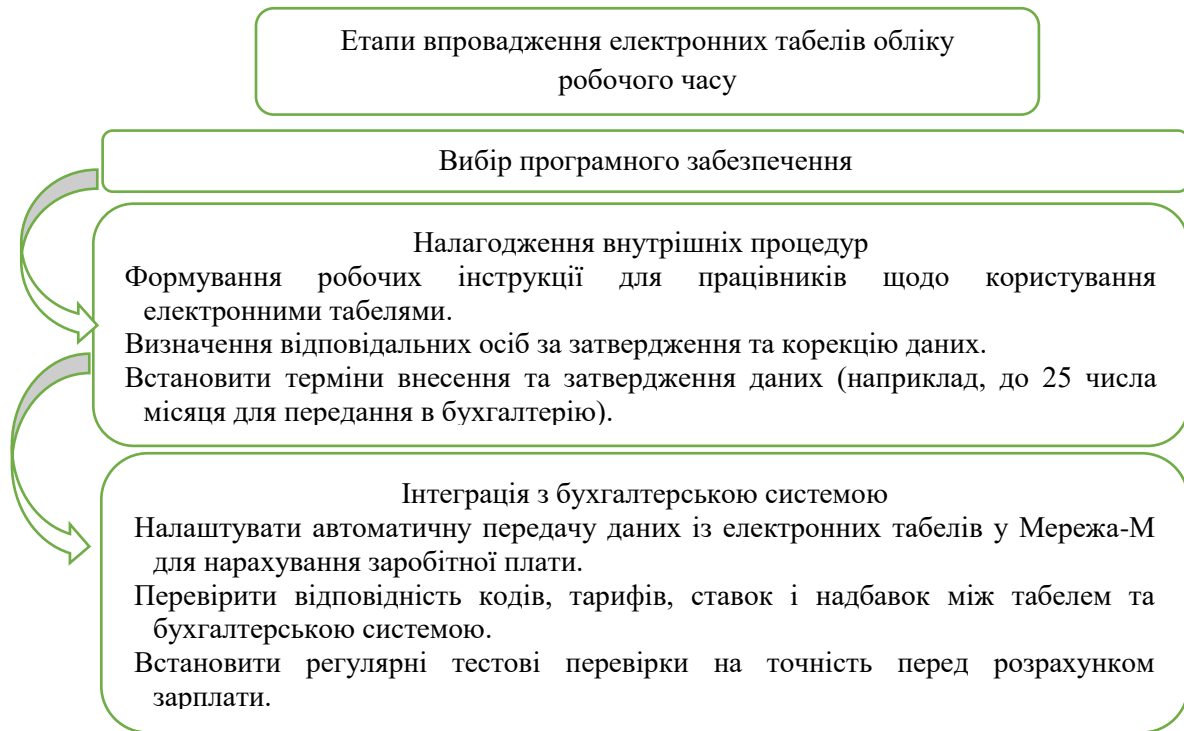

Рис. 1. Етапи впровадження електронних табелів обліку робочого часу.

Кімаі є веборієнтованою системою обліку робочого часу, призначеною для фіксації, контролю та аналізу витрат часу працівників на виконання різних завдань. Програма працює за принципом централізованої бази даних, до якої користувачі отримують доступ через веббраузер, що дозволяє використовувати систему з будь-якого комп'ютера або мобільного пристрою в межах локальної мережі чи через інтернет. Основною функцією системи є реєстрація робочого часу: працівник обирає відповідний вид діяльності та запускає таймер, який автоматично фіксує тривалість виконання роботи. Після завершення роботи таймер зупиняється, а інформація про відпрацьований час зберігається в системі у вигляді запису, який містить дані про працівника, вид діяльності, дату, тривалість роботи та за потреби додаткові коментарі.

Усі дані, внесені користувачами, накопичуються в базі системи та можуть бути переглянуті або відредаговані керівниками підрозділів. Кімаі дозволяє створювати різні рівні доступу для користувачів, що забезпечує контроль за внесенням і використанням інформації. Адміністратор системи може визначати види робіт, додавати нових користувачів та контролювати правильність заповнення даних. Важливою особливістю програми є можливість формування звітів про використання робочого часу за різними параметрами, такими як працівник, підрозділ, проєкт або період часу. Отримані звіти можуть експортуватися у різні формати та використовуватися для подальшого аналізу або інтеграції з бухгалтерськими системами.

Завдяки автоматизації процесу обліку робочого часу Кімаі сприяє підвищенню точності та прозорості облікових даних, спрощує контроль за використанням робочого часу та забезпечує оперативне отримання необхідної інформації для управлінських і облікових потреб.

ОСОБЛИВОСТІ ТОВАРНОГО ОБЛІКУ ФОП: ЗАКОНОДАВЧІ ВИМОГИ ТА ПОТРЕБИ УПРАВЛІННЯ

*Дар'я ЧЕРНИШЕНКО, здобувачка першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»*

*Науковий керівник: Тетяна САВАНЧУК, к. е. н.,
доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування та
управління фінансово-економічною безпекою*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро Україна

У сучасних умовах розвитку підприємництва в Україні фізичні особи-підприємці (ФОП) відіграють важливу роль у формуванні економічного середовища, розвитку малого бізнесу та забезпеченні зайнятості населення. Значна частина підприємницької діяльності ФОП пов'язана з реалізацією товарів, що зумовлює необхідність ведення належного товарного обліку. Товарний облік є важливим елементом системи управління діяльністю підприємця, оскільки він забезпечує контроль за рухом товарно-матеріальних цінностей, дозволяє оцінювати ефективність діяльності та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Особливості товарного обліку ФОП значною мірою визначаються законодавчими вимогами, встановленими нормативно-правовими актами України. Законодавство передбачає певні правила ведення обліку товарів, зокрема щодо підтвердження їх походження, відображення операцій із придбання та реалізації товарів, а також використання реєстраторів розрахункових операцій або програмних реєстраторів розрахункових операцій. Дотримання цих вимог є необхідною умовою здійснення законної підприємницької діяльності та запобігання фінансовим санкціям з боку контролюючих органів.

Однією з основних законодавчих вимог щодо товарного обліку ФОП є наявність документального підтвердження походження товарів. Підприємці повинні мати відповідні первинні документи, які підтверджують факт придбання товарів, зокрема накладні, товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури або інші документи, що засвідчують здійснення господарської операції. Наявність таких документів є важливою не лише для дотримання вимог законодавства, але й для забезпечення прозорості господарської діяльності.

Важливим аспектом товарного обліку ФОП є використання реєстраторів розрахункових операцій (РРО) або програмних реєстраторів розрахункових операцій (ПРРО). Законодавство України встановлює обов'язок застосування таких засобів у певних випадках, зокрема під час здійснення розрахунків із споживачами у сфері торгівлі або надання послуг. Використання РРО або ПРРО дозволяє фіксувати операції з продажу товарів, забезпечує контроль за обсягами реалізації та сприяє підвищенню рівня прозорості підприємницької діяльності.

Проте ведення товарного обліку за формою, встановленою законодавством, на нашу думку не забезпечує всіх потреб управління підприємницькою діяльністю,

адже належна організація обліку товарів повинна дозволяти підприємцю контролювати залишки товарів, планувати закупівлі, аналізувати попит та оптимізувати асортимент продукції. Це особливо важливо для підприємців, які здійснюють діяльність у сфері роздрібної торгівлі, де ефективне управління запасами безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності.

Раціональна система товарного обліку дозволяє ФОП своєчасно виявляти нестачі або надлишки товарів, уникати втрат та підвищувати ефективність використання ресурсів. Крім того, ведення обліку сприяє формуванню достовірної інформації про обсяги продажів, що є важливим для аналізу результатів діяльності та планування подальшого розвитку бізнесу.

Тому, на нашу думку, у практиці діяльності ФОП можуть використовуватися не лише затверджену законодавством форму обліку, а і вибрати зручний для себе спосіб його організації, що забезпечить інформацією управлінські потреби. Зокрема, підприємці можуть вести облік у паперовій формі, використовуючи відповідні журнали або книги обліку, або застосовувати сучасні програмні засоби автоматизації обліку. Використання спеціалізованого програмного забезпечення значно спрощує процес обліку товарів, дозволяє оперативно отримувати інформацію про залишки товарів, формувати звітність та аналізувати результати діяльності.

Важливим аспектом товарного обліку ФОП є також контроль за рухом товарів на всіх етапах їх обігу – від моменту придбання до реалізації кінцевому споживачу. Такий контроль дозволяє підприємцю більш ефективно управляти запасами, уникати надлишкового накопичення товарів та зменшувати витрати, пов'язані з їх зберіганням.

Разом з тим ведення товарного обліку ФОП може супроводжуватися певними труднощами. Зокрема, підприємці можуть стикатися з проблемами недостатнього рівня обізнаності щодо законодавчих вимог, складністю ведення обліку у разі великого асортименту товарів або відсутністю належних навичок роботи з обліковими програмами. У таких випадках важливого значення набуває підвищення рівня фінансової грамотності підприємців та використання сучасних інформаційних технологій у сфері обліку.

Слід зазначити, що ефективна організація товарного обліку сприяє не лише виконанню законодавчих вимог, але й підвищенню загальної ефективності управління бізнесом. Завдяки наявності достовірної облікової інформації підприємець може приймати більш обґрунтовані управлінські рішення щодо формування асортименту товарів, визначення оптимального рівня запасів, встановлення цінової політики та планування розвитку підприємницької діяльності.

Таким чином, товарний облік є важливим елементом діяльності фізичних осіб-підприємців, який поєднує законодавчі вимоги та управлінські потреби бізнесу. Дотримання встановлених правил ведення обліку дозволяє забезпечити прозорість підприємницької діяльності, уникнути фінансових санкцій та підвищити ефективність управління ресурсами. Водночас використання сучасних методів організації товарного обліку сприяє оптимізації бізнес-процесів, покращенню контролю за рухом товарів та забезпечує стабільний розвиток підприємницької діяльності у довгостроковій перспективі.

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ

ІНТЕГРАЦІЯ БЛОКЧЕЙН У СИСТЕМАХ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ

*Влада ГУТТА, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Маркетинг»,*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Цифровізація агропродовольчих ланцюгів зумовлює перехід від вибіркового лабораторного контролю до безперервного моніторингу параметрів якості на всіх стадіях виробництва та логістики. Для малих і середніх фермерських господарств (МСФГ) ключовою проблемою є не лише відповідність стандартам безпечності, а й доказовість походження та умов обробки продукції в режимі, що допускає незалежну верифікацію. Традиційні журнали обліку, сертифікати та паперові накладні не забезпечують ані цілісності даних, ані їх синхронізації між учасниками ланцюга постачання.

Архітектурно модель передбачає використання мережі сенсорних вузлів, що фіксують конкретні параметри: температуру, відносну вологість, рівень освітленості, показники рН ґрунту, електропровідність, концентрацію аміаку в тваринницьких приміщеннях, а також геолокаційні координати транспортування. Дані передаються через LPWAN до локального шлюзу, де відбувається попередня агрегація та хешування масиву вимірювань. У блокчейн-мережу передається не «сирий» потік даних, а криптографічний відбиток, що забезпечує цілісність та мінімізує навантаження на реєстр. У разі аудиту будь-який учасник може співставити збережений хеш із первинним масивом даних, підтверджуючи їх незмінність.

Для МСФГ доцільним є застосування permissioned-архітектури на базі Hyperledger Fabric, яка дозволяє визначити ролі учасників (виробник, логіст, переробник, торговельна мережа, сертифікаційний орган) та встановити політики доступу. Смарт-контракти автоматизують фіксацію подій порушення контрольних параметрів. Наприклад, перевищення температурного порогу зберігання молока понад 6 °С протягом більше ніж 30 хвилин ініціює запис про невідповідність із часовою міткою та ідентифікатором партії. Це виключає можливість ретроспективного коригування журналів та знижує ризик опортуністичної поведінки.

Економічна доцільність моделі визначається через зіставлення капітальних витрат, сенсорне обладнання, шлюзи, розгортання вузла мережі, розробка смарт-контрактів і скорочення трансакційних витрат. Для фермерського господарства площею 100-150 га початкові інвестиції в IoT (англ. Internet of Things) -інфраструктуру становлять орієнтовно 3-5% річного операційного бюджету, однак впровадження системи дозволяє скоротити втрати від псування продукції на 8-12 %, зменшити витрати на зовнішній аудит до 20% та підвищити контрактну ціну при постачанні до роздрібних мереж за рахунок підтвердженої простежуваності. Крім того, наявність цифрового реєстру спрощує доступ до фінансування, оскільки банк або лізингова компанія отримує об'єктивні дані щодо виробничого циклу та обсягів реалізації.

Організаційна конфігурація кооперативної блокчейн-мережі для МСФГ передбачає створення галузевого консорціуму, в якому кожен учасник володіє вузлом мережі або делегує цю функцію кооперативному центру обробки даних. Технологічною основою доцільно обрати permissioned-архітектуру на базі Hyperledger Fabric, що дозволяє формалізувати ролі через Membership Service Provider (MSP) та політики доступу до каналів. Наприклад, виробник і сертифікаційний орган мають доступ до каналу якості конкретної партії, тоді як ритейлер лише до верифікованого витягу. Розподіл витрат реалізується через членські внески, пропорційні обсягу транзакцій або валовій продукції; витрати включають хостинг вузлів, аудит смарт-контрактів, технічну підтримку та кіберзахист. Для уникнення монопольного контролю над даними застосовується принцип багатостороннього консенсусу, коли запис про критичну подію наприклад, відхилення температури зберігання вважається валідним лише після підтвердження щонайменше двома незалежними вузлами, виробника і логістичного оператора або виробника і сертифікаційного органу.

Інтеграція з НАССР (англ. Hazard Analysis Critical Control Point) реалізується шляхом формалізації критичних контрольних точок як тригерів смарт-контрактів із заданими граничними значеннями. У разі відхилення система автоматично фіксує невідповідність із часовою міткою та ідентифікатором партії. Для стандарту GlobalG.A.P. у реєстр вносяться дані про походження сировини, застосування ЗЗР та умови зберігання. Блокчейн забезпечує незмінність і доказовість даних, а IoT їх автоматизовану генерацію, що скорочує витрати на аудит.

Кіберризиками концентруються на рівні шлюзів і передачі даних. Застосовується TLS 1.3 із взаємною автентифікацією, зберігання ключів у TPM-модулях, secure boot для сенсорів і стандартизовані формати даних (JSON/Protobuf). У разі втрати зв'язку використовується локальне буферування з подальшою синхронізацією та перевіркою хешів. Вузли мережі резервуються у хмарній інфраструктурі.

Юридично цифровий запис у реєстрі повинен бути закріплений як доказ відповідності у внутрішніх регламентах консорціуму та узгоджений із законодавством про електронні довірчі послуги. Персональні дані зберігаються за моделлю off-chain із фіксацією в блокчейні лише їх хешу, що забезпечує відповідність вимогам захисту даних і збереження цілісності інформації.

Наукова новизна полягає у формалізації інтегрованої чотирирівневої архітектури, що поєднує сенсорний моніторинг із криптографічно захищеним реєстром і враховує обмежені фінансові та кадрові ресурси МСФГ. Запропонована модель трансформує систему контролю якості з періодичного документального підтвердження у безперервний цифровий аудит, що забезпечує вищий рівень доказовості, знижує інформаційну асиметрію та підвищує конкурентоспроможність аграрної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Оскільки ця модель є не лише технологічним рішенням, а комплексною організаційно-правовою системою, що поєднує розподілене управління даними, автоматизований контроль критичних параметрів і механізми відповідальності.

ОПТИМІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ АГРОПІДПРИЄМСТВА В ЛЮДИНОЦЕНТРИЧНИХ ЦИФРОВИХ ЕКОСИСТЕМАХ

*Софія ЗЕМЕЛЬКО, здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Владислава КОЗЕНКОВА,
к. е. н., доцент, доцент кафедри
інформаційних систем і технологій*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Сучасний етап розвитку світового агропромислового комплексу характеризується безпрецедентним зростанням обсягів даних. Агробізнес сьогодні трансформується у складну стохастичну систему, функціонування якої залежить від множини зовнішніх і внутрішніх факторів. У цьому контексті формалізація інформаційних потоків виступає не просто як технічний засіб збору статистичних показників, а як критично важливий механізм структурування знань, що дозволяє мінімізувати ентропію управлінських рішень.

Перехід від суто технічної автоматизації до так званої Індустрії 5.0, тобто до людиноцентричних цифрових екосистем вносить у цей процес новий вимір – соціально-екологічну відповідальність та синергію когнітивних здібностей людини з обчислювальною потужністю штучного інтелекту. Формалізація стає мостом між фізичними процесами та їх віртуальними репрезентаціями.

Фундаментом будь-якої системи передачі даних є математична теорія зв'язку. В агротехнічних системах інформаційний потік розглядається як послідовність повідомлень, що передаються від первинних джерел (сенсорів, метеостанцій, супутників) до центру обробки. Головною перешкодою на цьому шляху є інформаційний шум – випадкові викривлення, зумовлені технічними збоями, атмосферними явищами або специфікою біологічного середовища.

Кількісно оцінити міру невизначеності системи можливо за допомогою формалізації за принципами Шеннона. Чим вища якість формалізації, тим більше корисної інформації отримує суб'єкт управління. Це досягається шляхом розробки спеціальних протоколів кодування та надмірності даних, що гарантують цілісність сигналу в умовах низької пропускну здатності сільських мереж зв'язку. Таким чином, формалізація перетворює хаотичні імпульси на структуровані знання, готові до подальшого аналізу.

Одним із найскладніших аспектів формалізації в агросекторі є динамічність об'єктів спостереження. Стан ґрунту або вегетаційний індекс рослини не є статичними величинами. Для їх точного опису в реальному часі застосовується рекурсивна фільтрація, відома як фільтр Калмана.

Цей підхід дозволяє формалізувати процес «передбачення-корекції». Система будує апріорну модель стану (наприклад, прогнозовану вологість на основі попередніх вимірів та випаровування) і зіставляє її з новими вимірюваннями, які завжди мають похибку. Формалізація цього процесу дозволяє відсікати аномальні значення та згладжувати траєкторії руху

автономної техніки, забезпечуючи високу точність операцій у полі. Це перетворює дискретні, зашумлені дані на безперервний та достовірний інформаційний потік.

У парадигмі Індустрії 5.0 формалізація досягає найвищого рівня у створенні цифрових двійників (Digital Twins). Це повномасштабна цифрова репліка агропідприємства, яка інтегрує в собі всі наявні інформаційні потоки: від генетичного потенціалу насіння до логістичних ланцюгів.

Цифровий двійник дозволяє проводити симуляційні експерименти у віртуальному середовищі, оцінюючи наслідки різних стратегій внесення добрив або засобів захисту рослин. Такий рівень формалізації забезпечує прогнозованість біологічних процесів, що раніше вважалися випадковими. Вона дозволяє агропідприємству перейти до проактивного управління, коли дії виконуються не за фактом появи проблеми, а на основі предиктивного аналізу її ймовірності.

Ефективність формалізації інформаційних потоків має чітке економічне вираження. Вона базується на зниженні транзакційних витрат та оптимізації використання ресурсів. Коли інформація формалізована, час на пошук, обробку та верифікацію даних скорочується експоненціально.

Математично ефективність визначається як приріст врожайності та збереження ресурсів при заданих інвестиціях у цифрову інфраструктуру. Окрім прямого прибутку, важливим є показник стійкості, тобто здатності підприємства швидко адаптуватися до екстремальних погодних умов або ринкових коливань. Формалізовані потоки дозволяють ідентифікувати слабкі ланки в ланцюгу створення вартості та вчасно їх коригувати, що є критично важливим для великих агрохолдингів.

На відміну від попередніх етапів цифровізації, Індустрія 5.0 ставить у центр системи людину-фахівця. Формалізація інформації тут спрямована на посилення когнітивних можливостей агронома. Дані подаються не як масиви цифр, а як обґрунтовані рекомендації, що враховують не лише економіку, а й екологічні наслідки.

Окремим вектором розвитку є формалізація екологічного впливу. Сучасні інформаційні потоки включають дані про вуглецевий слід, стан ґрунтової біоти та збереження водних ресурсів. Це дозволяє підприємству інтегруватися у глобальні ініціативи сталого розвитку. Формалізація екологічних показників стає юридичною та репутаційною необхідністю, перетворюючи агропідприємство на екологічно відповідальну ланку світової економіки.

Формалізація інформаційних потоків є ключовим інструментом еволюції агропідприємства в епоху глобальних викликів. Застосування теорії інформації та методів цифрового моделювання дозволяє трансформувати сільськогосподарську діяльність із ризикованого промислу на високотехнологічну, керовану та сталу галузь. Перехід до Індустрії 5.0 завершує цей процес, гармонізуючи технічний прогрес із соціальними та екологічними потребами суспільства.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

*Павло КОТОВ, здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Водні біоресурси та аквакультура»*

*Науковий керівник: Вікторія ДМИТРИЄВА,
к. і. н., доцент, доцент кафедри
інформаційних систем і технологій*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Цифровий формат збору, аналізу, збереження та поширення інформації змінює підходи до прийняття рішень. Замість паперових документів, які потребують більшого часу на укладання, узгодження та аналіз, сучасні господарства все частіше використовують електронні засоби, які є більш оптимальними з точки зору актуальності, зниження матеріальних витрат, економії часу та людських ресурсів.

Цифровий формат має свої переваги та недоліки. До переваг, завдяки яким цей формат став не просто популярним, а, навіть, необхідним, відносять можливість швидкого отримання даних, тиражування контенту та передачі інформації на значну відстань, можливість прискорення та автоматизації обробки, компактність збереження, надійність та довговічність в умовах активної масової роботи споживачів інформації в режимі реального часу. Водночас, всеосяжна доступність цифрового формату та швидкість реплікації документів, текстів, зображень несуть потенційні загрози в аспекті порушення авторських прав, викривлення суті контенту, фальсифікації та підробки. Алгоритми штучного інтелекту розмивають персоналізовану приналежність результатів інтелектуальної праці одразу ж, щойно твір (текстовий, зображення, мультимедіа) автора потрапляє до інтернет. Відбувається це завдяки використанню ІІІ величезних масивів доступних даних, на яких він навчається, та генерації на їх основі нових результатів, які часто містять в собі фрагменти чужих напрацювань.

Разом з тим, інформаційні технології відіграють ключову роль в оптимізації виробничих процесів, сприяють підвищенню ефективності діяльності бізнесу та сільського господарства. В інтелектуальному середовищі, як і в бізнесі, спостерігається активне використання цифрових періодичних видань та спеціалізованих баз даних, хмарних бібліотечних технологій формування баз знань та інших ресурсів. Зокрема, бази знань стали незамінним ресурсом для прийняття рішень господарствами в умовах невизначеності.

Для сфери водних біоресурсів та аквакультури актуальним стало питання залучення засобів геоінформаційних платформ, розробка спеціалізованих сайтів, використання хмарних технологій, цифрове картографування, онлайн моніторинг показників середовища проживання популяцій, застосування технологій штучного інтелекту для моделювання ситуації та прогнозу розвитку аквакультур. Наприклад, ГІС-платформи забезпечують точний аналіз, планування та моніторинг виконання проєктів в сфері водних біоресурсів, а

також допомагають відстежувати якість води та роботу інфраструктури в режимі реального часу. Технології децентралізації інформації та зберігання її у вигляді неперервного ланцюга блоків, або блокчейн, підвищують ефективність управління та контролю за умовами та середовищем, в яких розвивається аквакультура, а також допомагають відстежувати ріст та розмноження водних організмів.

У світовому масштабі інформаційні технології допомагають фіксувати забруднення водойм, прилеглих територій та повітря. Вони сприяють дотриманню показників якості, розроблених та затверджених Європейським Союзом, окремими державами та установами. З цією метою застосовують технології комп'ютерного моделювання та симуляції. З 2020 року в Україні впроваджувалась програма «EU4Environment» для підтримки розвитку циркулярної економіки, суть якої полягала у чистому виробництві та запобіганні забрудненню в тому числі і водного середовища, що може викликати масове вимирання окремих видів культур.

Особливо нагальним стало вирішення проблем із застосування цифрових технологій контролю та запобігання ризикам в умовах війни, коли є потреба у виявленні територій зневоднення ставків та річок внаслідок підриву гідроелектростанцій, потрапляння шкідливих речовин (наприклад, розлив нафти внаслідок затоплення, руйнування танкерів чи суден, поширення вибухових речовин внаслідок мінування та підриву, скидів хімічних засобів та ін.). Зазначимо, що підриу у 2023 році російськими військами дамби Каховського водосховища на території України спричинило руйнацію цілої екосистеми, викликало проблеми водопостачання житлових районів України, призвело до екологічної катастрофи, гуманітарної кризи, руйнації в системі інфраструктури, призвело до збитків у сільському господарстві та завдало непоправної шкоди розвитку аквакультури.

Слід зазначити, що саме по собі застосування цифрових технологій не здатне запобігати навмисним злочинним діям країни-агресора в період війни чи окремих людей в мирний час. Однак, вони допомагають стежити, фіксувати, інформувати міжнародну спільноту, надавати допомогу, моніторити на місці ситуацію в режимі реального часу та попереджати про можливу небезпеку.

У майбутньому, цифрові технології зможуть допомагати відновлювати необхідний мікроклімат штучних водойм, контролювати надходження поживних речовин та підтримувати життєвий баланс для функціонування аквакультур.

Список використаних джерел.

1. Мельниченко С. Г. Інтелектуальні та цифрові технології управління водними ресурсами в Україні в контексті повоєнного відновлення. 2025. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16522216>
2. Сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/>
3. Сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/>

ЕЛЕКТРОННА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТВАРИН (ЧІПУВАННЯ): ЯК ПРАЦЮЮТЬ БАЗИ ДАНИХ ТА ЇХНЯ РОЛЬ У РОБОТІ ВЕТЕРИНАРА

Вікторія ЛАВРЕЦЬКА, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, ОПП «Ветеринарна медицина»

Науковий керівник: Євген ЗДОРОВИЙ, викладач кафедри інформаційних систем і технологій

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Ідентифікація – процес з ототожнювання тварини, шляхом присвоєння їй унікального ідентифікаційного номера із використанням візуальних, електронних та змішаних засобів ідентифікації в залежності від виду та призначення тварини, видача документів на тварин (паспортів, ветеринарних карток, реєстраційних свідоцтв), а також подальшим внесенням ідентифікаційного номера до відповідних реєстрів. Завдяки цьому створюється можливість простежуваності тварини протягом усього її життя, що має суттєве значення як для власників, так і для ветеринарних спеціалістів та державних контролюючих органів.

Метою даної роботи є структурування необхідних теоретичних знань про ідентифікацію тварин, функціонування електронних баз даних для ідентифікування та вивчення можливостей використання їх в ветеринарній медицині.

Станом на сьогодні однією із важливих процедур для власників тварин та фермерських господарств є чіпування тварин. Електронна ідентифікація тварин запроваджена в світі вже понад 15 років і в багатьох країнах закріплена законодавчо.

Радіочастотна ідентифікація – радіочастотне розпізнавання за допомогою закріплених за об'єктом спеціальних міток, які є носіями інформації для ідентифікування. Цей метод має стійку назву «RFID-технології», і став основою побудови сучасних безконтактних інформаційних систем. Особливості даної технології полягають в тому, що RFID-міткам не потрібен контакт або пряма видимість і дані можуть бути отримані на відстані, а також у швидкості та точності читання міток, що дозволяє виконувати велику кількість сканувань.

Класифікація систем ідентифікації

- Державні системи ідентифікації – використовують єдиний стандарт нумерації тварин для загальнонаціонального обліку і моніторингу;

- Локальні системи ідентифікації (господарства, клуби) – використовують власні стандарти нумерації для забезпечення обліку тварин в межах господарства, клубу.

В електронній системі ідентифікації використовується три основних компоненти: зчитувач – ридер, сканер, ідентифікатор; мікрочіп – транспондер, датчик, мітка та комп'ютерна система обробки даних.

Чіпування – найбільш сучасний, безпечний, вартісний та оптимальний метод ідентифікації тварин. Чіпування тварин відбувається методом введення під шкіру спеціального мікрочіпа, що містить унікальний ідентифікаційний код. Цей код легко зчитується за допомогою спеціального сканера, який

дозволяє отримати дані про саму тварину та її власника — прізвище, ім'я, адресу й контактний телефон. Уся інформація заноситься до єдиного державного реєстру чіпованих тварин України, а також до міжнародних онлайн-баз. Мікročіпи виготовляються відповідно до міжнародних стандартів, що забезпечує сумісність зі сканерами різних виробників.

Процедура чіпування здійснюється одноразовим аплікатором, а сам мікročіп знаходиться у капсулі розміром 12 мм, діаметром 2,1 мм, виготовленій із біосумісного скла, яке не викликає відторгнення організмом. Згодом капсула обростає тканиною та залишається на місці, не переміщуючись усередині тіла тварини. Введення здійснюється у ділянку холки й за відчуттями для тварини не відрізняється від звичайної ін'єкції. Чіпування можливе у будь-якому віці, адже капсула добре приживається як у молодих, так і у дорослих тварин.

Однією з ключових переваг мікročіпа є його довговічність. На відміну від нашійників чи бирок, які можуть загубитися або пошкодитися, мікročіп функціонує протягом усього життя тварини. Це забезпечується завдяки міцній конструкції, відсутності рухомих елементів чи джерел живлення, а також герметичній капсулі, що захищає його від зовнішніх впливів і природних процесів в організмі. Таким чином, чіпування гарантує постійну та надійну ідентифікацію.

Для здійснення заходів по реєстрації та ідентифікації сільськогосподарських тварин в Україні існують електронні бази даних, такі як Єдиний державний реєстр тварин, який є державним, SAFE-ANIMAL, Animal ID, які є міжнародними, та інші. Бази даних можуть відрізнятися, залежно від спрямованості використання, проте спільна риса полягає в тому, що до електронного коду дописують додаткову інформацію про тварину. Фільтрація даних проводиться за різними параметрами. Бази даних дозволяють систематизувати відомості про тварин та вести електронний обліковий журнал, що містить протокол чіпування, історію хвороби та іншу інформацію про тварину.

Отже, електронна ідентифікація тварин, зокрема чіпування, є безпечним і надійним способом ототожнення тварин. Поєднання мікročіпів із електронними базами даних забезпечує централізований облік, простежуваність і доступність інформації, допомагаючи в практиці ветеринара. Роль баз даних полягає у збереженні та систематизації відомостей, які дозволяють ветеринарному лікарю підвищити якість діагностики, лікування та профілактики захворювань.

Список використаних джерел.

1. Бабич А., Дарницька Д., Галко Д. Інформаційні технології для автоматизації процесів ідентифікації і реєстрації тварин в Україні, ДДАУЕ. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/4380/1/Бабич.pdf>

2. Чіпування тварин: надійний спосіб ідентифікації та турбота про безпеку. Головне управління Держпродспоживслужби в Черкаській області. URL: <https://www.cherk-consumer.gov.ua/novyny/4891-chipuvannia-tvaryn-nadiinyi-sposib-identyfikatsii-ta-turbota-pro-bezpeku-uliublentsiv>

3. Ідентифікація / Агентство з ідентифікації та реєстрації тварин (AIPT). URL: <https://www.agro-id.gov.ua/identifikaciya/>

ЦИФРОВІ ОСВІТНІ ТА КОНСАЛТИНГОВІ СЕРВІСИ ДЛЯ ФЕРМЕРІВ УКРАЇНИ

*Діана НАЗАРЕЦЬ, здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, ОПП «Садово-паркове господарство»*

*Науковий керівник: Інна ШРАМКО, старший викладач
кафедри інформаційних систем і технологій*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Цифрові освітні та консалтингові сервіси для фермерів є важливим елементом сучасної трансформації аграрного сектору, яка пов'язана з широким впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій у сільське господарство. Цифрові освітні та консалтингові сервіси представляють собою комплекс онлайн-інструментів, які забезпечують доступ до навчальних матеріалів, баз даних, експертних консультацій та інтерактивних освітніх програм. Вони можуть функціонувати у вигляді спеціалізованих веб-платформ, мобільних додатків або інтегрованих інформаційних систем, що поєднують декілька функцій одночасно. Основною перевагою таких сервісів є можливість отримання знань та консультацій незалежно від географічного розташування користувача.

Одним із ключових напрямів розвитку цифрових освітніх сервісів є створення онлайн-платформ знань. Такі платформи являють собою великі інформаційні ресурси, що містять систематизовані дані про агротехнології, сорти сільськогосподарських культур, системи удобрення, методи захисту рослин, технології обробітку ґрунту та інші аспекти аграрного виробництва. Окрім текстових матеріалів, такі платформи часто містять відеолекції, навчальні презентації, інтерактивні курси та вебінари, що дозволяє користувачам отримувати знання у різних форматах. Значна частина таких ресурсів також надає доступ до наукових публікацій, результатів досліджень та прикладів успішних практик, які демонструють реальні результати впровадження інноваційних технологій у різних країнах світу. Онлайн-платформи знань відіграють важливу роль у поширенні інновацій у сільському господарстві.

Поряд із освітніми платформами важливу роль відіграють цифрові консалтингові сервіси, які забезпечують фермерів професійною підтримкою та рекомендаціями експертів. Сучасні інформаційні технології дозволяють організовувати консультації у дистанційному форматі, використовуючи відеозв'язок, спеціалізовані онлайн-чати або мобільні додатки. Завдяки цьому фермери можуть отримувати допомогу від агрономів, економістів, юристів та інших фахівців. Такі консультації можуть стосуватися широкого кола питань, включаючи вибір агротехнологій, оптимізацію виробничих процесів, управління фінансами, юридичні аспекти ведення аграрного бізнесу та вихід на нові ринки збуту.

Ще одним важливим напрямом розвитку цифрових освітніх сервісів є організація онлайн-тренінгів та навчальних програм для аграріїв. Такі програми можуть охоплювати різні аспекти аграрного бізнесу, включаючи використання сучасних технологій, управління ризиками, фінансове планування, маркетинг аграрної продукції та впровадження цифрових інструментів управління господарством.

Серед міжнародних прикладів цифрових освітніх платформ варто відзначити FAO e-learning Academy, створену Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН. Ця платформа пропонує широкий спектр онлайн-курсів з аграрної тематики, які охоплюють питання сталого розвитку сільського господарства, управління природними ресурсами, продовольчої безпеки, аграрної політики та цифровізації аграрного сектору. Іншим прикладом освітніх цифрових платформ є AgriAcademy та Digital Green, які активно використовуються у країнах, що розвиваються. Ці платформи спрямовані на підвищення рівня знань фермерів шляхом поширення практичної інформації про ефективні методи ведення сільського господарства.

Окрім міжнародних платформ, важливу роль у розвитку цифрової аграрної освіти відіграють національні освітні установи. Зокрема, аграрні університети багатьох країн створюють власні онлайн-платформи, які містять навчальні курси, методичні матеріали, відеолекції та результати наукових досліджень. Такі платформи сприяють поширенню наукових знань серед фермерів та допомагають інтегрувати результати досліджень у практичну діяльність аграрних підприємств. Крім того, університети часто організовують дистанційні програми підвищення кваліфікації для фермерів та менеджерів аграрних підприємств.

Використання цифрових освітніх та консалтингових сервісів має значні переваги для аграрного сектору. Однією з головних переваг є доступність знань незалежно від місця проживання користувача. Фермери, які працюють у віддалених регіонах, можуть отримувати доступ до навчальних матеріалів та консультацій так само легко, як і аграрії у великих містах. Крім того, цифрові платформи дозволяють оперативну оновлювати інформацію про нові технології, аграрні інновації та зміни на ринку.

Таким чином, цифрові освітні та консалтингові сервіси стають важливим інструментом розвитку сучасного аграрного сектору. Вони забезпечують аграріям України доступ до знань, професійної підтримки та інноваційних технологій, що сприяє підвищенню ефективності виробництва та конкурентоспроможності аграрного бізнесу. Подальший розвиток таких сервісів сприятиме поширенню сучасних агротехнологій, інтеграції науки та практики та формуванню нової моделі аграрної освіти, яка базується на використанні цифрових технологій і глобального обміну знаннями.

ПОЛПШЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ КОМУНІКАЦІЙ В АГРОСФЕРІ

Поліна ПЕРЕЖОГІНА, здобувачка першого (бакалаврського)

рівня вищої освіти, ОПП «Економіка»

Науковий керівник: Наталя ВАСИЛЬЄВА,

д. е. н., професор, професор кафедри

інформаційних систем і технологій

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Сучасні технології, такі як сліпий метод друку та голосовий набір тексту, є важливими інструментами для підвищення ефективності електронних комунікацій. Їх інтеграція в різні галузі, зокрема економічний профіль агросфери, може значно покращити продуктивність, зменшити кількість помилок та оптимізувати робочі процеси.

Друк дотиком, також відомий як набір наосліп, – це особливий метод друку на клавіатурі, не дивлячись на неї. Це навичка, яка не приходить природно, і їй потрібно вчитися. Основною відмінністю між набором сліпим методом тексту та звичайним є кількість задіяних пальців. Не підготовлена людина друкує двома чи чотирма пальцями, але при сенсорному наборі використовує всі десять. Тому метод іноді називають «десятипальцевим друкуванням».

Переваги сліпого методу друку полягають в наступному.

1. *Швидкість і продуктивність:* Завдяки використанню всіх десяти пальців можна друкувати до 200 слів за хвилину, що є критично важливим для роботи з великими обсягами інформації, наприклад, в аналізі аграрних ринків чи веденні бухгалтерії фермерських господарств.
2. *Менше помилок:* Постійний фокус на тексті на екрані знижує ймовірність друкарських помилок, що важливо при створенні звітів, облікових документів або контрактів.
3. *Зменшення втоми:* Ергономічна постава і мінімальний рух очей сприяють зниженню фізичного та ментального навантаження, що актуально для працівників, які багато часу проводять за комп'ютером.
4. *Підвищення привабливості для роботодавців:* Вміння швидко та якісно друкувати всліпу є цінним скілом у професіях, пов'язаних із електронними комунікаціями.
5. *Розвиток когнітивних навичок:* Освоєння цього методу підтримує пластичність мозку, що корисно для спеціалістів будь-якого віку.
Проте необхідно згадати і про недоліки сліпого методу друку.
1. *Часові витрати на навчання:* Освоєння методу потребує кількох тижнів регулярних тренувань.
2. *Необхідність самодисципліни:* Для досягнення високих результатів потрібні щоденні вправи.

Аналізуючи застосування в агросфері, можна дійти висновку, що сліпий метод друку може бути корисним для фермерів, які працюють з

агрономічними базами даних, складають звіти про врожайність, розробляють бізнес-плани чи ведуть облік витрат. Наприклад, швидке і точне введення даних про закупівлі чи продаж продукції сприяє оперативності прийняття рішень.

Для оцінки продуктивності сліпого набору використовують показник швидкість друку. Це показник того, як швидко ви набираєте текст. Він залежить від точності (кількості правильних натискань) і вимірюється у символах (CPM) або словах (WPM) за хвилину. Середня швидкість набору двома пальцями складає 30 WPM або 150–200 CPM. Метод десяти пальців дозволяє друкувати майже вдвічі швидше. Максимум для звичайного набору – 50 WPM, а для сліпого – понад 200. Хоча такі результати досягають лише майстри, навіть непрофесіонали можуть досягати 60 WPM. Середній показник сліпого друку перевищує рекорд звичайного методу.

Існує декілька практик для покращення навичку сліпого методу друку.

- **Постановка рук:** Руки повинні бути розташовані так, щоб пальці лежали на базових клавішах (ASDF для лівої руки та JKL; для правої у розкладці QWERTY).
- **Регулярні тренування:** Щоденні заняття по 15–30 хвилин для закріплення моторної пам'яті.
- **Правильна постава:** Під час друку важливо дотримуватись ергономічних правил (прямий хребет, правильний кут між рукою та клавіатурою).

Якщо ви хочете збільшити швидкість друку, то доречно вивчити метод десяти пальців. Це можна зробити за допомогою спеціальних клавіатурних тренажерів, які надають можливість попрактикуватися та опанувати навичку, наприклад

- ✓ **TypingClub** – інтерактивний тренажер з покроковим навчанням (URL: <https://www.typingclub.com/>);
- ✓ **TouchTypingStudy** – навчальний сайт з 15 безкоштовними уроками вдосконалення навичок швидкого й точного друку (URL: <https://www.typingstudy.com/uk-ukrainian-2/>);
- ✓ **Keybr** – автоматичне генерування вправ на основі ваших помилок (URL: <https://www.keybr.com/uk>).

Іншим корисним інструментом поліпшення електронних комунікацій є голосовий набір, або розпізнавання мовлення, – це технологія, яка перетворює усну мову на текст. Вона використовується для створення документів, електронних листів, заміток, а також забезпечення доступності електронних комунікацій для людей із вадами письма або фізичними обмеженнями.

Голосовий набір працює за допомогою технології розпізнавання мови, що дозволяє користувачам диктувати свої думки або команди. Процес починається, коли користувач говорить у мікрофон, який є основним апаратним обладнанням, що використовується.

Переваги голосового набору полягають в наступному.

1. *Багатозадачність*: Дозволяє створювати текстові документи, залишаючи руки вільними для інших завдань, наприклад, під час огляду полів або роботи з технікою.
2. *Доступність*: Полегшує роботу людям із фізичними обмеженнями чи травмами.
3. *Ефективність*: Професійне програмне забезпечення здатне обробляти до 150 слів за хвилину, що суттєво перевищує середню швидкість друку вручну.

Сфери застосування в агросекторі включають такі напрями.

1. *Автоматизація звітності*: Голосовий набір допомагає оперативно складати звіти про стан полів, результати обстежень або погодні умови.
2. *Комунікація*: Створення електронних листів, інструкцій для працівників або заміток на ходу.
3. *Освіта і навчання*: Використання голосового набору для створення навчальних матеріалів, презентацій чи лекцій з агрономії.

Наприклад, фермер може диктувати звіт про врожайність під час огляду поля, і система автоматично перетворить голос на текст. Або ж використання голосового набору є зручними засобом для перекладу агротехнічних документів на різні мови з метою роботи на міжнародних ринках.

Звісно, голосовий набір тексту істотно випереджає за продуктивністю сліпий метод друку. А саме, за швидкістю програмне забезпечення для розпізнавання мовлення може транскрибувати понад 150 слів за хвилину (WPM), тоді як середня швидкість друку лікарів – близько 30 WPM. Навіть професійні друкарі (50–80 WPM) поступаються швидкості диктування.

Сучасні програми для розпізнавання мовлення дозволяють миттєво й точно перетворювати голос на текст. Найкращі програми для диктування перераховані нижче:

1. Transkriptor
2. Голосовий набір тексту Google
3. Windows Розпізнавання мовлення
4. Диктант від Apple
5. Dragon NaturallySpeaking
6. Dictation.io

У підсумку, впровадження сліпого методу друку та голосового набору тексту в агросферу сприяє підвищенню ефективності електронних комунікацій, зменшенню помилок та економії часу. Ці технології допомагають оптимізувати управлінські процеси, автоматизувати звітність і створювати якісніші документи. В умовах зростаючої цифровізації аграрного сектору, їх освоєння є важливим кроком для покращення конкурентоспроможності та продуктивності підприємств.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У САДОВО-ПАРКОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ІТ

Софія СВИСТУН, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «Садово-паркове господарство»

Науковий керівник: Світлана НУЖНА, к. е. н., доцент, доцент кафедри інформаційних систем і технологій Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Сьогодні садово-паркове господарство трансформується з традиційної сфери благоустрою у високотехнологічну екосистему, де ефективність управління безпосередньо залежить від глибини впровадження інформаційних технологій. Автоматизація логістичних процесів у цій галузі – від точного розподілу водних ресурсів за допомогою IoT-датчиків до оптимізації маршрутів обслуговуючої техніки через ГІС-платформи – дозволяє подолати головні виклики: надмірне використання ресурсів та складність моніторингу живих активів на великих площах. Використання інструментів Big Data та інтелектуальних систем управління перетворює логістику парку з реактивного виправлення проблем на предиктивну стратегію, що забезпечує сталий розвиток міських зелених зон та значну економію бюджетних коштів.

Крім того, сучасне садово-паркове господарство – це складна галузь, ефективність якої залежить від чіткої логістики: планування потреб, управління запасами та координації техніки. Традиційні методи управління сьогодні поступаються інформаційним технологіям, які дозволяють автоматизувати операції та підвищити точність використання ресурсів. В українській практиці цей напрям активно розвивається через адаптацію аграрних та муніципальних систем.

Зокрема, для інвентаризації об'єктів в Україні застосовують геоінформаційні системи Field-Map та Zerum GIS, що дозволяють створювати цифрові карти та паспорти дерев. У великих містах України цифровізація логістики впроваджується через концепцію Smart City. Наприклад, КО «Київзеленбуд» (м. Київ) нараховує 125 парків і 664 сквери. Це є ціле територіальне об'єднання підприємств зеленого будівництва та експлуатації зелених насаджень міста, що виконують комплекс робіт із зеленого будівництва, утримання зелених насаджень, що закріплені за підприємствами на праві господарського відання, технічного нагляду за зеленими насадженнями міста, закріпленими та підконтрольними їм, вирощування садивного матеріалу декоративних дерев та кущів, квіткової продукції, надання послуг замовникам в озелененні та благоустрою території, виробництві та реалізації товарів народного споживання і деревини та т. ін. Також, в КО «Київзеленбуд» запроваджено онлайн-карту дерев та систему моніторингу поливальної техніки через GPS-трекери.

«Зелений Львів» (м. Львів) активно використовує ГІС-технології для інвентаризації паркових зон та обліку стану вікових дерев. Для цифрового

картування парків та інвентаризації дерев такі геоінформаційні системи успішно впроваджено в Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка(Київ) для цифрової каталогізації колекцій та управління територією

Дистанційний моніторинг вегетації здійснюється через платформу Cropio та дрони (DJI, Skydio). Крім того, дрони DJI та Skydio застосовуються для аерофотозйомки та оперативного виявлення хворих насаджень у великих паркових зонах. Найбільші представники ринку використовують ІТ-системи (Cropio, AgriChain, GPS-моніторинг), не лише для полів, а й для управління інфраструктурою своїх офісних комплексів, баз відпочинку та соціальних об'єктів (парків, зон відпочинку). Компанія «Астарта-Київ» через свою дочірню ІТ-компанію AgriChain впровадили повний цикл управління ресурсами та логістикою. Їхня система модулів (Land, Farm, Scout) дозволяє точно планувати роботи та облік матеріалів. Компанія «Кернел» використовує складні ГІС-системи та супутниковий моніторинг для контролю за вегетацією та автоматизації логістики техніки. «Миронівський хлібопродукт» активно впроваджує дрони та системи точного землеробства, які адаптуються для благоустрою територій підприємств.

Підприємства, що спеціалізуються на вирощуванні декоративних рослин та створенні парків "під ключ", використовують ІТ для складського обліку та автоматичного поливу. Популярний розсадник «Зелена Країна» (Київська обл.) використовує системи автоматизації для обліку величезного асортименту декоративних рослин та логістики їхньої доставки.

Ландшафтне бюро Beloded Landscaping, яке застосовує інженерне проектування з використанням спеціалізованого програмного забезпечення для створення складних міських просторів. Господарство «Ваш Сад» (м. Одеса, м. Київ) використовує автоматизовані системи управління садовими центрами та логістикою поставок рослин з-за кордону.

Транспортна логістика та контроль спецтехніки в Україні базуються на GPS-платформах типу Wialon що є стандартом для комунальних підприємств (наприклад, Київзеленбуд). Облік саджанців на складах автоматизують через конфігурації облікових програм, а модульні рішення від AgriChain (використовує агрохолдинг «Астарта-Київ»).

Додаткову ефективність забезпечують «розумні» системи поливу (Hunter, Rain Bird), що керуються дистанційно через мобільні мережі. Так автоматизоване керування поливом на базі систем Hunter або Rain Bird мінімізує використання води завдяки датчикам вологості та метеостанціям

Отже, впровадження цих технологій такими лідерами ринку, як розсадник «Зелена Країна» чи ландшафтне бюро Beloded Landscaping, доводить, що автоматизація логістики дозволяє перейти до моделі Smart City. Це забезпечує раціональне використання бюджетних коштів, зниження витрат на паливо та добрива, а також гарантує сталий розвиток міських екосистем.

ТОКЕНІЗАЦІЯ АКТИВІВ ЯК НОВИЙ ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ

*Володимир СЕРЕДА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Гідротехнічне будівництво, водна інженерія та водні технології»*

*Науковий керівник: Олександр КАРАМУШКА,
к. е. н., доцент, завідувач кафедри
інформаційних систем і технологій*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

В умовах стрімкої цифровізації світової економіки та активного розвитку фінансових технологій відбувається трансформація традиційних механізмів функціонування фінансових ринків. Сучасна фінансова система поступово переходить від класичних інструментів інвестування до інноваційних цифрових моделей управління активами, що базуються на використанні технологій розподілених реєстрів, штучного інтелекту, великих даних та автоматизованих фінансових платформ. Одним із найбільш перспективних напрямів розвитку цифрових фінансів є токенізація активів, яка розглядається як новий фінансовий інструмент, здатний суттєво змінити підходи до інвестування, управління власністю та організації фінансових операцій. Її поява стала логічним результатом еволюції фінансових технологій та поширення блокчейн-інфраструктури, що забезпечує нові можливості для обліку, передачі та управління активами у цифровому середовищі.

Токенізація активів у сучасних умовах розвитку цифрової економіки виступає одним із найбільш трансформаційних фінансових інструментів, що формує принципово нову модель функціонування фінансових ринків, інвестиційних механізмів та управління власністю. Її сутність полягає у процесі цифрового представлення реального або фінансового активу у вигляді токена на основі технології розподіленого реєстру (DLT), найчастіше блокчейну, що забезпечує можливість поділу права власності на дрібні частки, їх обігу, передачі та обліку у цифровому середовищі без необхідності традиційних посередників. У цьому контексті токенізація стає логічним етапом еволюції фінансових інструментів – від матеріальних форм активів до електронних записів і далі до програмованих цифрових прав власності. Вона не лише відображає технологічну зміну способу обліку активів, але й трансформує саму природу фінансових відносин, знижуючи бар'єри входу на ринок, підвищуючи ліквідність і забезпечуючи нові механізми фінансування економіки.

Токенізація передбачає, що будь-який актив – матеріальний або нематеріальний – може бути оцифрований у вигляді токена, який містить інформацію про права власності або інші майнові права. Це можуть бути традиційні фінансові інструменти, такі як акції, облігації, деривативи, або ж реальні активи – нерухомість, земля, предмети мистецтва, інфраструктурні об'єкти, товарні ресурси, а також права інтелектуальної власності чи майбутні грошові потоки. Завдяки цьому формується новий клас фінансових активів – токенизовані активи, що поєднують у собі властивості традиційних інвестиційних інструментів та цифрових фінансових технологій. У такій моделі право власності стає програмованим, що означає можливість автоматизації

виконання умов угод через смарт-контракти, які самостійно реалізують транзакції відповідно до закладених алгоритмів.

Важливою особливістю токенизації є можливість фракціоналізації активів, тобто поділу їх на малі частки, що робить інвестування доступним для ширшого кола учасників ринку. Наприклад, об'єкт нерухомості або інфраструктурний проєкт може бути поділений на тисячі токенів, кожен з яких представляє частку у праві власності або доходу. Це сприяє демократизації інвестування, зменшенню порогів входу та формуванню нових моделей колективного фінансування. У результаті виникає можливість мобілізації капіталу навіть для тих активів, які традиційно вважалися малоліквідними або недоступними для широкого кола інвесторів. Таким чином, токенизація сприяє підвищенню ефективності використання капіталу в економіці.

З точки зору фінансової інфраструктури токенизація змінює роль посередників у фінансових операціях. Традиційно облік прав власності, кліринг і розрахунки здійснюються через складну систему фінансових інститутів – депозитаріїв, банків, реєстраторів, бірж. У токенизованій моделі ці функції частково або повністю автоматизуються за допомогою блокчейн-платформи. Це дозволяє скоротити операційні витрати, зменшити часові затримки при здійсненні транзакцій та підвищити прозорість операцій. Оскільки всі транзакції фіксуються у незмінному розподіленому реєстрі, знижується ризик шахрайства або подвійного обліку прав власності.

З фінансово-економічної точки зору токенизація активів створює нові можливості для залучення інвестицій, зокрема через використання моделей токенизованого фінансування, що можуть виступати альтернативою традиційним механізмам, таким як IPO чи банківське кредитування. Токенизовані активи можуть розміщуватись на спеціалізованих цифрових платформах і продаватись інвесторам у глобальному масштабі, що сприяє інтеграції локальних фінансових ринків у світову фінансову систему. Це особливо актуально для економік, що розвиваються або перебувають у стані трансформації, оскільки відкриває доступ до міжнародного капіталу без необхідності повної інтеграції у традиційну фінансову інфраструктуру.

Значний потенціал токенизації проявляється і в контексті управління ризиками та підвищення прозорості фінансових потоків. Використання смарт-контрактів дозволяє автоматично виконувати фінансові зобов'язання – наприклад, виплату дивідендів або процентів – що знижує операційні ризики та забезпечує своєчасність виконання умов договорів. Крім того, відкритість блокчейн-реєстру забезпечує можливість аудиту транзакцій у реальному часі, що підвищує довіру інвесторів і регуляторів.

У стратегічному вимірі токенизація активів може розглядатися як інструмент фінансової інновації, що сприяє розвитку нових бізнес-моделей, зокрема у сфері інфраструктурного фінансування, аграрного сектору, енергетики та інтелектуальної економіки. В умовах цифрової трансформації економіки вона стає основою для формування децентралізованих фінансових екосистем, у яких фінансові послуги надаються безпосередньо між учасниками ринку. Токенизація активів виступає не лише новим фінансовим інструментом, але й системною інновацією, що змінює структуру фінансових ринків, підходить до інвестування та управління власністю.

ПРОФЕСІЙНЕ МОВЛЕННЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ ПРАКТИКИ

LANGUAGE TECHNIQUES OF SUPPORT AND RESPECT FOR COLLEAGUES

*Alice DEMCHUK, Bachelor student in EPP Agronomy,
Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine*

A specific manifestation of a disposition to agree is kindness. Given the unconditionality of the principle of kindness as a prerequisite in relationships, two manifestations of kindness should be distinguished: kindness directly from inclination (from a feeling of love) and kindness indirectly (from a sense of duty and justice).

In a professional environment, kindness and respect are not only politeness, but also a productivity tool. Here are the main techniques:

1. *Active and empathetic listening.* Take the time to listen to your colleague.

2. *The “Pause” technique:* Don’t interrupt, let your colleague finish their thought. A 2-3 second pause after the person has stopped talking shows that you are considering their words.

3. *Verbal confirmation:* Use phrases like “I see. That’s a bright thought”, “That’s a good point.”

4. *The technique of positive substitution of criticism.* Instead of criticism, offer a suggestion: Instead of “That’s a wrong point” say: “That’s a good point. And how can we reconcile it to our budget?”

5. *The technique of positive substitution of accusations.* “I-Messages”: Express your observations through your own perception: “It would be easier to finish report if the data came a little earlier”, instead of “You are forever holding back the data.”

6. *Recognition and support.* Techniques for recognizing expertise, experience, knowledge, and qualifications in the presence of the team are a convenient tool for maintaining mutual respect.

7. *Request for expert opinion:* This is the highest form of respect. “You know best on this issue. What is your advice?”

8. *Public gratitude:* Acknowledge a colleague’s contribution in a general meeting or in a work chat (“Thank you [Name] for your help with this difficult client”).

9. *Eye contact*: Maintain gentle eye contact during the conversation.

10. *Open postures*: Avoid crossing your arms, and turn your body towards the interlocutor.

11. *Personalisation is important in written culture*: Even in instant messengers, start with a greeting and address by name.

12. *Respect for time*: Ask "Is it convenient to talk now?" before a call or a difficult question.

13. *The "Sandwich" technique for feedback*. Start with a good point (colleague's success), add a growth area inside (what needs to be changed), and end with support (confidence in the result and willingness to help).

Communication with a manifestation of affection is dictated by our urgent need for another person. A person's need for another is revealed in love, which becomes his goal, satisfaction and the source of feelings life.

Benevolence is a component of a priori disposition to compliance. It means the elimination of any prejudice and obstacle in communicating. It concords to the principle of justice, which turns our emotional-volitional structures from another person to ourselves. The moral principles of benevolence, striving for good, positivity, reliability, and helpfulness to colleagues in professional communication are based on the ideas of humanism, amicability, and social responsibility.

In business communication, gratitude and satisfaction with work performed or services received are expressed in sincere and professional phrases. It's important to be precise and specify what exactly you're grateful for, otherwise your gratitude may seem insincere. Speak professionally, avoiding an overly informal style.

Simple and effective short phrases: "Thank you for your support," "Thank you for your help"; "I'm very grateful"; "I value our partnership"; "I appreciate your expertise".

Personal yet professional gratitude: "Just thank you. That was important"; "Sincerely grateful. You were a lifesaver!"

Gratitude in formal circumstances: "With respect and gratitude for your support"; "We express our sincere gratitude for your cooperation"; "Let me express my sincere thanks".

WAYS TO ENSURE THE EQUAL RIGHTS AND THE OPPORTUNITIES

*Valeriya MAKAROVA, Bachelor student in EPP Agroengineering,
Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine*

In searching for resources for the country's development, we must ensure gender equality and provide women with opportunities equal to those of men (at least in comparison with men, since in most areas there is still inequality of opportunity) to exercise their rights and other benefits. Ensuring gender equality is a significant resource for economic and social development and security, which is still underutilised in Ukraine.

The figures demonstrate Ukraine's annual economic growth (GDP growth) could accelerate by 7% (7.53 billion dollars) if the employment rate for women is equal to that for men, and by 9% (\$10.83 billion)¹ if the employment rate for women becomes the same as in Sweden (80%). So far, against the backdrop of growing demand for labour resources, the employment rate for women in Ukraine is 45.4%, and for men – 59.3%², with a gender pay gap of more than 20%. This situation is due to various factors, including the high level of women's involvement in unpaid domestic work, problems with employment after childbirth and childcare leave, and the difficulties of balancing family and professional responsibilities, as clearly demonstrated by the coronavirus pandemic, when it was mainly women who left their jobs to care for their children; the negative consequences of gender-based violence, particularly domestic violence; the prevalence of gender stereotypes and sexist attitudes in society, etc. [1].

The effectiveness of ensuring equal rights and opportunities for women and men in all spheres of life is largely determined by the extent to which gender equality issues are integrated into institutional policy, internal organisational culture and the daily activities of executive bodies [2]. The Verkhovna Rada of Ukraine (hereinafter referred to as the VRU) is the legislative body of Ukraine, whose powers include all law-making work, in particular in the field of ensuring equal rights and opportunities for women and men, as well as the ratification of international treaties. It is the VRU has the function of shaping state gender policy in all spheres of public life, and in accordance with its powers:

- 1) defines the basic principles of the state's gender policy;
- 2) applies the principle of ensuring equal rights and opportunities for women and men in its legislative activities;

- 3) exercises parliamentary control over the implementation of legislative acts on ensuring equal rights and opportunities for women and men. "Gender equality is a sensitive indicator that demonstrates how developed and democratic a state is," noted prominent American political scientist Ronald Inglehart. The scholar devoted a separate work to the issue of the close interconnection between women's political representation and the level of democracy in society – Gender Equality and Democracy. Currently, we can all clearly observe that developed societies are gradually transitioning from a rigid hierarchical style of management to a more collegial one. The hierarchical style, or conventionally 'masculine' style, emphasises dominance and competition. Whereas the collegial style, or 'feminine' style, prioritises cooperation and support in leadership. The collegial management style is replacing the hierarchical and bureaucratic type of leadership and is considered more effective in maintaining the stability of social institutions. The Ministry of Justice, in accordance with Article 4 of the Law of Ukraine 'On Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men' and Resolution of

the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 997 of 28 November 2018 ‘Issues of conducting gender-legal expertise,’ conducts gender-legal expertise of legislation and draft regulatory acts, as well as anti-discrimination expertise [3]. At the end of January 2023, the Cabinet of Ministers of Ukraine adopted Order No. 79-r, which approved the long-awaited Action Plan for the implementation of the Concept of Communication in the Field of Gender Equality. Thus, another step has been taken towards ensuring gender equality at all levels of public life. Which areas of public life will be affected by this plan and how will it influence social relations and activities? Now, ministries and other central and local executive authorities must ensure that this plan is implemented and report annually to the Ministry of Culture and Information Policy on its implementation by 31 January. At the same time, the Ministry of Culture must collect this information and submit it to the government within two weeks. There are several ways to achieve this goal:

1. To raise awareness of the key concepts of gender equality and mechanisms for protecting women's rights. This step also includes the application of best international practices for implementing gender equality for different groups (women and men, girls and boys).

2. To raise awareness of Ukrainian and international legislation, programmes and policies that promote gender equality. Such educational work can be carried out through training, taking into account the mechanisms available in the country.

3. To work with the media. The press, television, news agencies and opinion leaders should more actively cover the topic of gender equality.

4. To organise thematic public events with the involvement of as wide an audience as possible.

5. The government bodies themselves to talk more about gender equality. For example, they should cover gender issues more often on their official websites.

6. To disseminate information about contemporary gender issues facing women and men and to discuss ways of resolving them.

7. To provide information about men who support gender equality.

8. To conduct scientific, social and other research aimed at identifying the causes of the significant difference in life expectancy between women and men. Another important task should be to take strategic measures based on the results obtained to increase average life expectancy in the future.

9. To increase the representation of women in the media as participants in stories and experts.

Of course, this list of steps is not exhaustive. But it is a minimum set that will ensure the achievement of the concept's goals in the coming years [4].

References.

1. Genderna polityka v normatyvno-pravovykh dokumentakh. Chastyna 1. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/02.2021/genderna-polityka.pdf>

2. Suchasna genderna polityka Ukrainy. URL: <https://www.center.gov.ua/component/k2/item/3989>

3. Pro gendernu polityku v Ukraini. URL: <https://gendercenter.sumdu.edu.ua/index.php/news/314-pro-hendernu-polityku-v-ukraini>

4. Henderna rivnist: yakyi plan yii dosiahnennia maie Kabmin. URL: <https://mind.ua/openmind/20253463-genderna-rivnist-yakij-plan-yiyidosyagnennya-mae-kabmin>

THE ROLE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH

*Polina PUSTOVA, Bachelor student in EPP Economics,
Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine*

At the beginning of the 21st century, digital technologies became an everyday resource that made education more accessible and learning easier [1, 2-3]. Language learning, in particular, has become much more practical thanks to modern technological tools [2, 14-16]. In the past, learning English at school could be described simply as a classroom, a blackboard, desks, notebooks, and textbooks. However, today there are many online platforms, digital dictionaries, games, and interactive exercises that make learning English fun and exciting. Students have gained access to authentic language materials. Whereas before they could only study from textbooks that contained typical fictional dialogues, and learn new information from books in the library, with the advent of gadgets and resources, students can watch videos, podcasts, read articles by native speakers, and communicate with them through comments [5, 4-6]. Interacting with native speakers helps develop listening skills, which are important for achieving fluency in a language [3, 18]. Tools such as either Flipgrid or BBC Learning English allow teachers to create audio and video assignments that help students improve their pronunciation, intonation, and listening comprehension. Teachers can organize events where students record their answers, post comments on videos, or participate in virtual discussions, which promotes the development of communication skills in real-life language situations. Task-based learning using digital tools also allows students to apply their language knowledge in a practical context.

Duolingo is one of the most popular and effective platforms. It's a language learning and crowdsourced translation service that offers both free and paid accounts. For example, this platform gives you a variety of exercises to help you build your grammar, vocabulary, and listening skills, keeping you motivated with points, levels, and rewards [6]. Specifically, you learn at your own speed and get instant feedback, which helps you determine your strengths and areas for improvement. Quizlet is another useful resource that allows users to create flashcards for learning new words and organize interactive quizzes and games to reinforce material in a fun and engaging way [7]. Whereas, Kahoot allows you to organize competitions between students, ensuring healthy competition and increasing motivation [8]. Thus, such methods provide a positive attitude towards learning, which is a key factor for success. Gamification plays an important role in maintaining student interest [2, 19]. It contributes to a welcoming environment in the classroom where students become a part of the learning process. Game-based learning is not only for kids; even older generation prefer to learn languages through interactive means instead of rote learning the rules from a book.

Modern digital tools provide project-based learning. Specifically, by creating presentations, writing blogs, or planning virtual trips, students develop collaboration, creativity, and critical thinking skills [3, 22]. For instance, tools such as Canva or Google Slides help students combine text, images, and multimedia elements. Additionally, while students work on projects, they explore specific topics, use

English to process information, create content, and present their results to their classmates. Furthermore, digital platforms also provide new opportunities to improve writing and grammar skills. For example, programs such as Grammarly or LanguageTool allow students to validate their written work and receive automatic feedback with suggestions for corrections [4, 5-7]. Thus, this technology helps students become more independent, improve their knowledge and develop the ability to analyze their own mistakes. In addition, teachers can also use these tools to encourage careful editing and accurate analytical thinking. To sum up, the use of digital technologies makes learning English more attractive and accessible to every student. Therefore, students can learn materials at their own comfortable speed, review difficult topics, and receive instant feedback, which enhances student's mindset.

In conclusion, digital technologies have sustainably improved the process of learning English by making it more interactive, practical, and accessible. Specifically, modern tools allow students to practice language skills through original materials, communication with native speakers and engage in interactive game-based activities. Thereby, students can learn more effectively and develop all language skills in real-life situations. Moreover, digital resources drive independent learning that helps students stay motivated by providing instant feedback and the opportunity to learn at their own pace. Project-based activities and interactive tasks also help students develop important skills such as creativity, collaboration, and critical thinking.

Overall, the use of digital technologies makes learning English more effective and attractive. Therefore, digital tools will continue to play a crucial role in contemporary education and help students become confident users of the English language [1, 5].

References.

1. Amir H. S., Rustam U. The Role of Technology in English Language Learning in the Digital Era. *Lingeduca: Journal of Language and Education Studies*. 2025. Vol. 4 (1). P. 1–8.
2. Anggraini D., Yelliza Y. The Impact of Digital Tools on Language Acquisition and Integrating Technology into English Learning in Higher Education. *TELL-US Journal*. 2024. Vol. 10 (4). P. 1–10.
3. Handayani F. The Role of Technology in Enhancing English Language Learning: A Study of Digital Tools and Their Impact on Student Engagement. *Berajah Journal*. 2024. Vol. 4(6). P. 1257–1266.
4. Tynnyi V., Schukina E., Belyakova O. Foreign Language Acquisition Through Artificial Intelligence Technology. *Molod i rynek*. 2024. Vol. 6 (226). P. 82–87.
5. Gulich O. Teaching English in the Age of Digitalization. In: *Humanity in the Context of Sustainable Development: Challenges and Prospects: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*. Lviv, 2025. P. 85–87. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/02a5f31b-35ea-42c2-a7ac-d7e99d707d66>
6. Duolingo. Official website. URL: <https://www.duolingo.com>
7. Quizlet. Official website. URL: <https://quizlet.com>
8. Kahoot! Official website. URL: <https://kahoot.com>

THE STRUCTURE OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS

Daria ZAMULA, Master student in EPP Veterinary medicine

Scientific supervisor: Olena STUKALO,

Ph. D., Associate Professor,

Associate Professor of Philology Department

Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

The specificity of teaching a foreign language in higher education institutions is due to changes in the requirements for the level of formation of practically oriented knowledge, foreign language communicative skills, professional and personal qualities of future specialists.

Foreign language competence of students consists in such mastery of a foreign language that allows them to use it to meet professional needs, implement personal business contacts and further professional self-education, which are in demand in the conditions of integration of the international educational space. Thus, the need to solve the problem of developing foreign language communicative competence of future specialists has been identified, especially in the process of transition of the higher education system to new European educational standards of higher education. The problem of improving the quality of the profession of foreign language communicative training of future specialists in non-linguistic educational institutions, in particular agrarian ones, makes it necessary to separate foreign language communicative competence from the profession itself. At the same time, it is not enough to limit oneself to linguistic and sociolinguistic aspects of foreign language communicative competence without paying due attention to the profession and the orientation of the language training of future specialists.

Activity may consist of the following components: value-semantic (positive attitude of the individual towards universal, national and professional values), motivational (needs, motives, orientation, aspiration for work in this professional sphere, for improvement of this activity), individual-psychological (professionally important qualities of the individual, including abilities that determine the speed of mastering the activity and its success), instrumental (general cultural and professional knowledge, skills, abilities; experience of activity; degree and type of professional training of a specialist), each of which is separately a competence.

It should be noted that researchers define foreign language competence quite narrowly as the ability to understand and produce an unlimited number of linguistically correct sentences using conventional language signs. These capabilities are based on communicative skills that are manifested in the appropriate means of communication (speaking, listening, reading, etc.):

- speaking as a means of communication and an integral component of language activity presupposes the presence and formation of lexical, grammatical and pronunciation skills of speaking; language etiquette skills (greeting, invitation, request, proposal, refusal, apology);

- the ability to express basic language functions (confirm, express, doubt, approve, promise); the ability to speak clearly and express oneself coherently, complexly, logically; the ability to speak independently and express oneself

productively, to speak impromptu and at a normal pace; the ability to retell what has been read, listened to, and even to convey what has been seen;

- listening includes the development of lexical, grammatical, perceptual skills; phonemic hearing and the volume of auditory memory;

- the ability to perceive, identify, understand and interpret messages, to question, predict, understand speech at a normal pace, in a phonogram, to understand statements of different nature and style, to understand the general content; the ability to understand the main idea, the meaning of the text, to choose the main thing from the statements;

- reading includes the perception of written text; the ability to recognize handwriting; the ability to identify, understand, interpret the text; the development of search and study reading skills; the ability to choose material for reading, read quickly enough and guess the meaning of unknown words, use a dictionary and other reference books; the ability to attract additional sources, understand the main idea, meaning, content of the text, more, choose the main thing from what has been read;

- correspondence is manifested in the ability to organize, formulate messages, the ability to write by hand and print the text; lexical, grammatical and graphic writing skills; write quickly enough and select the necessary information, record the main thoughts, make a plan and theses of the statement; write everyday and business letters, fill out certain types of business papers.

In accordance with these ideas, levels of development of foreign language communicative competence are distinguished, which reflect the actual linguistic component of foreign language communicative competence.

The main components of foreign language communicative competence:

- linguistic (grammatical, linguistic);
- speech (pragmatic, strategic, discursive);
- sociocultural (sociolinguistic) competence.

The researchers note that the components of foreign language communicative competence should not be considered as independent of each other, since they are different sides of the holistic foreign language communicative competence.

It is significant that among the components of foreign language communicative competence, which are highlighted by most researchers, the content of some, for example, sociocultural and sociolinguistic components, goes beyond the limits of exclusively knowledge, skills and abilities specific to a foreign language, and includes skills related to a certain level of social competence of a future specialist.

Foreign language competence is an integrative personal and professional education that determines the ability and readiness of a specialist to creatively solve practice-oriented and information-communicative tasks in the field of professional activity and foreign language professionally oriented communication. These structural components include: linguistic (mastery of vocabulary, grammar, phonetics, spelling); discursive (mastery of coherence, logic, organization of language); conversational (the ability to speak fluently, without tension, at a natural pace); pragmatic (the ability to transmit communicative content in accordance with the social context); strategic (the ability to use verbal and non-verbal communicative strategies to compensate for knowledge in real language communication).

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Ангеліна ДЖАНУМОВА, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування», Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Цифрова трансформація освіти, прискорена глобалізаційними процесами та розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, зумовила переосмислення підходів до навчання іноземних мов. У контексті реалізації рекомендацій European Commission та положень Council of Europe щодо формування ключових компетентностей для навчання впродовж життя особливої ваги набуває розвиток іншомовної комунікативної компетентності в цифровому середовищі. Цифрові інструменти створюють нові можливості для персоналізації навчання, інтерактивної взаємодії та формування автономності здобувачів освіти.

Сучасні підходи до навчання іноземних мов у цифровому середовищі ґрунтуються на комунікативному, компетентнісному, діяльнісному та змішаному (blended learning) підходах. Методологічну основу становлять принципи інтерактивності, мультимодальності, адаптивності та безперервного зворотного зв'язку. Важливим є поєднання синхронних та асинхронних форматів взаємодії, що забезпечує гнучкість освітнього процесу та врахування індивідуальної траєкторії навчання.

До найбільш ефективних методів вивчення іноземних мов з використанням цифрового середовища належать:

- адаптивні цифрові платформи;
- гейміфікація;
- онлайн-комунікація та автентичне мовне середовище;
- мобільне навчання (m-learning);
- використання штучного інтелекту та чат-ботів.

Одним із найбільш ефективних методів є використання адаптивних платформ для вивчення мов, зокрема таких як *Duolingo*, *Babbel* та *Busuu*. Їх ефективність зумовлена застосуванням алгоритмів адаптивного навчання, гейміфікації та мікронавчання. Особливостями даних платформ є те, що вони забезпечують:

- індивідуалізацію змісту відповідно до рівня володіння мовою;
- регулярне повторення матеріалу на основі принципу інтервального повторення;
- формування мотивації через систему балів, досягнень та рейтингів.

Гейміфікація передбачає впровадження ігрових елементів (бали, бейджі, рівні, змагання) у навчальний процес. У цифровому середовищі вона сприяє

підвищенню внутрішньої мотивації, зниженню тривожності та активізації когнітивної діяльності. Емпіричні дослідження демонструють, що використання ігрових механік позитивно впливає на регулярність занять та довготривале збереження знань.

Цифрові технології забезпечують *доступ до автентичних матеріалів і можливість реальної міжкультурної комунікації*. Використання платформ відеоконференцій, міжнародних мовних спільнот і тандем-навчання сприяє розвитку комунікативної та соціокультурної компетентностей. Взаємодія з носіями мови формує прагматичні навички, удосконалює вимову та інтонаційну виразність мовлення.

Мобільні додатки дозволяють реалізувати принцип «навчання будь-де і будь-коли». Короткі інтерактивні вправи, аудіо- та відеоконтент, push-нагадування стимулюють регулярність навчальної діяльності. *Мобільне навчання* підвищує автономність здобувачів освіти та сприяє інтеграції іншомовної практики у повсякденне життя.

Інструменти на основі *штучного інтелекту* забезпечують автоматизований аналіз мовлення, миттєвий зворотний зв'язок та адаптацію складності завдань. *Чат-боти* моделюють комунікативні ситуації, що дозволяє тренувати діалогічне мовлення в безпечному середовищі. Такі технології підвищують інтенсивність мовної практики та компенсують обмеженість аудиторного часу.

Крім того, цифрове середовище дозволяє поєднувати текст, аудіо, відео та інтерактивну графіку, що сприяє комплексному розвитку аудіювання, говоріння, читання та письма. Подкасти, відеолекції, інтерактивні вправи та онлайн-тести формують багатоканальне сприйняття інформації та підвищують ефективність засвоєння матеріалу.

Попри численні переваги, цифрове навчання пов'язане з низкою ризиків: цифрова нерівність, інформаційне перевантаження, зниження концентрації уваги, потреба у високому рівні самодисципліни. Вирішення цих проблем потребує розвитку цифрової грамотності здобувачів освіти.

Ефективність вивчення іноземних мов у цифровому середовищі забезпечується інтеграцією адаптивних платформ, гейміфікації, мобільного навчання, онлайн-комунікації та технологій штучного інтелекту. Ключовими чинниками успіху є педагогічно обґрунтоване поєднання традиційних і цифрових методів, орієнтація на компетентнісний підхід та забезпечення безперервного зворотного зв'язку.

Отже, цифрове середовище не лише розширює інструментарій викладача, але й трансформує саму парадигму іншомовної освіти - від репродуктивного засвоєння знань до активного формування комунікативної, міжкультурної та цифрової компетентностей.

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ У ФАХОВІЙ МОВІ АГРАРІЇВ

Анна ПЛАХОТЯ, здобувачка першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти, ОПП «Агрономія»,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Зараз агрономи дуже часто використовують запозичені терміни з англійської мови. На підставі аналізу джерел з мережі "Інтернет" було проведено аналіз впливу англомовних запозичень та визначено їхню роль у комунікації фахівців, що може становити загрозу для української аграрної термінології. Сучасні агрономи активно послуговуються термінами-неологізмами, які використовують у повсякденній роботі: Precision Farming, No-till тощо. Ці терміни швидко заповняють професійну мову агронома, звідки випливає проблема збереження балансу між іноземними запозиченнями і чистотою й зрозумілістю української аграрної термінології. Англiцизм – це слово або словосполучення запозичене з англійської мови або створене за його мотивами, що входить до інших мов через глобалізацію, науково-технічний прогрес, масову культуру та інтернет. Мова за рахунок них збагачується новими термінами, але іноді вони витісняють аутентичні слова, і відповідно до цього формують мовний дисбаланс. Англiцизми стають вживаними в українській мові завдяки таким факторам: номінативна проблема, глобалізація та вплив англомовних країн, ІТ-сфера та бізнес, принцип мовної економії, психологічні фактори та масова культура. Це можна пояснити тим, що номінативна потреба – це коли нові явища та предмети є, але немає української назви для цього. Найчастіше іншомовна назва приходить разом із новим технологічним чи культурним феноменом. Глобалізація та вплив англомовних країн – США та Велика Британії – які є основними світовими центрами впровадження інновацій для бізнесу та інших сфер людської діяльності. ІТ-сфера та бізнес – саме ці галузі в основному були започатковані в англомовних країнах, і через це всі терміни з англійської переходять і до інших мов, зокрема і до української. Принцип мовної економії можна пояснити тим, що українські слова часто довші за англійські, тому людям легше і швидше використати англiцизм. Психологічні фактори сприяють тому, що деякі люди починають вживати англiцизми, бо це «модно». Бажання звучати більш престижно спонукає людей використати саме іншомовний аналог українському терміну. До масової культури уналежнюють вплив музики, кіно та соцмереж.

Для фахівця-агронома джерелами англiцизмів є глобалізація, принцип мовної економії та номінативна потреба, які тісно пов'язаними між собою. У зв'язку з глобалізацією виникають нові слова і терміни, тобто номінативна проблема. Оскільки деякі англійські словосполучення коротші за українські, то звідси випливає принцип мовної економії. Номінативні проблеми є основним джерелом запозичень в українській мові, тому саме вони заслуговують на увагу. Провівши аналіз номінативних англiцизмів, можемо поділити їх на декілька груп, ось головні з них : назви технологій та процесів (No till, Precision farming, Crop rotation, Agrosouting), назви засобів та препаратів (Herbicide, Pesticide, Fungicide, Starter), назви інноваційних напрямків (Biotechnology, Smart farming. Agroecology)

та назви професій (Agroconsultant, Farm manager). Деякі з цих термінів залишаються в оригіналі, оскільки немає українських відповідників, деякі фонетично і морфологічно адаптуються до української мови, а деякі калькуються. Таким чином номінативні англіцизми виконують роль своєрідних маркерів новизни. У таблиці 1 представлені деякі англіцизми та їх визначення.

Таблиця 1. Пояснення значення деяких англіцизмів.

Англіцизм	Визначення
No till	Технологія вирощування, що зберігає структуру ґрунту
Precision farming	Використання GPS, датчиків і дронів для оптимізації агропроцесів
Crop rotation	Інтеграція цифрових технологій у фермерство
Agroscouting	Моніторинг стану посівів і ґрунту для прийняття рішень
Herbicide	Засіб для боротьби з бур'янами
Pesticide	Загальна назва засобів проти шкідників
Fungicide	Препарат проти грибкових хвороб
Starter	Стартове добриво для початкового росту рослин
Biotechnology	Використання живих організмів в агрономії

Іноді запозиченням з іноземної мови простіше і швидше надати певну характеристику тому чи іншому явищу. Люди не замислюються про те, як сказати щось українською, коли є вже загальноживаний термін, наприклад, No till, який не потребує пояснень, оскільки дотичні до агрономії люди знають про що йдеться, коли вживають це запозичене словосполучення. Також присутній фактор мовної економії, оскільки No till сказати простіше і швидше, ніж «нульова обробка ґрунту». Українські аналоги підбирати не важко, проте деяким запозиченням важко знайти аналог, який буде складатись також з одного слова, як і в оригіналі. Говорячи про принцип мовної економії, варто відзначити, що самі по собі англіцизми не несуть ніякої загрози. Вона з'являється лише в тому випадку, коли в українській мові не знаходиться відповідників. Оптимальним рішенням цієї проблеми є баланс між українськими відповідниками та іншомовними запозиченнями. Тобто, необхідно використовувати англіцизми для нових понять, але поступово створювати і впроваджувати в мовлення українські відповідники.

Наразі англomовні запозичення мають доволі великий вплив на комунікацію між людьми в аграрній сфері. Англіцизми є частиною нашої буденності, нашого життя, тому прибирати з мовленнєвого вжитку їх не потрібно.

Список використаних джерел.

1. Малик В. М. Лексична семантика англomовних термінів в агрономії . Закарпатські філологічні студії. 2023. Вип. 31. С. 85–92.
2. Малик В. М. Англomовні запозичення в аграрній термінології: структурно-семантичний аспект. Наукові праці Вінницького національного аграрного університету. 2023. С. 45–53.
3. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. К.: Академія, 2010. 464 с.
4. Кочан І. М. Мовна політика і термінологія: проблеми запозичень. Мовознавство. 2018. № 2. С. 15–22.

ПЕРЕВАГИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ОНЛАЙН

Зоя САЄНКО, Ольга СОКОЛОВА, здобувачки

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

ОПП «Технології захисту навколишнього середовища»,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Протягом останнього століття інтенсифікація глобалізаційних процесів зумовила стрімке зростання популярності англійської мови, що фактично трансформувало її з міжнародного засобу комунікації на необхідний інструмент соціальної та професійної інтеграції. Англійська мова виступає не лише лінгвістичним кодом для міжкультурного діалогу, а й ключовим ресурсом для розширення академічних, кар'єрних та особистісних перспектив. Для студентів, фахівців різних галузей, а також індивідів, орієнтованих на інтелектуальний розвиток, опанування англійської мови відкриває доступ до світових інформаційних потоків і професійних спільнот. У даній статті розглядаються основні чинники, що зумовлюють важливість вивчення англійської мови в сучасному світі, а також пропонуються практичні рекомендації для оптимізації процесу її засвоєння.

Для початку ми хочемо запропонувати теоретичний огляд переваг і недоліків дистанційного навчання як форми організації освітнього процесу, а також специфічних особливостей опанування англійської мови в межах цього формату. Запровадження дистанційної форми навчання корелює з магістральними тенденціями сучасного етапу розвитку освіти, зокрема з процесами діджиталізації та гейміфікації, які утверджуються як новітні стандарти у світовому освітньому просторі та виступають чинниками підвищення якості освітніх послуг.

Онлайн-формат організації навчання уможливорює оптимізацію використання ресурсів: нівелюються витрати на транспортне переміщення та проживання для здобувачів освіти й окремих категорій викладачів; досягається суттєва економія темпорального ресурсу, оскільки навчальний процес може відбуватися незалежно від географічної локації суб'єктів навчання та в індивідуально зручний час; мінімізується потреба в тиражуванні навчально-методичних матеріалів у друкованому вигляді, що, своєю чергою, справляє позитивний вплив на екологічну ситуацію. Доцільно також відзначити, що дистанційний формат розширює спектр можливостей для інтеграції студентів і викладачів у різноманітні освітні та професійні програми, стажування й заходи, які на сучасному етапі дедалі частіше реалізуються в онлайн-режимі, що суттєво спрощує доступ до них та демократизує освітнє середовище.

Дистанційна форма освіти досі має, нажаль, проблемні аспекти, а саме: потенційне зниження академічної успішності серед здобувачів освіти, детерміноване недостатнім рівнем розвитку навичок самоорганізації та самоменеджменту. Окрім того, в умовах дистанційного навчання ускладнюється процедура контролю за дотриманням студентами принципів академічної доброчесності, що створює передумови для зловживань наявним становищем. Однак, основною перевагою дистанційного навчання, яка

компенсує його окремі недоліки та труднощі, реалізується через усунення просторових бар'єрів для міжкультурної комунікації з носіями мови. Це створює унікальне середовище для розвитку соціокультурної компетенції студентів: вони опановують моделі толерантної поведінки, набувають готовності до пошуку компромісів і виробляють навички шанобливого ставлення до інших поглядів, що інтегрується у розширення загальної комунікативної сфери. Важливо підкреслити, що імплементація дистанційних технологій також стимулювала активніше залучення автентичних матеріалів у процес викладання та вивчення англійської мови. Це пов'язано з тим, що значна частина друкованих методичних посібників і підручників, наявних у бібліотечних фондах навчальних закладів, потребує оновлення через використання застарілої лексики та неефективних методів викладання дисципліни.

З іншого боку, до істотних недоліків проведення онлайн-занять з англійської мови належить ускладнення процесу контролю за коректністю фонетичного оформлення мовлення студента, оскільки під час відеоконференцій нерідко відбувається спотворення голосу через технічні особливості каналів зв'язку, а також можливе відтворення сторонніх акустичних шумів. Крім того, значна кількість серверних платформ і програмних додатків, які вирізняються зручним інтерфейсом для проведення занять та містять цінний навчальний контент, мають лімітований період безоплатного доступу, що унеможливує повноцінне використання їхнього потужного функціоналу в освітніх цілях.

Серед інструментів для проведення онлайн-занять найбільшого поширення набули платформи Zoom, Skype, Microsoft Teams та Google Meet. Їхній функціонал забезпечує стабільний відеозв'язок та уможливує безпосередню інтеракцію між студентами, а також між студентами й викладачем, що є критично важливим для опанування англійської мови з огляду на визначальну роль комунікативного компонента в цьому процесі.

Не менш важливим аспектом організації дистанційного навчання англійської мови постає використання спеціалізованих мобільних додатків та онлайн-платформ. Їхнє залучення в освітній процес сприяє підвищенню інтерактивності занять завдяки інтеграції елементів гейміфікації, що позитивно впливає на мотивацію здобувачів освіти.

Показовим прикладом може слугувати платформа Quizlet, яка вирізняється простотою використання та водночас високою ефективністю для опанування нової лексики, активізації вивченого матеріалу та систематичного розширення словникового запасу студентів. Крім того, у педагогічній практиці набув поширення додаток Kahoot!, функціональні можливості якого дозволяють розробляти інтерактивні вікторини та ігрові завдання. Такий інструментарій забезпечує оперативне оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх фахівців та сприяє закріпленню знань у невимушеній ігровій формі.

ЛІНГВОЦИНІЗМ ЯК ПРОЯВ ВУЛЬГАРИЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ

Дар'я ЧОРНОВОЛ, здобувачка першого (бакалаврського)

рівня вищої освіти, ОПП «Облік і оподаткування»

Науковий керівник Людмила СЕМАК, к. філол. н.,

доцент, доцент кафедри філології

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Сучасний стан мовної комунікації позначений глобальною трансформацією стилістичних норм, де дедалі виразнішою стає тенденція до інтелектуального та етичного спрощення. У центрі цього процесу стоїть лінгвоцинізм – це специфічна форма мовної поведінки, що полягає у свідомому використанні зниженої, вульгарної лексики для демонстративного заперечення загальноприйнятих моральних цінностей. Феномен лінгвоцинізму не є простою неграмотністю чи обмеженістю словникового запасу; це усвідомлена стратегія дискредитації високих смислів через інструментарій «низького» стилю. Вульгаризація мовлення в цьому контексті виступає живильним середовищем, де арготизми, жаргонізми та обценна лексика втрачають свою маргінальність і стають засобами легітимного публічного самовираження. Такі комунікативні процеси потребують додаткових коментарів з погляду психолінгвістики, комунікативної лінгвістики, лінгвістичної прагматики.

Мета цієї розвідки – проаналізувати поняття лінгвоцинізму як прояву вульгаризації мовлення.

Залежно від того, хто говорить, мова може перетворюватися на знаряддя насилля, ворожнечі та дегуманізації, а тому нейтрально забарвлені лексичні одиниці можуть прирощувати відтінки зневажливої семантики. Таке явище називають лінгвоцинізмом, що є проявом вульгаризації мови. До лінгвоцинічних засобів уналежнюють «слова, мовні звороти та висловлювання, в яких відбивається цинізм індивідуального й групового мислення (світогляду)» [1, с. 261]. Науковиця Л. Ставицька справедливо зазначає, що такі мовні засоби «направлені на мінімізацію й навіть деструкцію мовної особистості адресата, його підкорення, маніпулювання ним в інтересах автора висловлювання» [2, с. 125]

Генеza лінгвоцинізму тісно пов'язана із загальною демократизацією дискурсу, яка в епоху цифрових комунікацій переросла в хаотичну карнавалізацію. Коли межа між приватним і публічним стирається, мовець відчуває ілюзорну свободу від етичних зобов'язань. Вульгаризація стає інструментом «щирості», де грубість подається як відсутність фальші, а цинізм – як тверезий погляд на світ. Проникнення кримінального арго (*терпила, розвод, фуфло*) у політичний та медіадискурс свідчить про зміну ієрархії цінностей: сила та зверхність стають престижнішими за інтелект та емпатію. Лінгвоцинік використовує ці лексеми не просто для передачі інформації, а для маркування своєї переваги над «наївним» носієм норми, який ще дотримується правил мовного етикету.

Важливим аспектом дослідження є комунікативна прагматика лінгвоцинізму. Він часто реалізується через дисфемізацію – навмисну заміну нейтральних чи позитивних понять на грубі або зневажливі аналоги. Це створює ефект «десакралізації» дійсності. Наприклад, обговорення академічних чи державних інституцій мовою «підворіття» перетворює конструктивну критику на акт вербального насильства. Особливу небезпеку становить так зване «інтелектуальне хамство», коли вишукані граматичні конструкції наповнюються вульгарним змістом. Таке поєднання створює дисонанс, який паралізує опонента, оскільки агресія подається під маскою іронії чи «дружньої поради». У такому дискурсі об'єкт критики позбавляється права на гідність, оскільки сама мова комунікації заздалегідь визначає його як нікчемного.

Психолінгвістичний аналіз свідчить, що вульгаризація мовлення як прояв цинізму є симптомом глибокої соціальної відчуженості. Мовець-цинік намагається захиститися від складних етичних викликів через їхнє примітивізацію. Використання жаргонізмів типу *туфта*, *цирк*, *базар* стосовно серйозних інтелектуальних здобутків дозволяє агресору уникнути необхідності аналізувати ці здобутки по суті. Це шлях найменшого ментального опору: простіше знецінити статус опонента через вульгарний ярлик, ніж вести фахову дискусію. Таким чином, лінгвоцинізм стає механізмом інтелектуальної деградації, що прикривається «сміливістю» висловлювань.

Наслідки тотальної вульгаризації для мовної екології є загрозливими. По-перше, відбувається десенситизація суспільства до вербальної агресії – те, що раніше сприймалося як виклик суспільній моралі, стає нормою спілкування в соцмережах і навіть у професійному середовищі. По-друге, руйнується естетична функція мови. Слово перестає бути інструментом творення сенсів і перетворюється на зброю приниження. Коли лінгвоцинізм стає домінантою, зникає простір для довіри, адже цинічне мовлення за своєю суттю є маніпулятивним і спрямованим на руйнацію, а не на порозуміння.

Отже, боротьба з вульгаризацією мовлення та лінгвоцинізмом не може обмежуватися лише академічними заборонами. Це виклик культурної самоідентифікації. Відродження поваги до слова, розрізнення контекстів використання лексики та виховання комунікативної відповідальності є єдиним шляхом подолання цієї кризи. Перспективними вважаємо дослідження мовної культури не як формального дотримання правил правопису, а передусім як визнання гідності іншої людини через мову.

Список використаних джерел.

1. Сіренька А. В. Комунікативний садизм як особлива форма деструктивної поведінки. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/35231/1/A.%20В.%20Сіренька%20КОМУНІКАТИВНИЙ%20САДИЗМ%20ЯК%20ОСОБЛИВА%20ФОРМА%20ДЕСТРУКТИВНОЇ%20ПОВЕДІНКИ.pdf>
2. Ставицька Л. Українська мова без табу: словник нецензурної лексики та її відповідників. Київ: Критика, 2008. 456 с.

ЗМІСТ

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

<i>Абібуллаєв Р.</i> Антикризові фінансові механізми підтримки інноваційного сектору в умовах макроекономічної нестабільності	3
<i>Біленко Д.</i> Роль кредитних інструментів банків у стимулюванні розвитку агропромислового виробництва	6
<i>Жеребко Ю.</i> Регіональні аспекти бюджетно-податкового впливу на розвиток малого бізнесу в Україні	8
<i>Земелько С.</i> Трансформація системи соціального захисту України в умовах воєнного стану	11
<i>Ковальов Д.</i> Аналіз та прогноз інноваційної діяльності аграрних підприємств з урахуванням потреби у цифрових фінансових послугах	13
<i>Макаревич Б.</i> Роль грошово-кредитної системи в розвитку національної економіки	16
<i>Паньшина Ю.</i> Банківська система: сучасні тенденції розвитку, цифровізація та економічна стабільність	18
<i>Семенченко К.</i> Розвиток електронних торговельних систем та цифрових платформ фондового ринку	20
<i>Токарєв О.</i> Цифровізація фінансового моніторингу в Україні	24
<i>Тюряхіна С.</i> Міжнародні фінансові організації та їх роль у стабілізації фінансової системи України	27
<i>Черчата А.</i> Пріоритети та напрями розвитку страхового захисту в умовах війни в Україні	30
<i>Чупринка К.</i> Специфіка управління фінансовими ресурсами універсальних банків України	32

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

<i>Sudoplatova S.</i> Essence and principles of accounting organization in the enterprise management system	35
--	----

<i>Беверакі В., Вітрова В.</i> Методика аналізу податкового навантаження на підприємства різних форм власності	37
<i>Гац А.</i> Особливості організації внутрішнього контролю в державному секторі	40
<i>Девішек А., Кравченко А.</i> Взаємозв'язок бізнес-аналізу та управлінського обліку	42
<i>Кліпайло О.</i> Модель комплексного аудиту операційного циклу та фінансових результатів діяльності агропідприємства	44
<i>Коваленко К.</i> Облік та аудит використання земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах (на прикладі ТОВ «Аграрне підприємство «Лани України»)	46
<i>Кравченко А.</i> Методика формування та управлінське використання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)	48
<i>Кравченко А., Логвиненко А.</i> Оптимізація податкових розрахунків на підприємстві: ризики та переваги	50
<i>Лях М.</i> Роль внутрішнього контролю у забезпеченні достовірності бухгалтерського обліку	52
<i>Маменко А., Моїсеєнко А.</i> Імплементация стандартів INTOSAI в діяльність рахункової палати України: змістовні орієнтири та практичні результати	54
<i>Моїсеєнко А.</i> Методичні засади трансформації системи фінансового обліку підприємства в умовах інтеграції технологій штучного інтелекту	57
<i>Решетняк Є.</i> Вплив цифрової трансформації на аналітичні процеси в управлінні підприємством	59
<i>Терновий А.</i> Баланс (звіт про фінансовий стан): методика складання та використання даних для аналізу фінансового стану	62
<i>Терновий А., Тронь Ю.</i> Проблеми та перспективи впровадження бізнес-аналізу в облікову практику українських підприємств	64
<i>Тронь Ю.</i> Документальне підтвердження втрат сільськогосподарської продукції в умовах воєнного стану	66
<i>Чала О.</i> Удосконалення розрахунків з оплати праці в сучасних умовах	68
<i>Чернишенко Д.</i> Особливості товарного обліку ФОП: законодавчі вимоги та потреби управління	70

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ

<i>Гутта В.</i> Інтеграція блокчейн у системах контролю якості аграрної продукції	72
<i>Земелько С.</i> Оптимізація інформаційних потоків агропідприємства в людиноцентричних цифрових екосистемах	74
<i>Котов П.</i> Використання цифрових технологій у сфері водних біоресурсів	76
<i>Лаврецька В.</i> Електронна ідентифікація тварин (чіпування): як працюють бази даних та їхня роль у роботі ветеринара	78
<i>Назарець Д.</i> Цифрові освітні та консалтингові сервіси для фермерів України	80
<i>Пережогіна П.</i> Поліпшення електронних комунікацій в агросфері	82
<i>Свистун С.</i> Автоматизація логістичних процесів у садово-парковому господарстві засобами сучасних ІТ	85
<i>Середа В.</i> Токенізація активів як новий фінансовий інструмент	87

ПРОФЕСІЙНЕ МОВЛЕННЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ ПРАКТИКИ

<i>Demchuk A.</i> Language techniques of support and respect for colleagues	89
<i>Makarova V.</i> Ways to ensure the equal rights and the opportunities	91
<i>Pustova P.</i> The role of digital technologies in teaching English	93
<i>Zamula D.</i> The structure of foreign language communicative competence of future specialists	95
<i>Джанумова А.</i> Ефективні методи вивчення іноземних мов у цифровому середовищі	97
<i>Плахотя А.</i> Функціонування англіцизмів у фаховій мові аграріїв	99
<i>Саєнко З., Соколова О.</i> Переваги вивчення англійської мови онлайн	101
<i>Чорновол Д.</i> Лінгвоцинізм як прояв вульгаризації мовлення	103